

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

DİJİTAL DİPLOMASİDE TWITTER'IN ROLÜ:
TRUMP ÖRNEĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde KIVANÇ

19131302002

İSTANBUL, HAZİRAN 2022

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

DİJİTAL DİPLOMASİDE TWITTER'IN ROLÜ:

TRUMP ÖRNEĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖZDE KIVANÇ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Pelin YANTUR

İSTANBUL, HAZİRAN 2022

Önsöz

Dijital Diplomaside Twitter'ın Rolü: Trump Örneği konulu tez çalışmamda başlığın bulunmasından tüm tez yazım süreci ve savunmaya kadar verdiği fikir, emek, destek ve bana karşı gösterdiği sabır için çok kıymetli danışmanım Dr. Pelin Yantur'a, yüksek lisansa başlamama verdiği destekle akademik hayatın ilk adımını attıran ve her zaman bir baba gibi kollayıp, gözleyen bölüm başkanımız Doç. Dr. Hüdayi Sayın'a, tez sürecinde her daim yardımını esirgemeyen, her sorumuza içtenlikle cevap veren Araştırma Görevlisi Çılga Durmuş Altunbaş'a teşekkürü bir borç bilirim.

Eğitim hayatımdaki en büyük maddi ve manevi desteği veren, ömrünün son gününe kadar bunun için çabalayan, yokluğunda rüyalar aracılığıyla bile desteğini veren ve tüm başarılarımda keşke görebilse ve gurur duyabilse dediğim canım babam Zeki Kıvanç'a, bu desteği babamın yokluğunda elinden gelen her şeyi yaparak sürdüren canım annem Nazime Kıvanç'a ve babalarının kıymetlisini hiçbir zaman gözardı etmeyen, her derdime el atan, tüm kararlarıma içtenlikle saygı duyarak hep yanımda olan abilerim Murat Kıvanç, Ferhat Kıvanç, Fuat Kıvanç ve Selçuk Kıvanç'a ve kıymetli eşlerine teşekkür ederim.

Bana lisans eğitimimin hediyesi olan arkadaşlıktan çok kardeşlik gördüğüm yüksek lisansa sayesinde başladığım Ayşenur Güzel' e ve her zaman maddi ve manevi destekle yanımda olan Yasemin Karasan'a, ayrıca yüksek lisansın bana en büyük artısı olan, her daim beraber sabahlayıp ders çalıştığım, birbirimizi son güne kadar destekleyerek beraber başlayıp beraber mezun olduğum Elif Kurt'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

KABUL ONAY.....	i
ETİK BEYAN	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİPLOMASİ VE KAMU DİPLOMASİSİ	3
1.1. Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	3
1.1.1. Diplomasi Kavramı	3
1.1.2. Diplomasinin Tarihsel Gelişimi	5
1.1.2.1. Sürekli Diplomasiye Geçiş	6
1.1.2.2. Eski ve Yeni Diplomasi	8
1.2. Kamu Diplomasisi	10
1.2.1. Kamu Diplomasisi Kavramı ve Gelişimi	11
1.3. Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. DİJİTAL DİPLOMASİ	18
2.1. Dijital Diplomasi Kavramı	18
2.2. Dijital Diplomasinin Tarihsel Gelişimi	23
2.3. Dijital Diplomaside Fayda ve Risk	28
2.4. Dünya’da Dijital Diplomasi Uygulamaları	32
2.5. Dijital Diplomasi ve Sosyal Medya	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİJİTAL DİPLOMASİDE TWITTER'İN ROLÜ:TRUMP ÖRNEĞİ	39
3.1. Twitter Diplomasisi	39
3.2. Twitter Diplomasinin Yükselişi	41
3.3. Trump'ın Twitter Diplomasisi	47
3.3.1. Trump'ın Diplomasisinde Türkiye'nin Yeri	50
3.3.1.1. Brunson Krizi	51
3.3.1.1.1. Siyasi Etkileri.....	53
3.3.1.1.2. Ekonomik Etkileri.....	60
3.3.1.2. Suriye Krizi	72
3.3.1.2.1. Siyasi Etkileri.....	74
3.3.1.2.2. Ekonomik Etkileri.....	77
SONUÇ VE ÖNERİLER	83
KAYNAKÇA	87
TWITTER KAYNAKÇASI.....	100
EKLER	104
ÖZGEÇMİŞ	107

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. 2018 yılı Nisan -Ekim ayları tarihli USD/TRY grafiği	60
Tablo 2. 2018 yılı Nisan–Ekim ayları tarihli EUR/TRY grafiği	61
Tablo 3. 2018 yılı Nisan ayı tarihli EUR/TRY ve USD/TRY fark yüzdesel grafiği	63
Tablo 4. 2018 yılı Nisan-Ekim ayları tarihli EUR/TRY-USD/TRY(Yüksek) grafiği	64
Tablo 5. 2018 yılı Temmuz-Ağustos ayları tarihli USD/TRY ve EUR/TRY yüksek verileri	65
Tablo 6. 2018 yılı Nisan ayı tarihli Borsa İstanbul'un ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün fark yüzdesel verileri	66
Tablo 7. 2018 yılı Temmuz ayı tarihli Borsa İstanbul'un ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün haftalık fark yüzdesel verileri	67
Tablo 8. 2018 yılı Ağustos ayı tarihli Borsa İstanbul ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün haftalık fark yüzdesel grafiği verileri	68
Tablo 9. 2018 yılı Ekim ayı tarihli Borsa İstanbul'un ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün haftalık fark yüzdesel verileri	69
Tablo 10. 2018 yılı Aralık ayı tarihli haftalık EUR/TRY ve USD/TRY verileri grafiği	78
Tablo 11. 2018 yılı Aralık ayı tarihli Borsa İstanbul endeksi ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün fark yüzdesel grafiği	79
Tablo 12. 2019 yılı Ocak ayı Borsa İstanbul endeksi ve Borsa İstanbul endeksi ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün fark yüzdesel grafiği	80

Tablo 13. 2019 yılı Ekim ayı tarihli haftalık USD/TRY ve EUR/TRY fark yüzdesel grafiği	81
--	----

Tablo 16. 2019 yılı Ekim ayı tarihli Borsa İstanbul ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün fark yüzdesel grafiği.....	82
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Twitter'ın kurucusu Jack Dorsey tarafından yapılan ilk Twitter paylaşımı	40
Şekil 2. Ruhani ve Obama'nın 27 Eylül 2013 tarihli Twitter diyalogu	45
Şekil 3. 18 Nisan 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	54
Şekil 4. 19 Temmuz 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	55
Şekil 5. 26 Temmuz 2018 Tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	56
Şekil 6. ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in Twitter paylaşımı	57
Şekil 7. 10 Ağustos 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	57
Şekil 8. 17 Ağustos 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	58
Şekil 9. 12 Ekim 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	59
Şekil 10. 13 Ekim 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	59
Şekil 11. 7 Ekim 2019 tarihli Suriye konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı	75

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BİST	: Borsa İstanbul
BM	: Birleşmiş Milletler
CoS	: İsveç'in Küretörleri
DHHA	: Doğrudan Haberleşme Hattı Anlaşması
NAFTA	: Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması
NSA	: ABD Ulusal Güvenlik Ajansı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TRY	: Türk Lirası
USD	: ABD Doları
WWW	: World Wide Web(Geniş Dünya Ağı)

ÖZET

DİJİTAL DİPLOMASİDE TWITTER'IN ROLÜ: TRUMP ÖRNEĞİ

Teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin de etkisiyle diplomasi anlayışı da günümüzde değişime uğramış ve dijitalleşmiştir. Geçmiş dönemlerde telefon, telgraf gibi iletişim ağları ile iki devlet erkânı arasında, kapalı kapılar ardında diyalog olarak devam ederken, günümüzde sosyal medya araçları üzerinden kamuoyunun da dâhil olduğu bir diplomatik iletişime dönüşmüştür. “Dijital diplomasi” adını alan bu yeni diplomasi kavramının oluşturulmasında sosyal medya araçları olan Facebook, Instagram, Twitter gibi uygulamalar önemli yer tutmaktadır. Devlet başkanları, siyasi liderler gibi üst otoriteler tarafından dijital diplomasiin en etkili kullanıldığı iletişim ağı Twitter isimli sosyal medya uygulamasıdır. Yeni dönemde devlet otoritesi önemli haberleri dahil Twitter uygulaması aracılığıyla yaptığı bir paylaşımı ile anlık olarak kamuoyuna duyurabilmektedir. Aynı şekilde bu diplomatik iletişimin yeni sürümü devletler arasında da aktif şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı Twitter uygulamasının dijital diplomasi adını alan yeni diplomaside etkisini örneklerle açıklamaya çalışmaktır. Bu amaçla diplomasi yapımında Twitter’ı aktif bir şekilde kullanan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump’ın Twitter hesabında devlet başkanı seçildiği Kasım 2016 tarihinden Ocak 2020 tarihine kadar, Türkiye ile alakalı yapmış olduğu paylaşımlar temel alınmıştır. Bu paylaşımların Türkiye’de oluşturduğu ekonomik ve politik etkiler içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmada Donald Trump’ın Twitter paylaşımları incelendiğinde Brunson Krizi’nin gündemde olduğu Ağustos 2018 tarihinde USD/TRY paritesi 7,24 TL seviyesine ulaşmış, aylık bazda yüzde 33,04’lük bir fark yaşanmıştır. Bist100 endeksinin de diğer Amerikan endekslerine(Dow Jones, Nasdaq, S&P 500) göre yüzdelik değer kaybı yaşadığı görülürken, siyasi açıdan da Türkiye özelinde etkiler oluştuğu görülmüştür.

Gözde KIVANÇ, 2022

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Diplomasi, Sosyal Medya, Twitter, Türkiye, Trump.

ABSTRACT

THE ROLE OF TWITTER IN DIGITAL DIPLOMACY: THE EXAMPLE OF TRUMP

With the development of technology and the effect of globalization, the understanding of diplomacy has also changed and digitized in recent years. In the past, it continued as a dialogue between two state officials, behind closed doors, with communication networks such as telephone and telegraph, but today it has turned into a diplomatic communication that includes the public through social media platforms. Applications such as social media tools such as Facebook, Instagram and Twitter have an important place in the creation of this new concept of diplomacy, which is called “digital diplomacy”. The communication network where digital diplomacy is used most effectively by high authorities such as heads of states and political leaders is the social media application called Twitter. Now, the state authority can instantly announce to the public, including important news, with a share made through the Twitter application. Likewise, the new version of this diplomatic communication is actively used between states. The aim of this study is to try to explain the effect of the Twitter application in the new diplomacy, which is called digital diplomacy, with examples. This study is based on the posts about Turkey US President Donald Trump posted in his Twitter account from November 2016, when he was elected as president, to January 2020. The economic and political effects of these posts in Turkey were analyzed by content analysis method. When Donald Trump's Twitter posts are examined, the USD/TRY parity reached the level of 7,24 TL in August 2018, when the Brunson Crisis was on the agenda, and there was a difference of 33.04 percent on a monthly basis. While it is seen that the Bist100 index has experienced a percentage depreciation compared to other American indices (Dow Jones, Nasdaq, S&P 500), it has been observed that there are political effects specific to Turkey.

Gözde KIVANÇ, 2022

Key Words: Digitalization, Diplomacy, Social Media, Twitter, Turkey, Trump.

GİRİŞ

Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan küreselleşmenin ve gelişen teknolojik gelişmelerin akabinde iletişim araçlarında da farklılaşmalar yaşanmıştır. Değişen ve gelişen iletişim kanalları ile dijital bir çağdan bahsedilmeye başlanmıştır. Yeni bir dönemin başlangıcı olan dijitalleşme, her alanda dikkat çeken gelişmelere öncülük etmiştir. Mektup, fax, telgraf, kablolu telefon gibi iletişimi yavaşlatan ve kısıtlayan yöntemlerin yerini, saniyeler içerisinde yeri ve konumu farketmeksizin ulaşım sağlayan yeni iletişim kanalları almıştır. Gelişen teknolojiyle ortaya çıkan internet sayesinde ise başlarda sadece tek yönlü bilgi akışı sağlayan Web 1.0 sisteminin yerine, Web. 2.0 ile çift yönlü bir iletişimin önünün açılması ile bireyler “ziyaretçi” statüsünden “kullanıcı” statüsüne getirilmiştir. Dijitalleşme ile kazanılan bu yeni özellikler ile sosyal medya uygulamaları ortaya çıkmış, iletişim kurmak hem kolaylaşmış hem de mesafeler önemsizleşmiştir. Bu sebeple kullanıcı sayısı artarken etki kapasitesi de doğrudan etkilenmiş, bir çok kişi için fikirlerini beyan ederken tüm dünyaya sesini duyurabilme fırsatı vermiştir.

Diplomasinin temeli olan iletişimin, gelişen teknoloji ile yeni özellikler kazanması diplomatik açıdan gelişmelere ve farklılaşmalara sebep olmuştur. Bu yeni dönemde diplomasi kavramları farklılaşmış ve dijital diplomasi, siber diplomasi, e-diplomasi gibi kavramlar literatüre girmiştir. Dijitalleşen diplomasi anlayışı ile uzun süren ve kapalı odalarda politikacılar, bürokratlar arasında gerçekleşen görüşmelerin yerini daha hızlı ve daha fazla aktör içeren bir iletişim ağı almıştır. Bu iletişim ağının oluşmasında sosyal medya araçları büyük öneme sahip olmuştur. Farklılaşan iletişim teknolojileri geleneksel diplomatik prosedürlerin yerini almış, diplomasinin etki alanını büyütürken, devletten bireye kadar genişleyen bir söz hakkı oluşturmuştur.

Sosyal medya araçlarından özellikle Twitter uygulaması devlet başkanları, bürokratlar, politikacılar tarafından önemli siyasi kararların bildirilmesinde, dışişleri bakanlığı kurumlarınca kullanımı, kriz anlarında bilgi aktarımlarında tercih edilmesi dijital diplomasideki etkisini göstermektedir. Twitter’ın dijital diplomasideki rolü özellikle devlet liderleri tarafından artan kullanımı ile açıkça anlaşılmaktadır. Ayrıca devlet başkanları ve devlet görevlilerinin de büyük çoğunluğunun Twitter’da bir

hesabı bulunması Twitter'ın etki alanı açısından önem arz etmektedir. Barack Obama'nın seçim döneminde başlayan sosyal medya kullanımını ABD Başkanı olduktan sonrada devam ettirmesi ilk dijital lider olarak adlandırılmasına sebep olurken, sonrasında 45. ABD Başkanı olan Donald Trump bu dijital adımı sürdürmüş, araştırmalara göre en çok takipçi sayısına sahip olan lider olarak öne çıkmıştır. Klasik diplomatik jargondan uzak söylemleri, diğer ülke liderleri ile girdiği sert diyaloglar ile oldukça dikkat çekmiştir.

Bu çalışmanın amacı dijital diplomaside, sosyal medya araçlarından Twitter uygulamasının rolünü açıklamaktır. Çalışmanın hipotezi Trump'ın Twitter'da Türkiye hakkında yapmış olduğu paylaşımların siyasi ve ekonomik etkileri olduğudur. Bu sebeple Trump'ın ABD başkanı seçildiği Kasım 2016'dan Ocak 2020 tarihine kadar olan süre ile sınırlandırılarak, Twitter'ın sunmuş olduğu gelişmiş arama yöntemi ile "Turkey" anahtar kelimesi aratıldığında elde edilen paylaşımlar içerik analiz yöntemi ile, Türkiye açısından oluşturduğu siyasi ve ekonomik etkileri baz alınarak incelenmiştir. Paylaşımların yapıldığı tarihlerde Borsa İstanbul ve Türk Lira'sında yaşanan değişimlere ait veriler, grafikler oluşturularak analiz edilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, diplomasi kavramı, diplomasi tarihi, sürekli diplomasiye geçiş ve eski ve yeni diplomasi konuları incelenerek diplomasi kavramının geçmişten günümüze gelişimi, sonrasında kamu diplomasi kavramı, gelişimi ve yumuşak güç kavramının kamu diplomasisindeki etkisi bağlamında incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde dijital diplomasi kavramı, sosyal medya uygulamalarının dijital diplomasiye etkisi ve önemi incelenmiş, dijital diplomasi gelişimi ve beraberinde oluşan fayda ve risk unsurları analiz edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Twitter diplomasisi kavramı açıklanmış, Dünya'da uygulanan Twitter diplomasisi örnekleri ve Trump'ın twitter paylaşımlarına konu olan ülkeler ve paylaşımlara yer verilmiştir. Dijital diplomaside Twitter'ın rolü, Trump'ın Twitter paylaşımları üzerinden, Türkiye ile sınırlandırılarak analiz edilmiş, öne çıkan Brunson Krizi ve Suriye Krizi konuları Türkiye açısından oluşturduğu siyasi ve ekonomik etkiler bağlamında, Twitter paylaşımlarının görselleri ve ekonomik verilere ait grafiklerle desteklenerek analiz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİPLOMASİ VE KAMU DİPLOMASİSİ

Diplomasi kavramı geçmişten günümüze, topluluklar, kabileler, devletler arasında bir müzakere yöntemi olarak hep varlığını korumuştur. Müzakerenin her iki tarafı içinde yararlı olacak bir uzlaştırma oluşturmak ve buna dair çözümler bulmak, savaş durumunun oluşmaması veya durdurulması adına kurulan tüm iletişimler diplomatik uygulamaları ve yöntemleri içermektedir. Fakat teknoloji ve değişen uluslararası ilişkiler ortamı ile diplomasi de değişime uğramakta ve yöntem olarak değişim gösterebilmektedir.

Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan zaman diliminde diplomasi yöntemleri genellikle "gizli"lik özelliği taşıyor olsa da, Birinci Dünya Savaşı sonrası Woodrow Wilson'ın yayınladığı "wilson ilkeleri" ile "yeni" ya da "parlementer" diplomasi denilen bir diplomasi anlayışı ortaya çıkmıştı. Wilson ilkeleri'nin ilk maddesinde yer alan, "diplomatik etkinlik her zaman içtenlikle ve kamuoyunun gözü önünde yürütülmelidir" vurgusu ile "gizli diplomasi"nin yerini "yeni ve açık" bir diplomasi almıştır.

1.1. Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

19. yüzyılın ortaları itibariyle başlayan "teknolojik devrim"in özellikle iletişim alanında yarattığı gelişmeler ile haberleşme imkalarının telgrafla iletişim seviyesinden, daha hızlı ve daha fazla alana hakimiyet kurabilen bir ileri seviye iletişim boyutuna ulaşması "diplomasi" alanına da büyük katkıda bulunmuştur. İlk defa 1965 yılında Gullian tarafından kullanılan "kamu diplomasisi" kavramı ile diplomasi de yeni bir dönem başlamıştır.

1.1.1. Diplomasi Kavramı

Diplomasi kavramının kökeni Fransızca'da "ikiye katlanmış" anlamına gelen "diplo"dan ve "nesne" anlamına gelen -ma- sonekinden oluşan eski Yunanca'da ki 'diploma' sözcüğünden türetilmiştir(Freeman & Marks, 2020). Diplomasi kavramı

ansiklopediler, sözlükler ve yazarlar tarafından birçok şekilde tanımlanmıştır. Türkçe sözlükte diplomasi; “Uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü.”(TDK, 2021) olarak tanımlanırken, Encyclopædia Britannica ise; “Diplomasi, yabancı hükümetlerin ve halkların kararlarını ve davranışlarını diyalog, müzakere ve savaş veya şiddet dışında kalan diğer önlemlerle etkilemenin yerleşik yöntemi.” (Freeman & Marks, 2020) olarak tanımlanmıştır.

Diplomasi kavramı, uluslararası ilişkilerde önemli bir yere sahiptir. Müttefikler ve düşmanlar arasında oluşan her türlü uyumsuzluk ve çatışma durumunda, savaş seçeneğinin ilk tercih olarak öne çıkmaması adına diplomatik müzakereler önem atfetmektedir(Tuncer, 1982a, s.17).

Diplomasi kavramı birçok şekilde tanımlanmış olup, bu tanımlamalar arasında farklılıklar gözlemlenmiştir. Cull(2009, s.12) diplomasiyi, diplomatik karar alıcı tarafından uluslararası ortamın yönetiminde, barış dahilinde kullanılan teknikler olarak tanımlarken, Christodoulides(2015, s.2) ise, dış politika üzerine alınan kararların hem oluşması hem de gerçekleşmesinde tercih edilen yol olarak ifade etmiştir. Sönmezoğlu(2012, s.441) ise diplomasiyi, bir devletin belirlenmiş bir konu hakkındaki kanaatini ve görüşünü, diğer devletin karar mercilerine bildirilmesi şeklinde tanımlarken, Adesina(2017, s.2) ve Tuncer(1982) ise, Cull(2009)’ a benzer tanımlamalar yaparak diplomasiyi, barış ortamında savaş ve şiddetin dahil olmadığı müzakere ve diyaloglarla yürütme yöntemi/sanatı şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca olumsuz tanımlar da mevcut olmakla birlikte, Ambrose Bierce’e göre diplomasi, “ülkesi için yurtsever yalan söyleme sanatı” olarak görülmektedir(İskit, 2015, s.4). Son olarak diplomasi kavramını, Nicolson ve Charles de Martens ise müzakere terimi ile bağdaştırmışlardır.

Geçmişten günümüze diplomasi kavramı, birçok kavram ile birbirine karıştırılmıştır. Bunların arasında en fazla öne çıkan dış politika kavramıdır. İngiliz diplomat Sir Wesseley, iki kavram arasındaki karışıklığı açığa kavuşturan bir tanımlama yapmıştır. Sir Wesseley’e göre diplomasi, dış politikanın icra edilmesinde kullanılan araçtır. Dış politika ve diplomasi kavramları ayrılmaz bir bütünü oluştururken ayrıca biri olmadan diğeri tek başına bir eylem oluşturmaz. Diplomasi, dış politikadan ayrı düşünülemez fakat uygulama safhası bir araya geldiklerinde ortaya

çıkılmaktadır. Sir Wesseley’e göre diplomasi taktikleri oluştururken, dış politika ise uygun stratejiyi ortaya koymaktadır(İskit, 2015, s.4).

Tüm bu tanımlamaların arasındaki farklı bakış açıları, tarih boyunca diplomasiye atfedilen anlam ve diplomasiyi icra etmede kullanılan araçların farklılaşması sebebiyledir. Bu farklılıkları kavrayabilmek açısından diplomasiinin geçmişten günümüze tarihsel değişimini incelemeye fayda vardır.

1.1.2. Diplomasi’nin Tarihsel Gelişimi

Diplomasi, geçmişten günümüze yaşadığı değişimlere rağmen çeşitli şekillerle uygarlığın başından hatta daha öncesinden beri varlığını muhafaza etmiştir. Bu kimi zaman kabileler arası savaşa son vermek amacıyla, kimi zaman iki kavim arasında avlanma sınırlarını oluşturmak gibi ortak olan sorunları çözmek için gönderilen “elçi”nin aracılığı ile oluşturulmuştur(Tuncer, 1982a, s. 17-18).

Antik çağlarda bile o döneme ait topluluklar arasında belli ölçüde diplomatik iletişimler mevcuttu. Fakat bu diplomatik iletişimler sınırlı sahalarda ve arada bir gerekli görüldüğünden daimi temsilcilik seviyesine geçilememişti. Orta çağ’ın ortalarına kadar bu durum yalnızca barış akti, savaş ilanı, törenlerde temsil ve belli konular üzerinde görüşmek gibi sebeplerle elçi gönderilmesinden ibaretti(Meray, 1956, s. 80).

Hemeros çağında bu elçiler “mesajcı” adını alırken, klasik çağda ise “eski” ya da “kadim” olarak adlandırılmaktaydı. Klasik çağda elçilerin “Eskiler” olarak adlandırılmasının sebebi ise, elli yaşların üstünde olan kişilerden oluşan halk meclisi tarafından seçilmeleriydi(Potyemkin, 2009, s. 33).

Elçilerde aranan özellikler ise en başta güzel konuşma kabiliyetine ve otoriteye sahibi olmalarıydı. Bununla birlikte elçilerin diğer kentlerin preksenosları ile tanışan kişiler olması bir diğer önemli özellikti(Potyemkin, 2009, s. 33). Elçiler bu dönemde itibar bakımından eşit sayılması ile beraber, görev ve ihtiyaçları için gerekli olan miktar kadar parada taraflarına tahsis edilmiştir. En eskiler görevlerine ilişkin bilgi ve yönergeleri, “diploma” adı verilen ikiye katlanmış bir yaprak kağıt içerisinde

almaktaydılar. Bu yönergeler bir çeşit klavuzluk sağlasa da elçiler, inisiyatif kullanabilme yetkisine ve geniş bir serbestiye sahiptiler(Potyemkin, 2009, s. 34).

Elçilere çoğunlukla gittikleri yerlerde iyi karşılamalar yapılmakta ve çeşitli hediyeler sunulabilmekteydi. Bu hediyeler arasında en kıymetlisi defne yapraklarından yapılan taçtı. Ayrıca elçiler geri döndüklerinde her yurttaşın düşüncesini beyan edebildiği ve gereğinde suçlama hakkına sahip bir halk meclisinde hesap vermek mecburiyetindeydi (Potyemkin, 2009, s. 34).

Uluslararası ortamda topluluk ve devletlerin gösterdiği değişimler ile diplomasi de farklılaşmış ve ihtiyaca göre yeni özellikler kazanmıştır. Fakat 15. Yüzyıla kadar diplomasi *ad hoc*(süreklilik göstermeyen ve tek yönlü) niteliğindeydi(Daban, 2017, s. 23). Bu kapsamda diplomatik faaliyetler genellikle belli bir kapsam çerçevesinde ve kısa süreli faaliyet gösterme eğilimindeydi. Diplomatik iletişim oluşturmaya sebebiyet veren konu kapsamında elçiler göreve gönderilir ve çözüme kavuştuğunda iletişim son bulurdu. 15. yüzyıla kadar *ad hoc* şeklinde devam eden diplomaside, 15. yüzyıl sonrası sürekli diplomasi'ye geçiş olmuştur. Öncelikle Avrupa'da baş gösteren bu diplomasi anlayışı, tüm dünyaya etkisini ancak 19. yüzyılda gösterebilmiştir(Erdem, 2008, s. 8-9).

Diplomasi kavramı yüzyıllar içerisinde bulunduğu ortam ve uluslararası ilişkilerin gelişimine bağlı olarak, farklı coğrafyalarda farklı aşamalardan geçerek sürekli diplomasi anlayışına yaklaşmıştır.

1.1.2.1. Sürekli Diplomasiye Geçiş

Sürekli Diplomasi'nin Rönesans dönemi sonları itibariyle Kuzey İtalya'da bulunan Şehir devletleri sayesinde gelişmiş ve biçimlenmiş olduğu genellikle kabul gören bir düşüncedir. Oluşan bu yapı aynı zamanda XVII-XIX yüzyıllar sürecince Avrupa'da sürececek olan uluslararası sistemin küçük çaplı bir denemesi olmuştur (Sönmezoğlu, 2012, s. 442).

Sürekli diplomasi'de *ad hoc* diplomasiden farklı olarak birey bazlı diplomasi yöntemlerinden çok, kurumsallaşma öne çıkmaktadır. Ekonomik ve siyasal ilişkilerin sürdürülmesi ihtiyacından doğan sürekli diplomasi faaliyetleri, diğer devletlerde

temsilcilik açma yoluyla kendini göstermiştir. Açılan temsilcilikler sayesinde diğer devletlerde bu yerleşik/sürekli diplomasi anlayışı ile tanışmış, bu sayede Avrupa’da kısa sürede yayılım göstermiştir.

İlk kez İtalya Şehir Devletleri tarafından uygulanmasının başlıca nedeni, birçok ülke ile ticari ilişkileri geliştirmek ve ticari çıkarlarını korumak amacı ile sürekli diplomasi temsilciliklerine duyulan ihtiyaçtı. Fakat diplomasiye o anki amaçlarını gerçekleştirmek için uygulanan bir “şans oyunu” gözüyle baktıkları için oluşturdukları diplomasi anlayışları da bu sebeple yalan, hile, aldatmaca ve kurnazlıktan ibaretti. Oluşan bu ortamda diplomatın görevi, “aldanmadan aldatmak” esasına dayanmaktaydı(Tuncer, 1982a, s. 19). Bir diğer nedeni ise, 14. yüzyılda Batı Avrupa’nın bölgesel alt-sistemlerle bölünüp bağımsızlaşmasıydı. Çünkü özellikle Kuzey İtalya bu alt-sistemlerin en çok sistemsel özelliği bulunan bölgesiydi. Alt-sistemlerin oluşmasındaki en önemli etken ise dünyanın o dönemki konjoktürüydü (Bizansın yıkılış dönemine girmesi, papalığın anlaşmazlıklar nedeniyle bölünmesi, Fransa’nın yüzyıl savaşlarının getirdiği sorunlarla uğraşması vb.). Bu konjoktürde İtalya büyük güçlerin etkisinden uzakta izole olmuş, ilişkilerini kendi hakimiyetinde sürdürebilmiştir(Erdem, 2008, s. 71-72).

Bununla beraber dış konjoktürde devam eden problemler, dışa karşı hissedilen ve denge kurma ihtiyacı ile İtalyan kent devletlerindeki siyasal ve askeri eksiklik, birbirleri arasındaki bilgi alışverişi ihtiyacı ve herhangi bir probleme karşı hızlı hareket etme arzusu ve ayrıca ticari ilişkilerin sürdürülmesi, diplomatik temsilciliklerin oluşmasındaki en büyük etkindir(Erdem, 2008, s. 73).

Sürekli diplomasinin oluşmasına sebebiyet veren süreklilik kavramı, devamlılık gösteren bir zamansal ifade olmaktan ziyade, diplomatik faaliyetlerin yürütülme biçimi ile doğrudan ilgilidir. Çünkü ad hoc diplomasi incelendiğinde de temel olgu diplomatik ilişkileri bulunan ülkeler varlığını koruduğu sürece devam eden bir diplomasi anlayışıdır. Bu anlamda ad hoc diplomaside de süreçsel açıdan bir sürekliliğin varlığından bahsedebiliriz. Fakat sürekli diplomasiyi ad hoc diplomasiden ayrı kılan, kurumsallaşmayla beraber kurulan temsilcilikler ile gerçekleştirilen sürekliliktir(Erdem, 2008, s. 69-70).

Bunların yanı sıra sürekli diplomasiye geçişi tetikleyen bazı unsurlarda bulunmaktadır. Sürekli diplomasiye geçiş sürecinde etkili olan bazı faktörler; siyasal etkileşim, iktisadi boyut, iç ve dış politik faaliyetler, ticari ilişkiler ile sosyokültürel yapı, şeklinde örnek verilebilir(Daban, 2017, s. 35). Bu faktörler içerisinde özellikle ticari ilişkiler ve ekonomik boyut öne çıkmaktadır. İtalyan kent-devletlerinin ticari ilişkilerin kesintisiz ilerlemesi adına diğer devletlerde kurdukları yerleşik/sürekli temsilcilikler, sürekli diplomasi'nin miladı niteliğindedir. Ayrıca Avrupa'daki diğer güçler tarafından etkinlik kurulmak istenen bir bölge haline gelmesi, İtalyan kent-devletlerinin ad hoc diplomasiye daha çok başvurup, sürekli hale getirmesine sebebiyet vermiştir. Açılan temsilciliklerle beraber 16. Yüzyılın başlarında Batı ve Orta Avrupa'da yaygın bir şekilde benimsenen sürekli diplomasi anlayışı sayesinde, Avrupalı devletler arasında diplomatik ilişkiler güçlenmeye başlamıştır(Erdem, 2008, s.100).

Dönemin büyük gücü olan Fransa'nın ise sürekli diplomasiye tutumu 15. ve 16. yüzyıllarda çekingen olsa da, 17. yüzyıl ve 20. yüzyılda ise diplomasiyi şekillendiren konumuna yükselmiştir. Avrupa'nın geri kalanına sürekli diplomasi anlayışının yayılması 18. yüzyıla denk gelse de, tüm dünyaya yayılışı 19.yüzyılı bulmuştur(Erdem, 2008, s. 100-102).

Her dönemin devletlerarası iletişim ihtiyacından doğan diplomatik faaliyetler, zamana ve şartlarına göre şekil almış ve faaliyetleri buna uygun olarak devamlılık göstermiştir. Ad hoc, sürekli diplomasi gibi kavramlarla zamanın iletişim teknolojisine uyarak diplomasi faaliyetleri her daim yürütölmeye çalışılmıştır. Bu ve bunun gibi birçok diplomasi kavramı seneler içerisinde oluşmuş ve varlığını sürdürmüştür.

1.1.2.2. Eski ve Yeni Diplomasi

“Eski Diplomasi” olarak adlandırılan diplomatik uygulamaların Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemi kapsadığı düşüncesi birçok yazar tarafından kabul görmektedir. Bunun sebebi Birinci Dünya Savaşı'nın ortaya çıkmasıyla, klasik diplomasi anlayışının devam ettirilmesi için gerekli olan “güçler dengesi sistemi”nin ortadan kalkmasıydı.

Diplomasinin sürdürülemez hale geldiği bu döneme, 1914 yılında İngiliz Diplomat Charles Lister “Diplomasi öldü.” diyerek yorumlamış olsa da aslında diplomasi, temsilcilikler ile faaliyetlerini sürdürmekteydi. Savaşın ilk üç yıllık döneminde de diplomasi hala gizli olarak sürdürülüyordu(İskit, 2015, s. 4).

Birinci Dünya savaşı’nın ertesinde ise Woodrow Wilson’un 8 Ocak 1918’de yayınladığı 14 maddeden oluşan “Wilson İlkeleri”nin ilk maddesi, “Açık Diplomasi” kavramını ortaya çıkarmıştır. Gizli diplomasiye bir tepki niteliğinde olan bu madde şu şekildedir; “Tam bir açıklık içinde varılmış barış anlaşmalarından sonra hiçbir özel uluslararası anlaşmaya gidilmemeli ve diplomatik etkinlik her zaman içtenlikle ve kamuoyunun gözü önünde yürütülmelidir.”(Freeman & Marks, 2020).

“Şeffaflık ve Açıklık” ilkelerinin önde olacağı bu diplomasi anlayışı “yeni” veya “parlementer” diplomasi şeklinde ifade edilmeye başlanmıştır(Tuncer, 1982a, s. 21). Wilson’un “Yeni Diplomasi” olarak adlandırdığı diplomasi anlayışı her önemli tarihi değişimlerden sonra uluslararası ilişkiler sahnesinde ortaya çıkan bir terim olsa da içerik olarak “ahlak” kavramını barındırması sebebiyle “yeni” olarak adlandırılması gerekmektedir. Harold Nicolson “Eski” ve “Yeni” diplomasi arasındaki farkı; “eski diplomasinin yalnızca ülkenin uzun dönemli çıkarlarına eğilmesine karşın yeni diplomasinin seçmenlerin çok kısa süreli beklentilerine yanıt vermeye çalışıyor olması” olarak açıklamıştır (Nicolson, aktaran İskit, 2015, s. 4).

Günümüzde uygulanan diplomasinin, eski diplomasiden en önemli farkı diplomatik faaliyetler diplomatlar yerine politikacılar aracılığı ile gerçekleştirilebilmektedir. Teknolojinin gelişmesi, ulaşım ve iletişim alanındaki gelişmelerle kazanılan hız ile yeni dönemde devlet başkanları, dışişleri bakanları için diplomatik olanaklar oldukça zenginleşmiştir. Bu sayede yurtdışına gidebilmekte, diplomatik faaliyetleri kendileri aracılığı ile kolaylıkla yürütebilmektedirler(Tuncer, 1982b, s. 253).

Yeni diplomasi faaliyetlerinin, kamuoyu önünde açıkça gerçekleşiyor olması, aktörlerin dünya kamuoyunu etkileme gayesi gütmesi sebebi ile çoğu zaman bir propaganda aracına dönüşebilmektedir. Günümüz diplomasisinde öne çıkan ekonomik ve sosyal ögeler diplomasi icra edicilerinde ilgilenmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Yeni ya da parlementer diplomasi olarak adlandırdığımız günümüz

diplomasinin, silahsızlanma, çevre kirliliği ve ortak güvenlik gibi tüm devletleri ilgilendiren genel nitelikte olup, doğrudan ulusal çıkarlarla ilgili olmayan konuların görüşülmesinde oldukça yararlı olduğu görülmüştür(Tuncer, 1982b, s. 254-255).

Eski ve yeni diplomasinin en önemli farkını oluşturan, diplomasiyi daima ilk etkileyen faktör iletişim teknolojileridir. Gelişen iletişim şartları ile öne çıkan internet uygulamaları, halkı içine alan ve söz hakkı veren ayrıca tepkisini kolayca duyurabileceği bir alan oluşturmuştur. Bu alanla beraber, kapalı kapılar ardında ve belirli kişiler tarafından monolog yürütülen diplomatik faaliyetlerin yerini, saniyeler içerisinde milyonlarca kişiyi içine alan bir iletişim ağını bünyesinde bulunduran çoklu diyaloglar almıştır. Yeni dönemde şeffaflık ve açıklık unsuru ile öne çıkan dijital diplomasi sayesinde diplomasi faaliyetlerinde kamuoyu da dahil durumdadır. Diplomasinin dijitalleşmesi ile halkında kolayca erişim sağlayabildiği, bireye inen bir diplomasi ön plana çıkmıştır. Diplomasi yapımında kullanılan sosyal medya araçları diplomatik ağı büyütürken iletişimde de hız kazanmıştır.

Tüm bu kavramlarla beraber, diplomasi kavramlarının içerisinde en çok duyduğumuz “Kamu diplomasisi” kavramıdır. Kamu diplomasisi’nin geleneksel diplomasiden farkı, geleneksel diplomaside genel olarak süreç gizlilik ile yönetilirken faaliyetler ise hükümet veya dışişleri bakanlıkları yolu ile yürütülmektedir. Gizlilik anlaşma veya antlaşmaların gizli bir şekilde gerçekleşmesini değil, bu anlaşmaya veya antlaşmaya giden yolun gizli bir sürecin ardından gerçekleşmesidir(Tuch, 1990, s. 3). Esas olan sonucun değil sonuca giden yolun gizliliğidir. Anlaşılacağı üzere geleneksel diplomaside yürütülen faaliyetler belli kişiler tarafından gizli bir süreçle ilerlerken, kamu diplomasisinde asıl iletişim diğer devletin kamuoyu ileler.

1.2. Kamu Diplomasisi

Teknolojinin gelişimi ile beraber ortaya çıkan yeni iletişim olanakları ile uluslararası ilişkiler yöntemleri de değişime uğramıştır. Yeni sistemde uluslararası ortamın gereklilikleri de farklılaşmış ve geleneksel diplomasi yöntemleri de bu gereklilikleri yerine getiremeyecek duruma gelmiştir. Bu dönemde çağa ayak uyduramayan geleneksel diplomasinin yerine “Kamu Diplomasisi” kavramının adı duyulmaya başlanmıştır.

1.2.1. Kamu Diplomasisi Kavramı ve Gelişimi

19. yüzyılın ortalarından itibaren “teknolojik devrim” ile başlayan süreç, diplomasinin temel özelliklerinde de teknoloji kaynaklı değişimler başlatmıştır. İletişimde telgraf kullanımı ile başlayan süreç, ülkelerin haberleşme imkanları ile daha ileri seviyelere ulaşmış, mesafeleri önemsizleştirmiştir(Sönmezoğlu, 2012, s. 442). İletişim teknolojilerinin ve bilgi akış hızının çoğaldığı bu yeni dönemde, kamu diplomasisi/yeni diplomasi oldukça önem kazanmıştır. Uluslararası ilişkiler sisteminde, devletlerarası iletişimin yerini devlet ile kamuoyu arası iletişimi almış ve bu sayede daha fazla önemsenen konu, kamuoyu etkileme çalışmaları, algılara hükmetme becerisi olmuştur.

Teknolojinin gelişmesi ile beraber küreselleşen yeni dünya düzeninde demokrasi, insan hakları, din ve etnik kimlik gibi sosyal kavramlar daha fazla ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu yeni dönemde adından sıklıkla bahsedilen kamu diplomasisi kavramı ise devletlerden çok kamuoyunun asıl aktör olduğu bir diplomasi anlayışını ortaya koymuştur. Kamu diplomasisi anlayışına göre yeni dönemde geleneksel diplomatik yöntemler yetersizleşmiş, devletlerarası gizli süreçlerle gerçekleştirilen faaliyetlerin yerini kamuoyu, sivil toplum örgütleri de dahil edilmelidir. İletişimin bu deli hız kazanması, teknolojinin sınırları önemsizleştirmesi ile devletler için kamuoyu oluşturmada önemli bir yere gelinmiştir. Devletlerin bu hızlı iletişim karşısında imaj kaygısı da öne çıkmaya başlamış, kültür ve tarih gibi değerlerin bilgi akışının teknoloji ile hızlanması bunda baş sebep olmuştur(Aydoğan, 2011, s. 20).

21. yüzyılla beraber sorgulanmaya başlanan diplomatik yöntemlerle birlikte, yeni iletişim kaynaklarına, internet ve akabinde gelişen sosyal medya unsurlarına da ilgi artmıştır. Dijitalleşmenin her alana hakim olduğu bu yeni dönemde diplomasi araçları da değişmiş, daha şeffaf, kamuoyu ile iletişime açık yöntemler gelişmiştir. Günümüzde klasikleşmiş medya araçlarına ek olarak, internet aracılığı ile kullanılan “Blog, Podcast, Facebook ve Twitter” gibi sosyal medya unsurları, cep telefonu aracılığıyla ile gönderilen mesajlar, bilgisayar oyunları bile büyük bir etkinliğe sahip olmuştur(Gökırmak, 2011, s. 3).

Dijitalleşmenin hakimiyet kurduğu bu yeni dönemde “bilgi, kültür ve iletişim” gibi kavramlar diplomasiinin anahtar sözcükleri olarak önümüze çıkmaya başlamıştır. Uluslararası sistemin iletişim ve bilgi devrimleri ile yeniden şekillenmesi ile imaj oluşturma, kamuoyunu etkileme gibi unsurlar önem kazanırken, dış politikada kamu diplomasisi vazgeçilmez bir faktör haline gelmiştir(Akçadağ, 2014, s. 1).

Kamu diplomasisi hakkında tek bir tanım yapmak, sosyal bilimlerdeki çoğu kavram gibi zordur. Kamu diplomasisi ile ilgilenen çoğu kişi farklı tanımlamalar yapmıştır. Bu farklılıklar ülkeden ülkeye ve kültürel değerlere göre değişebilmektedir (Kömür, 2020, s. 91).

Kamu diplomasisi, bir ülkenin hükümetinin, başka bir ülkenin halkını etkileme çalışmalarıdır. Başka bir tabirle kamu diplomasisi kavramı tarihsel olarak, bir hükümet ve başka devletin halkı ile arasındaki temas şeklini ifade etmektedir(Cull, 2009, s. 12).

Jan Melissen(2013)’e göre, geleneksel diplomasiyi gizli süreçlerle diplomatik faaliyeti sürdüren aktörle ilişkilendirirken, kamu diplomasisi kavramını kamuoyu ile kurulan diplomatik ilişki ile ilişkilendirmektedir. Kamu diplomasisi geleneksel diplomasiinin aksine, diplomasi uygulayıcı tarafından diğer devletlerin kamuoyunu etkilemek, kültürlerini tanımak, kendi çıkarlarını gerçekleştirmek adına faaliyet göstermektedir(Melissen, 2013, s. 13).

Joseph Nye Jr.(2008, s. 95)’a göre kamu diplomasisi, yalnızca kendi hükümetlerinin değil diğer devletlerin kamuoyuyla da iletişim kurmak ve ilgilerini çekmek için uygulanan faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır. Potter(2003, s. 46)’a göre ise bir hükümetin politika hedeflerini gerçekleştirmek adına, bir diğer hükümetin kamuoyunu ve seçkinlerini etkilemek adına gösterdiği faaliyetlerdir. Tuch(1990, s. 4) ise, Potter’a benzer şekilde bir hükümetin fikirlerinin ve kültürünün yanı sıra ulusal hedefleri ve mevcut politikaları gerçekleştirme adına diğer devletlerin kamuoyu ile iletişim kurma çabası olarak tanımlamıştır.

Kamu diplomasisi kavramı, ilk defa 1965 yılında Tufts Üniversitesi Fletcher School of Law and Diplomacy’nin Dekanı Edmund Gullian tarafından “propaganda” kavramı yerine kullanmıştır(Yağmurlu, 2019, s. 1269). 1960’lardan itibaren televizyon yayını ile tanışan dünya, 1990’larda ise siber/iletişim/internet çağı gibi

kavramlarla isimlendirilen bir çağa girmiştir. 2000’lerde ise dijital veya sosyal medya çağı denilen bir döneme girilmiştir. Bu gelişmeler hem global siyaseti hem de diplomasiyi dönüşüme uğratmıştır(Bilek, 2019). Küreselleşme ve beraberinde gelişen teknoloji, diplomasi yapımında kullanılan araçları da farklılaştırmıştır. Kitle iletişim araçları mekân sınırı olmaksızın geniş kitlelere ulaşılmasının sağlaması açısından, uluslararası yayıncılık kamu diplomasisi için daima önem arz etmiştir(Cull, 2009, s. 18). Fakat Soğuk Savaş sonrası dönemde ideolojik kutuplaşmaların sona erdiği düşünüldüğünden, ülkelerin imaj çalışmaları ya da kamuoyu oluşturma gibi faaliyetlerle ilgilemelerine gerek olmadığı düşünülüyordu. Bu sebeple kamu diplomasisinin gerekliliğini kaybettiği tarzında bir düşünce hakim olmuştur. Ama zamanla görüldü ki kamu diplomasisi dönemin şartlarına ve teknolojisine göre şekil alarak her daim işlevini sürdürmüştür. Uluslararası ilişkiler ortamının gelişen teknoloji ve atmosfere göre hızla uyum sağlaması, bazı düşünürlere göre 19. yüzyılın parlamentolar, 20. yüzyılın kitleler, 21. yüzyılın ise kamuoyları yüzyılı olarak adlandırılması gerektiği iddia edilmektedir(Gökırmak, 2012, s. 1).

İletişim teknolojileri devriminin diplomasiye yapmış olduğu etki ile beraber, diplomatik uygulamalarında yapısı değişmiştir. Kapalı kapılar ardında yapılan diplomatik görüşmelerin yerini, kamuoyunun da dahil edildiği açık diplomasi uygulamaları almıştır. Gazete, televizyon gibi yayın organlarının yanında yeni dönemde kamu diplomasisine etki eden Twitter, Facebook, Instagram v.b. uygulamaların etkisini de açıkça görülmektedir. Bu yeni iletişim çağında, gönderilen mesajların hedeflendiği kitleye veya kişiye ulaşmış olup olmadığının kontrol edilebilmesi gibi özellikler ortaya çıkmış, kitlelere atılmış olan mesajların doğru seçilmesi sonucunda oluşan etki gücü ile planlı bir algı yönetimi oluşturulma imkanı sunulmuştur(Gökırmak, 2012, s. 3-4).

Kamu diplomasisinin bu denli yükselişe geçmesinde İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası ilişkiler düzeninde gerçekleşen bir dizi değişiklik önem atfetmektedir. İlk olarak iletişim teknolojilerinde gerçekleşen yenilikler ile anlık olarak dünyanın her yanına ulaşabilmek, yurtdışında gerçekleşen her olaya sadece hükümet bazında değil, vatandaşlarında kolaylıkla bilgiye erişebilmesi ve buna göre karar alıp hareket edebilmesi örnek olarak gösterilebilir. İkinci neden ise birinci nedenin sebebi

olarak kamuoyunun önemini ortaya çıkarmış ve hükümetlerin diplomatik faaliyetleri ve karar almaları üzerinde de önemli bir etkisi olmuştur(Tuch, 1990, s. 3-4).

Kamuoyu etkilemeye dayalı bu yeni diplomasi anlayışının, bu denli öne çıkmasında ülkelerin otoriter rejimlerden, diplomatik rejimlere geçmesinin de payı oldukça büyüktür(Gökırmak, 2012, s. 4). Diğer bir deyişle diplomasi demokratikleşmiş ve teknoloji, çoğu uzman olmayan veya bireysel sorunlara sahip çıkar gruplarının oynamasına izin vermiştir. Çünkü oyun alanının boyutunu bir miktar arttırmış ve her gün kuralları değiştirmiştir(Grant, 2004, s. 1).

Kamu diplomasisi dünyadaki ülkelerin neredeyse yarısının demokratik sisteme geçmiş olması sebebi ile bir gereklilik haline gelmiştir. Demokratik sistemin getirisi olarak ortaya çıkan parlamentoların karar alma sürecindeki gücü, kamuoyunun olumlu görüşünün elde edilmesindeki önemi ortaya çıkarmıştır. Yeni dönemde Soğuk Savaş döneminin taşıdığı rekabetçi yapı ise kamu diplomasisi açısından daha az ilgi çekici hale gelmiştir (Nye Jr., 2008, s. 99).Uluslararası ilişkiler ortamında Soğuk Savaş döneminde düşünülenin aksine kamu diplomasinin getirisi olan imaj çalışmaları ve kamuoyu etkileme faaliyetleri gerekliliğini koruduğu açıkça görülmektedir.

Her ülkenin kamu diplomasisi etkinliği kendi kültür ve tarihi birikimine göre farklılık göstermekte ve bu sebeple diğer uluslararası topluluklara ve ülkelere kamu diplomasisi işleyiş tarzlarını ve faaliyetlerini farklı şekillerde sergilemektedirler(Kalın, 2011, s. 12-13). Aynı zamanda teknoloji ile beraber hayatımıza giren yeni iletişim olanakları da kamu diplomasisini uygulamalarında önem atfetmektedir. Yeni iletişim olanakları ile şekillenen kamu diplomasisi kavramıyla bu dönemde hayatımıza yeni diplomatik faaliyetler ve kavramlar girmektedir. Bu kavramlar arasında dijital diplomasi öne çıkmaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin sosyal medya ve internetin getirdiği yenilikler ile yürütülmesi ve diplomasinin daha dijital bir boyuta taşınması ile bu kavram ortaya çıkmıştır. Esasen kamu diplomasisi içerisinde yer alan bu kavram faaliyetlerin uygulanmasında dijital iletişim teknolojilerinin öne çıkması sebebi ile dijital diplomasi olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte, “yumuşak güç” kavramı da kamu diplomasisi kavramıyla beraber anılan, ülkelerin politikalarında sıcak çatışmalardan

“Soğuk Savaş” dönemine geçişte ve sonrasında bir tür silah haline gelen bir kavram olmuştur.

Kamu diplomasisi çok yönlü bir iletişim ağına sahiptir. Bu sebeple kamu diplomasisinde önemli olan unsurlardan bir tanesi “Yumuşak Güç” kavramıdır. Bir diğer unsur ise uluslararası ilişkiler sisteminde politikaların oluşmasında temel öneme sahip olan kamuoyudur(Kalın, 2011, s. 11-12).

1.2.2. Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç

1990 yılında Joseph S. Nye tarafından “Yumuşak güç/Soft power” olarak adlandırılan kavram, ilk olarak "Liderliğe Zorunluluk: Amerikan Gücünün Değişen Doğası" adlı kitapta yer bulurken, 2004 yılına gelindiğinde Joseph S. Nye tarafından yayımlanmış olan "Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu" adlı çalışmada yeniden ayrıntılı olarak incelenmiştir(Yılmaz, 2011, s. 31). Kavramı ilk olarak kullanan Joseph Nye Jr.(2020)’a göre yumuşak güç; yapılması istenen durum karşısında tehdit veya sert güç kullanımı olmadan, karşı tarafa uygulanan algı yönetimi ile etki altına alarak elde etme yeteneğidir. Ayrıca demokratik sistemle yönetilen bir ülkenin sahip olduğu kültür ve değer gibi unsurlarının, günlük politikalarının temeli niteliğindedir(Nye Jr., 2008, s. 95). Soğuk Savaş dönemi önem kazanan etnik kimlik, din gibi sosyal unsurlar geleneksel diplomasinin yetersiz hale geldiğini göstermiştir. Bu sebeple Kamu diplomasisi, bir ülkenin yumuşak gücünü kullanmada önem atfetmiştir. Fakat “Akıllı Güç” politikasını uygulayan bir ülkenin sert ve yumuşak gücü beraber kullanması gerekmektedir(Nye Jr., 2008, s. 107).

Yumuşak güç kavramının adının duyulması 1990’lı yıllara rastlasada, uygulamalarında bulunan propaganda faaliyetleri, nüfuz oluşturma çabaları açısından daha eski tarihlerde de örnekler bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde fethedilecek topraklara propaganda yoluyla nüfuz oluşturmaya sağlama açısından öncelikle tüccarlar yollanmış ve bu sayede fethedilecek topraklardaki vatandaşların direnç göstermesinin önüne geçilmiştir. Fetih sonrası ise vatandaşların sahip olduğu kültür ve değer unsurlarına gerekli özen gösterilmiş olup bu sayede bağlılıkları kazanılarak istikrarın oluşması sağlanılmıştır. Yakın dönem incelendiğinde ise ilk geniş kapsamlı yumuşak güç uygulaması “Marshall Planı” çerçevesinde bulunan,

“Barış Gönüllüleri” olarak adlandırılan proje ile olmuştur. 1962-1972 yılları arası gerçekleşen projede Türkiye’nin de dahil olduğu dünyanın 70 ülkesine Barış Gönüllüleri gönderilmiş, bu gönüllüler görevlendirildikleri ülkeye ekonomik ve sosyal konularda destek olurken ayrıca Amerikan kültüründe yayılım sağlaması için üstün çaba göstermişlerdir. Bu sayede ABD ittifak kurabilme açısından Türkiye’nin de içerisinde bulunduğu birden fazla ülkede başarılı olmuştur(Yılmaz, 2011, s. 32).

Batı’da 11 Eylül saldırıları sonrasında oluşan İslamofobi’nin önüne geçebilmek adına yapılan “dinler arası diyalog ve medeniyetleri uzlaştırma” çalışmaları ise, yumuşak güç faaliyetlerinde din ve kültür gibi sosyal kavramların öne çıkmasına örnek gösterilebilmektedir(Yılmaz, 2011, s. 33).

Kamu diplomasisi, bir ülkenin kültürel kaynaklarının diğer ülkeler tarafından ilgilenilenilebilir olmasına odaklanmaktadır. Eğer ilgi çekici kültürel bir kaynaktan bahsedilemezse, bu şartlar altında yumuşak güç uygulamasının mümkün olamayacağı anlamına gelmektedir. Yumuşak gücün esas kaynağı bir devletin sahip olduğu kültür, siyasi değerler ve dış politikalarından oluşmaktadır. Tam anlamıyla uygulanacak bir kamu diplomasisi faaliyeti propagandanın ötesinde olmalı ve hükümetin politikalarının uygulanabilmesi adına sağlam temelli ilişkiler kurmayı da kapsamaktadır. Bu sebeple akıllı bir kamu diplomasisi güvenilirlik, özeleştir ve sivil toplumun yumuşak gücün oluşabilmesindeki önemli rolünü idrak etmelidir(Nye Jr., 2008, s. 94-109).

Dünya çapında bakıldığında bir yumuşak güç örneği olarak, liderler ve devletin üst otoriteleri dış politika hedef ve çıkarları göz önüne alındığında sosyal medya uygulamalarını ve interneti etkili bir biçimde kullanarak, kamuoyu etkileme çalışmaları yapmaktadır(Çömlekçi, 2019, s. 2). Bu sebeple yumuşak güç kavramı kamu diplomasisinde kendine önemli bir yer bulurken, değişen ve gelişen teknoloji ile uygulama aşamasına gelindiğinde ayrıca kolaylıklar bulmaktadır. Yumuşak gücün tanımında sıkça yer aldığı “güvenilirlik ve ikna etme yeteneği” gibi ana unsurları elde edebilmek adına internetin daha fazla kişiye, daha hızlı şekilde ulaşabilme özelliği önemli yer tutmaktadır(Kalın, 2011, s. 8). Kamu diplomasisinin “kamuoyunu etkileyebilme ve kendi dış politika hedefleri gereğince ikna edebilme” gereği yumuşak güç ile ortak paydasını oluştururken, kamu diplomasisinin yeni dönemde Web. 2.0. ile

kazandığı sosyal medya uygulamalarının diplomasi yapımında da öne çıkması ile esasen dijital diplomasi ile daha yakından ilişki kurmaktadır.

Yumuşak gücün kamu diplomasisinde sahip olduğu önem, dijital diplomaside de varlığını sürdürmektedir. Dijital diplomasi faaliyetlerinin sosyal medya ve internet aracılığı ile kazandığı hız ve daha fazla kitlelere ulaşma açısından avantajları çoğalırken bu avantajları yumuşak güç faaliyetlerine de katmaktadır. Bu sebeple diplomasinin dijitalleşmesi yumuşak güç faaliyetlerine de fayda sağlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DİJİTAL DİPLOMASİ

Teknolojinin gelişimi ile farklılaşan iletişim araçları, diplomatik iletişimi de fazlasıyla etkilemiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan küreselleşme ve gelişen teknolojik gelişmelerin akabinde farklılaşan iletişim araçlarından kamu diplomasisi de etkilenmiştir. Kamu diplomasisinin yüz yüze, halka kapalı veya telefon yoluyla yapılan uygulamalarının yerini dijitalleşen bir iletişim ağı almıştır. Bu yeni dönemde diplomasi kavramları farklılaşmış ve dijital diplomasi, siber diplomasi, e-diplomasi gibi kavramlar literatüre girmiştir. Dijitalleşen diplomasi anlayışı ile uzun süren ve kapalı odalarda politikacılar, bürokratlar arasında gerçekleşen görüşmelerin yerini daha hızlı ve daha fazla aktör içeren bir iletişim ağı almıştır. Bu iletişim ağının oluşmasında sosyal medya araçları büyük öneme sahiptir.

İnternetin Web.2.0 ile hayatımıza giren ve kullanıcıları da dahil ettiği yeni dünyası, aktif etkileşime sahip yeni uygulamalarla sosyal medya kavramını hayatımıza sokmuştur. İnsanların yaşantılarından paylaşımlar yaptığı, etkileşim kurdukları bu sanal dünya diplomasi uygulamaları dahil yaşamın bir çok alanına etki etmiştir. Ülke liderlerinin, üst düzey yöneticilerin, diplomatların da kullandığı sosyal medya günden güne bir diplomasi aracı haline gelmiş ve dijital diplomasi kavramının yükselmesine katkı sağlamıştır.

Sosyal medya araçlarının da aktif olarak kullanıldığı dijital diplomasi kavramında, anlık iletiler, paylaşımlar ve aktif iletişimi içinde barındıran Facebook, Instagram, Twitter gibi uygulamalar devlet liderleri, devlete ait kurumlar, diplomatik statüdeki kişiler tarafından diplomasi yapımında kullanılmaya başlaması, halkın da rahatlıkla dahil olabildiği demokratik bir diplomasi anlayışını meydana getirmiştir.

2.1. Dijital Diplomasi Kavramı

1960'lardan itibaren televizyon yayını ile tanışan dünya, 1990'larda ise siber/iletişim/internet çağı gibi kavramlarla isimlendirilen bir çağa girmiştir. 2000'lerde ise dijital veya sosyal medya çağı denilen bir döneme girilmiştir. Bu

gelişmeler hem global siyaseti hem de diplomasiyi dönüşüme uğratmıştır(Bilek, 2019). Küreselleşme ve beraberinde gelişen teknoloji, diplomasi yapımında kullanılan araçları da farklılaştırmıştır. Kitle iletişim araçları mekân sınırı olmaksızın geniş kitlelere ulaşılmasının sağlanması açısından, uluslararası yayıncılık kamu diplomasisi için daima önem arz etmiştir(Cull, 2009, s. 18). Kamu diplomasisi faaliyetlerinin gelişen teknoloji ve dijitalleşmeye paralel olarak internet aracılığıyla yapılması dijital diplomasi kavramını ortaya çıkarmıştır.

Bjola ve Holmes(2015,s. 31) dijital diplomasiyi, uluslararası sistemdeki değişimleri, video konferans görüşmelerinden, sosyal medya uygulamalarına kadar tüm teknolojik iletişim olanakları kullanılarak domine etmeleri şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca dijital diplomasi, yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarının yeni ve pratik bir uzantısını temsil etmektedir(Sotiriu, 2015, s. 33).

Dijital diplomasi, kamu diplomasisinin sosyal medya ve teknoloji ürünleri ile icra edilen faaliyetleri olarak da tanımlanabilir(Yağmurlu, 2019, s. 1267). Aynı zamanda e-diplomasi, siber diplomasi, online diplomasi, hashtag diplomasi, twitter diplomasisi olarak da tanımlanan bu diplomasi faaliyetleri dijital diplomasi kapsamındadır.

Gökhan Yücel(2016, s. 749-751); diplomasiyi dörde ayırmış ve şu şekilde tanımlamıştır; diplomasi 1.0 içerisinde sert güç, müzakere ve egemenlik gibi kavramları içeren klasik diplomasiyi, diplomasi 2.0 Soğuk Savaş döneminin stratejik iletişim ve yumuşak güç tanımlarını içeren kamu diplomasisini kapsamaktadır. Diplomasi 3.0 ise bilgi iletişim teknolojileri ve sosyal medya yoluyla icra edilen günümüz diplomasisi olan dijital diplomasiyi, diplomasi 4.0 ise geleceğin diplomasisini kapsamaktadır.

Geleneksel diplomasinin hükümetler arası iletişimle sınırlı yapısına kıyasla, yeni dönemde gelişen teknolojik altyapı ile diplomasi, telefon ve sonrasında gelişen sosyal medya uygulamalarının artan kullanımı vatandaşlar ve hükümetler, ayrıca vatandaşların kendi arasında gerçekleştirebildiği bir diyalog sistemi kazanmıştır. Oluşan bu direk diyalog sistemi geleneksel yöntemlerin aksine halkın dahil olduğu bir diplomasiyi ortaya çıkarmıştır. Bu sayede yıllar önce yapılması imkansız olan

yöntemlerle halkın hükümetin politika kararlarını etkileyebildiği bir yapı oluşturmuştur(Ross, 2011, s. 452).

Günümüz diplomasisini temsil eden dijital diplomasi, internetin sürekliliği ve zamansızlığı ile devlet kurumlarının belli saat ile sınırlandırılmış çalışma durumunu ortadan kaldırmakta ve iletişimi daimi kılmaktadır. Bu yönüyle devlet liderlerinin de diplomasi faaliyetlerini sosyal medya yoluyla icra etmesi ön plana çıkmıştır. Diplomasi faaliyetleri halka açılmış, halkın fikirlerini kolayca beyan edebilmesinin, devlet liderlerinin paylaşımlarına hızla yanıt verebilmesinin önü açılmıştır.

Grant(2004, s. 5)’a göre bugün, dış politika uzmanları kendilerini diplomasi pratiğinde lider olarak görseler bile, bu uygulamayı, hükümet dışı birçok oyuncu da dahil olmak üzere eskisinden çok daha fazla oyuncuyla paylaştıklarını itiraf etmelidirler. Diplomasi demokratikleşmiş ve teknoloji, çoğu uzman olmayan veya bireysel sorunlara sahip çıkar gruplarının oynamasına izin vermiştir. Çünkü oyun alanının boyutunu bir miktar arttırmış ve her gün kuralları değiştirmiştir.

Devlet liderleri başta olmak üzere dışişleri bakanlığı kurumları tarafından diplomasi faaliyetlerinde, iletişimin boyutunu arttırmak açısından farklı dillerde paylaşım yapılan sosyal medya hesapları da kullanılmaktadır. Bu yönüyle çok daha fazla kitleye ulaşabilmektedir. Büyükelçilikler, bürokratlar vb. dışişleri bakanlığı bünyesindeki kurum ve kişiler bilginin hızlı aktarımı yönüyle, hem kendi vatandaşlarıyla, hem yabancı ülke vatandaşlarıyla iletişim ve bilgi aktarım faaliyetlerini bu sayede gerçekleştirebilmektedir. Dijital diplomaside sosyal medya uygulamaları, iletişim ağının oluşmasında büyük önem taşımaktadır.

Diplomasi kavramı yüzyıllardır varlığını belirli amaçlar ve uygulamalar eşliğinde sürdürmektedir. Küreselleşme ile meydana gelen iletişim ve ulaşım teknolojilerinin diplomasiye kattığı yeniliklerle beraber, klasik hale gelen lider buluşmaları hala kilometreleri aşarak gerçekleşmektedir. Fakat bunun yanında yeni dönemde liderlerin gelişen teknolojinin iletişim ve ulaşım olanaklarına getirdiği yeniliklere çokça başvurdukları gözler önündedir. Bu bazen bir telekonferans görüşmesi olurken, bazen de diplomatik amaçlı Twitter uygulamasından atılmış bir “tweet” ile sağlanabilmektedir. Dijital uygulamalarla desteklenen bu yeni nesil diplomasi anlayışı; dijital diplomasi(Bjola, 2015), e-diplomasi(Hocking, Melissen,

Riordan ve Sharp, 2012), siber diplomasi(Barston, 2014), diplomasi 2.0(Harris, 2013) veya twiplomacy(Sandre, 2012) gibi diğer terimlerle birbirlerinin yerine kullanılmıştır. Özellikle öne çıkması ve daha kapsayıcı olması, kullanımına daha sıklıkla başvurulması sebebiyle çalışmamızda “Dijital Diplomasi” adlandırılması tercih edilmiştir.

Dijital diplomasi terimi ilk defa 2001 yılında tanımlanmıştır. Facebook diplomasisi terimi de ilk 2008’de kullanılmaya başlanmıştır. 2011’de twi diplomasi (twiplomacy) terimi kullanılmaya başlanmıştır ve 2014’te artış göstermiştir. Ancak dijital diplomasi ve sosyal medyanın küresel siyaset ve diplomasideki önemini açıkça ortaya çıkaran olgu ‘Arap Baharı’ olmuştur(Ekşi, 2016, s. 76-77).

Dijital diplomasi yeni bir kavram olmakla beraber son zamanlarda gelişen teknoloji ve öne çıkan sosyal medya uygulamalarının da yoğun olarak kullanılması sebebi ile oldukça dikkat çeken ve araştırmacılar için incelenmesi gereken yeni bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hakkında birden fazla tanımlama yapılmış olup, bazı tanımlamalarda benzerlik görülürken bazı tanımlamalarda ise farklı noktaların öne çıkarıldığı gözlemlenmiştir. Yağmurlu(2019, s. 1267), kamu diplomasisinin dijital iletişim ürünleri vasıtasıyla uygulanan faaliyetleri olarak tanımlarken, Adesina(2017, s. 1) ise, benzer şekilde devletlerin diğer ülke kamuoyu ile yüksek ücretler ödmeden sosyal medya uygulamaları vasıtasıyla iletişim kurması olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamalardan yola çıkarak dijital diplomasiyi, kamu diplomasinin teknolojik iletişim araçları ile faaliyet gösteren bir alt başlığı olarak değerlendirdikleri açıkça görülmektedir.

Yücel(2016, s. 752) dijital diplomasiyi, bu mecrada gerçekleşen sorunların internet aracılığı ile yürütülmesi olarak tanımlarken, dış politikadaki arge çalışmalarının “amiral gemisi” olarak adlandırmıştır. Ayrıca Yücel(2016, s. 754)’e göre, geleneksel diplomatik yöntemlere kıyasla, dijital ortamda gerçekleşen öğrenme, etkileşimde bulunma, iletişim kurma ve haberleşme süreçlerinin birleşiminden meydana gelmektedir.

Holmes(2015), Wichowski(2015) ve Hanson(2015) benzer tanımlamalar kullanarak dijital diplomasinin, dış politika hedeflerinde dijital iletişim ve haberleşme araçlarını kullanarak diplomatik faaliyetleri yönetme biçimi olarak tanımlamışlardır.

Hanson(2015), ek olarak “dijital diplomasi” adlandırması yerine “e-diplomasi”yi tercih etmiştir.

Sotiriu(2015, s. 33)’e göre ise dijital diplomasi, son dönemlerde çıkmış olan kamu diplomasisi ve yumuşak güç gibi kavramların temeli üzerine geliştirilmiştir. Her iki kavramında iç ve dış politikada faaliyetlerini teknolojik yeniliklerle yürütmesi, dijital diplomasi ile bağlantılı olduğunu gösterdiğini söylemektedir.

Manor & Segev(2015, s. 89) ise, sosyal medya uygulamaları aracılığı ile bir devletin hem diplomatik hedeflerini gerçekleştirmek hem de imaj çalışmalarını aktif olarak devam ettirmesi olarak tanımlanmaktadır. Lewis(2014) ise yine sosyal medya araçlarına vurgu yaparak, bu yolla diplomatların meslektaşları ve kamuoyu ile iletişim kurması olarak tanımlamıştır. Adesina(2017, s. 1)’ya göre ise, geleneksel diplomasiinin teknolojinin gelişmesi ile ortaya çıkan dijital mecrada uygulanan yeni bir versiyonudur.

Ekşi(2016, s. 79) ise geleneksel diplomatik süreçlere kıyasla, kapalı kapılar ardında seçkin devlet aktörleri arasında yapılan görüşmelerin, birey düzeyine inmesi ve bu süreçte dijital iletişim araçlarını kullanıldığı diplomatik yöntemler olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Twitter gibi sosyal medya uygulamalarında görüşülen her uluslararası düzeyde görüşmenin dijital diplomasi olarak adlandırılmaması gerektiğini savunmaktadır.

Dijital diplomaside sosyal medya uygulamaları aracılığı ile diğer devletlerin kamuoyunu etkileme çalışmaları yapılmaktadır. Sosyal medya kullanıcıları temel kitle tabanını oluşturduğundan, hedef alınan devletin resmi aktörlerinden çok kamuoyu ile ilgilidir(2016, s. 80).

Web 2.0. ile internetin karşılıklı etkileşimde bulunulabilen bu yeni dönemde yayın yapabilme, erişim sınırlarımızı büyütebilme ve ayrıca sivil toplum, hükümet ve önde gelen aktörlerle direk bağlantı kurabilme yeteneği oluşmuştur(Adesina, 2017, s. 4).

Dijitalleşme ile diplomatik faaliyetler süreci tamamıyla farklılaşmış 7/24 açık, klasik protokol süreçlerini önemsizleştiren, sınırları yok sayan yeni bir sistem oluşturmaktadır. İnternetin sürekli aktif olması ile bu yeni dönemde devlet dairelerinin

kapanış saati gelmiş olsa bile işlemler istenilen vakitte yapılabilir. Bu sebeple devletlerin ihtiyaç duyduğu her kurumunda dijitalleşmeyi bir rehber olarak görmekte ve teknolojik değişime uydurmaya çalışmaktadır(Yücel, 2016, s. 749).

Dijital diplomasi tanımlamaları sonrasında kavramın gelişimi ve geçmişten günümüze diplomasinin dönüşümünü “diplomasi”, “kamu diplomasisi” ve “dijital diplomasi” şeklinde devam ettiği görülmektedir.

2.2. Dijital Diplomasinin Tarihsel Gelişimi

Diplomasinin en önemli özelliklerinden biri de zamana ve dönemin şartlarına göre yeniden şekillenebiliyor olmasıdır. Başka bir deyişle ilk çağlarda elçiler aracılığıyla icra edilen diplomasi, günümüzde teknoloji ile gelişip, yöntemlerinin de dijital boyutta icra edilmesi ile “Dijital Diplomasi” olarak adlandırılmaya başlanmıştır(Çınar, 2004, s. 161).

İkinci Dünya Savaşına kadar geleneksel diplomasi, sonrasında ise daha açık bir diplomasi olma özelliğini taşıyan kamu diplomasisi kavramı gelişmişti. Kamu diplomasisi ve geleneksel diplomasiyi birbirinden ayıran yegane fark, propaganda makinesinin ortadan kaldırılmak istenmesi ve ayrıca sert gücü merkez alan bir diplomasiye ihtiyaç duyulmamasıdır. Soğuk Savaş döneminde oldukça fazla kullanılan kamu diplomasisi, stratejik iletişim ve yumuşak gücü ön plana getirmiştir. Bu diplomasi anlayışının içeriğinde ise geleneksel diplomasiden farklı olarak caydırma ve tehdit gibi eylemlerin yerine, kamuoyunu etkileme gibi yumuşak güç araçlarının kullanımı ön planda olmuştur(Yücel, 2016, s. 748).

Teknolojinin gelişimi, ortaya çıkan yeni teknolojik unsurlar ile diplomasi anlayışı da yeni bir boyut kazanmıştır. İletişim ve ulaşım teknolojilerinin diplomasi yapımına verdiği katkı ile halk izleyici konumundan, aktif bir konuma geçmiş, böylece diplomaside ağırlığını hissettirerek diplomasi de söz sahibi olmuştur. Daha etkileşimselli bir iletişim ağına sahip olan dijital diplomasi’de yeni dönemde liderler arası iletişim yerine lider ve halk arası iletişim ön plana çıkmıştır. Sosyal medya araçları ise bu durumu daha da kolaylaştırıp, hızlandırmıştır.

Dijital diplomasiyi daha iyi anlayabilmemiz için öncelikle iletişim teknolojilerinin gelişimini incelememiz gerekmektedir. İletişim alanında 19. Yüzyıla kadar daha ilkel yöntemler kullanılmaktaydı. Posta güvercini, mektup gibi yöntemlerin kullanıldığı dönemler sonrasında ortaya çıkan “telgraf”, icat edildiği dönem için önemli bir buluş olma özelliği taşıyordu. Fransız “Claude Chappe” tarafından icat edilen telgraf, aynı zamanda elektriğin ilk kez kullanıldığı cihaz olma özelliğini taşımaktadır. Zamanla geliştirilmesi ile beraber kullanım alanı da geliştirilmiş ve ilk telgraf hattı 1843 yılında Washington-Baltimore-Maryland arasında kurulmuştur. İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Palmerston 1860’da ilk telgraf mesajı sonrası tepkisini; “Tanrım bu diplomasinin sonu” diyerek belirtmiştir(Hocking & Melissen, 2015, s. 14). Kablolu telefonun icadı ve fax gibi sistemlerin kullanımı ile devam eden teknolojik gelişmeler, iletişimi hızlandırmalarının yanı sıra internet ve Web 2.0’in doğuşuna kadar dönemin dikkat çeken önemli icatları olmuştur. Örneğin, fax sistemi ile dakikalar içinde, belge ve metin aktarımı bulunduğu dönem için diplomasi adına büyük bir gelişme niteliğindedir.

Fax sisteminin aralarındaki uzaklığa rağmen iki devlet arasında belge ve görüntü gibi verilerin akışını dakikalar içerisinde sağlaması diplomatik açıdan iletişimi oldukça güçlendirmiştir. Tokyo’da bulunan bir Fransız diplomatın Japon yetkililer ile yaptığı anlaşmanın bir kopyasını fax sistemi aracılığıyla dakikalar içerisinde Paris’e ulaştırması o dönem için büyük bir yenilik olmuştur. Diplomatik açıdan öneme sahip anlaşmalar, mektuplar, raporlar v.b belgelerin fax vasıtasıyla anlık gönderilebilmesi, büyükelçilikler adına büyük kolaylık olmuştur. Kriz anlarında hızlıca bilgi alınması gerektiğinde, konsolosluk hizmeti olan, doğum, evlilik cüzdanı, vize, pasaport gibi belgelerin yurtdışındaki vatandaşlara ulaştırılabilmesi gibi hizmetler verebilmesi nedeniyle, fax sistemi büyük imkanlar sağlamıştır(Adesina, 2017, s. 6).

Dönemin en büyük iletişim icadı olan fax makinesinin sayesinde diplomasiye sağlanan daha hızlı olma kabiliyeti büyük bir etki yaratmıştır. Devamında gelişen ve dönüşen, icat edilen her iletişim teknolojisi ile diplomasi de dönüşmüş, dönemin icatlarından yararlanmıştır. Günümüze doğru yaklaştıkça gelişmeler de hız kazanmış, ve iletişim ağı daha da genişlemiştir. Telgraf, fax, telefon gibi iletişim teknolojileri sonrasında internetin hayatımıza girmesi ile iletişim yeni bir boyut kazanmıştır. 1989 yıllarında son haline gelen internetin gelişmesi kademeli olarak gerçekleşmiştir. İlk

adımları 1950’li yıllarda atılan internetin icat edilme sebebi, İsviçre’nin Cern şehrinde herkesin ortak kullanabildiği ve kampüsteki kişilerin kullanabilmesi için bir alışveriş ağı kurulmak istenmişti. Fakat daha sonra bu ağa dünyadaki farklı kişilerin de bağlanması ile internet herkese açık hale gelmeye başlamıştır. WWW(World Wide Web) “Dünya çağında ağ” olarak adlandırılan bu sistem Tim Berners-Lee tarafından icat edilmesi ile, internetin daha büyük kitlelere ulaşması sağlanmıştır. İlk kullanılan hali ile Web.1.0 olarak adlandırılan sistem daha çok ilkel ve sadece bilgi almaya dayalıydı. Fakat sonrasında geliştirilen Web.2.0. sistemi ile karşılıklı bilgi,içerik paylaşımının yapılabilirdiği ve “sosyal medya” kavramının hayatımıza girmesine sebebiyet veren teknolojidir ve bilgi almanın yanında bilgi ve veri aktarımının yapılabilirdiği, karşılıklı etkileşim kurulabilen sanal ortam doğmuştur.

Web 2.0 kavramı 2004 yılında önde gelen web şirketlerinin katıldığı, O’Reilly ve MediaLive International tarafından organize edilen konferansta ilk kez anılmıştır. Web 1.0. ve Web 2.0. kıyaslandığında, Web 1.0. “ziyaretçi” olarak tanımlanmasına uygun bir biçimde internet kullanıcılarına sitenin sunduğu veriyi yalnızca okuma imkanı vermiştir. Fakat Web 2.0. ise “ziyaretçi”den “kullanıcı” adlandırılmasına geçen sistemi ile yayın yapabilen, içerikleri değiştirebilen ve iletişimi çift yönlü hale getiren bir kullanım imkanı sunmuştur(Ercan, 2020, s. 139).

Sosyal medya’nın oluşması için gerekli olan ortamın yani Web 2.0.’ın hazır hale gelmesi ile sosyal medya uygulamaları hayatımıza girmeye başlamıştır. Örneğin Facebook, Twitter, Instagram, Youtube gibi uygulamalar kullanılmaya başlanmış ve iletişim yeni bir boyut kazanmıştır.

İnternet devrimi ile uluslararası ilişkilerde dış politika aracı olan diplomasi’de değişime uğramış ve dönüşmüştür. Bu devrim ile diplomasi yapımında kullanılan yöntemler farklılaşmıştır.İnternet ağlarının “ziyaretçi”den, “kullanıcı” durumuna getiren bu gelişimi diplomasi gelişiminde; kamu diplomasisinin “kapalı kapılar ardında, yalnızca üst düzey görevliler arasında geliştirilen diplomasi”den, dijital diplomaside olduğu gibi “halka açık ve herkes tarafından ulaşılabilir ve fikir beyan edilebilir bir diplomasi” ye geçişi ile paralel bir yapıya sahip olmuştur. İnternetin Web 2.0. versiyonu ile “kullanıcı” sıfatı vermesi ile sosyal medya ağları da hayatımıza dahil olmuş ve diplomasideki dijitalleşmeyi başlatmıştır.

Devlet liderleri ve diplomatlar tarafından yurtdışındaki vatandaşları ile bağlantı kurmak, istedikleri kitle ile iletişim ağı oluşturabilmek ve kamuoyu oluşturabilmek gibi sebepler ile internet, sosyal medya günümüzde yoğunlukla kullanılmaktadır. Sosyal medya kullanımının artması ile yeni nesil diplomasi anlayışı da farklılaşmıştır. Özellikle liderler tarafından yoğun olarak kullanılan twitter uygulaması ile halkın fikirleri, tepkisi açıkça öğrenilebilme ve ayrıca halkında liderler, siyasiler ve diplomasi yapıcılar ile aktif iletişim kurabilme imkanı oluşmuştur.

Joseph Nye Jr.(2020, s. 159)’a göre yüzyüze iletişim önemini ve etkisini hala korurken internet organlarıyla desteklenmesi ve güçlendirilmesi, iki devlet arasındaki kültür alışverişini de kolaylaştırmaktadır. Böylelikle hem gerçek hem sanal bir ağın oluştuğunu söylemek mümkündür. Ayrıca sansür uygulanan bir medyaya sahip devletin, internet aracılığı ile bilgiye erişmesi kolaylaşmaktadır. Bu sebeple diplomasiinin internet gibi teknolojik unsurlarla güçlendirilmesi ve desteklenmesini daha doğru bulmaktadır.

İnternetin doğru şekilde kullanımı ile diplomatik aktör fikirlerinin dünyanın her köşesine duyurabilmekte ve bu sayede imaj çalışması yapılabilmektedir. Nye’nin yumuşak güç olarak tanımladığı bu uygulamalar örnektir. İnternet aracılığı ile devletlerin politik hedeflerinin bildirmesi ve olumlu imaj oluşturmaları bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak adlandırılmaktadır. İnternetin uzaklık ve maliyet gibi sorunları ortadan kaldırması ile diplomatlar meslektaşlarına ek olarak dışişleri ve içişleri bakanlıkları ile etkileşimde kalabilmektedir. Bu sayede bilgi alışverişi kolaylaşmakta, dijital yöntemlerle icra edilen toplantılarla görüş ve öneriler sorunsuzca bildirilebilmektedir. Diplomasi için önem atfeden iletişim unsuru internet aracılığı ile desteklenmekte ve artmaktadır(Christodoulides, 2015, s. 4).

1961 Diplomatik ilişkiler hakkındaki Viyana sözleşmesinde diplomatik faaliyetlerin en önemlisi olarak “bilgi toplama” görülmüştür. Günümüzde kendi ülkemiz dışında diğer ülkelerden de bilgi akışına ihtiyaç duyulmaktadır. İnternetin maaliyetsiz ve hızlı oluşu diplomatlar için bilgi akışını güncel ve kolay erişilebilir olmaktadır. Bu sayede diplomatlar mevzu bahis bilginin analizi için yeterli zamana ve kaynağa sahip olmaktadır(Christodoulides, 2015, s. 3). Tüm bu faydalarla beraber konsoloslukların web sitelerinde yer alan vize formu ve şartları gibi verilere

vatandaşlar tarafından kolaylıkla erişilmesi, konsolosluk açısından yüzyüz görüşme trafiğini azaltmaktadır. Bu sebeple internet sağladığı ayrıcalıklarla konsolosluk ve idari görevler açısından yarar ve gereklilik sağlamaktadır(Christodoulides, 2015, s. 7).

Gelişen teknolojinin getirdiği ayrıcalıklar ve olanaklar, gündemde olan siyasi sorunlara da etki edebilmekte, yayıncılık özelliği ile durumu tüm dünyanın gündemi haline getirmeyi sağlayabilmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinde oluşan devrim, küresel olarak etkiler oluşturan değişikliklere de sebep olmuştur. Bunlar arasından özellikle öne çıkan “Arap Baharı”dır. Mısır, Tunus, Yemen gibi ülkelerde büyük devrimler olmuş ve yayılmasının nedenini teknolojik gelişmeler oluşturmıştır.

Arap Baharı sürecinde öne çıkan sosyal medya uygulamaları ile binlerce kişi arasında dijital bir ağ oluşmuştur. Bu dijital ağ Tunus, Kahire ve Trablus sokaklarına kadar ulaşmış ve hızlı bir kitle hareketinin oluşmasına imkan vermiştir(US. Department of state, 2014). Arap Baharı devletler için, teknolojik gelişmeleri takip etmenin önemi açısından uyandırıcı bir güç olmuştur. Sosyal medyanın gücü ile daha fazla kitleye ulaşabilmek, Arap Baharı ile oluşturulan viral etkileşim, sonrasında gerçekleşecek olan sosyal hareketler için de bir örnek oluşturmıştır. İnternetin kolay erişilebilirliği ve hızı ile beraber bir kitlenin sesini duyurabilmesi için, kilometrelerin ve uzaklığın önemi kalmamıştır.

Arap ülkelerindeki baskıcı yönetime karşı halk ayaklanmış, internet aracılığı ile de bu ayaklanmada kitle iletişimi daha hızlı hale gelmiştir. Arap Baharının sosyal medyada oluşturduğu gündem ile dünya çapında duyulur hale gelmiştir. İnternetin ve sosyal medya uygulamalarının öne çıkması sebebiyle bu ayaklanmalara “sosyal medya devrimleri” ve “Facebook ve Twitter devrimleri” gibi adlandırılmalar yapılmıştır(Aktaş, 2018, s. 200). Bu süreçte gerçekleşen dijital ağ ve Twitter’da oluşan kitle hareketi liderlerin dikkatini çekmiştir. Halkın ve liderlerin Twitter’da varlık göstermesi diplomasi açısından da önem arz etmektedir. Diplomaside iletişim en önemli unsuru oluşturmaktadır. Bu sebeple iletişimin Twitter’da yoğunlaşması diplomasiyi de Twitter’a taşımış, “Dijital diplomasi”, “Twitter diplomasisi” gibi kavramların adı duyulmaya başlanmıştır.

11 Eylül sonrası dünyada ortaya çıkan güvenlik arayışı, devletlerde yumuşak güç inşa etme ihtiyacı ve terörizme karşı propaganda yapabilmek adına dijital

diplomasiyi kullanmak eskisinden daha fazla önem arzetmiştir. Bu sebeple 11 Eylül sonrası dijital diplomasiye verilen önem artmıştır. Diplomasideki dijitalleşmenin oluşturduğu etkiler bu örneklerle açıkça görülmektedir. Fakat dijitalleşmenin getirilerinde fayda oranı olduğu kadar, gözardı edilemeyecek bir risk oranı da bulunmaktadır.

2.3. Dijital Diplomaside Fayda ve Risk

Dijital diplomasi uygulamaları, günümüzde dış politikanın vazgeçilemez bir unsuru olarak öne çıkmaktadır. “We are social 2020” raporuna göre 2020 itibari ile dünya genelinde cep telefonu kullanımı 5.19 milyar kişi ile dünya nüfusunun yüzde 67’sini oluşturmaktadır. Ayrıca aktif internet kullanıcısı 4.54 milyar kişi oranıyla, dünya nüfusunun yüzde 59’u oluşturmaktadır(We Are Social, 2020). Verilen tüm bu oranlarla görüyoruz ki diplomaside dijitalleşme takip edilmesi gereken, yadsınamaz bir gerçektir. Bununla beraber dijitalleşme ile ortaya çıkan fayda ve risk gözardı edilmemelidir. Dijital diplomasi oluşturduğu güç ile kitleleri harekete geçirme, kilometlerce öteden iletişim kurma, kriz anlarında etkili ve hızlı iletişim gibi bir çok faydayı beraberinde getirmektedir. Küresel iletişimin düşük maliyet, hız gibi unsurları barındırması ile, kitlesel hareketleri tetikleme, küresel olaylar oluşturma gibi durumlar her çağdan daha fazla yaşanması olağan durumdadır. Fakat aynı zamanda siber saldırılar ile ortaya çıkan “siber güvenlik” kavramı ile de yeni güvenlik anlayışları gelişmektedir. Sanal ortamda yaşanan bilgi sızıntıları, liderlerin, diplomasi yapıcılarının kontrol edilemez anlık etkileşimleri ile bazı zamanlar savaş tehlikesi gibi durumları bile meydana getirebilmektedir. Tüm prosedürleri ve kontrolleri atlayarak, aracısız direk iletişim kurabilme özelliği ile dijitalleşme bazı tehditleri de doğurabilmektedir.

Diplomasi yapımında sosyal medya uygulamalarının kullanılmaya başlanması ile devletler için dış politika ve diplomasi hedeflerini gerçekleştirmesinde bir güç sağlamaktadır. Gerçek zamanlı iletişim, düşük maliyet gibi avantajlarıyla yoğun olarak tercih edilen bir yöntem haline gelmektedir. Ayrıca genç kitleye ulaşabilmede kilit bir rol üstlenmektedir(Adesina, 2017, s. 10).

İnternet yüz yüze iletişimin mümkün olmadığı durumlarda müzakere edilmesinde önemli yer tutmaktadır. Çok taraflı diplomatik görüşmelerin yüz yüze

gerçekleşmesi her ne kadar önemli olsa da internet aracılığı ile yapılan görüşmelerin sağladığı belli imkanlar vardır. Görüşmelerde içerik ve temel konuların öne çıkması, daha net metinsel kıyaslamaların daha kolay yapılabilir olması, şeffaflık, kayıt tutulmasının kolaylaşması, zaman uyumsuzluğu gibi durumlara alternatif üretilmesi, birden fazla tarafın dahil olabilmesi, maliyet düşüklüğü, metin oluştururken son hale daha kolay ve güvenilir gelebilmesi gibi birçok avantaja sahiptir. Bu gibi avantajlar vatandaş sayısı ve mali kaynak konularında sınırlı ülkeler için üstün fayda sağlamaktadır(Christodoulides, 2015, s. 4).

Dijital diplomasinin fırsatları arasında; bilgi toplama, yurtiçinde ve yurtdışındaki vatandaşlarla iletişim, tanıtım yapabilme, kamuoyu oluşturabilme, gündem yaratma, geniş kitlelere rahatlıkla düşük maliyet ve hızla ulaşabilme gibi durumlarda vardır.

Dijital teknolojiler aynı zamanda bilgi toplayabilme ve işleyebilme özelliğinin verdiği getiri ile, kriz anlarında iletişim kurmak adına ve konsolosluk faaliyetlerinde kamu diplomasisine fayda sağlamaktadır. Ek olarak, dijital diplomasi uygulamalarının maliyetlerinin düşük olması sebebiyle her zaman finansal yatırım ihtiyacı duyulmamaktadır. Buna karşın, maliyetleri düşürmek temel hedeflerindendir(Adesina, 2017, s. 10).

Nick Bryant(2017)'a göre, 21. yüzyıldaki teknoloji ile dijitalleşen yeni devlet idaresi şekli, uluslararası ilişkiler sisteminin liderler arasında kalan kamuoyuna kapalı dünyasına, şeffaflık ve açıklık getirirken, sosyal medya uygulamaları en büyük yumuşak güç araçları olarak görüldüğünden, interneti kolonileştiren hükümetler stratejik bir avantaja sahip olacaklardır. Bu yeni dijital dili kullanabilen diplomatlar ise “çevrimiçi uzman” sıfatı alacaklardır. Örneğin; Twitter diplomasisinde, ilişkileri geliştirmek amacı yerine, yerel desteğin ne kadarını kullanabileceği azımsanmıştır. Trump'ın dış politika içerikli (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması(NAFTA)'ndan çekilme tehdidi ya da ticaretle Çin'i küçümsemek gibi) Twitter paylaşımları, dışişlerinden oy tabanına yönelik yapılmıştır(Bryant, 2017).

Bryant(2017) ayrıca, sosyal medyanın diplomasiden daha etkin bir politika aracı olduğunu ve zararlı yönünde bulunduğu söylemektedir. Çoğu dijital diplomasi taraftarının şeffaflığı ve iyi niyeti teşvik eden platformlar haline geleceğini düşündüğü

yer şikayetlenmek, milliyetçi dürtüleri körüklemek için fikir beyan edilen bir alan haline gelmiştir.

Günümüzde akıllı telefon kullanım şekline göre bir silah olarak kullanılabilir. ABD ve herhangi bir ülke arasında Donald Trump'ın bir Twitter paylaşımı savaş ihtimali doğurabilirken gözden kaçan ufak bir detay günlerce gündemde kalmaya sebep olabilmektedir.

Sosyal medyanın kayıt edebilir özelliği her sözü unutulmaz hale getirmiştir. Aylar önce atılan bir tweet aniden gündeme düşebilmekte ve olumsuz yönde etkiler oluşturabilmektedir(Bryant, 2017).

Birleşik Krallık Washington Büyükelçisi Sir Kim Darroch göreve başlamasıyla açtığı yeni Twitter hesabında ilk paylaştığı fotoğraf ile örnek teşkil edecek bir durum yaşanmıştır. Büyükelçinin paylaşımında bulunan, dönemin ABD Başkanı Obama ile birlikte olduğu fotoğraftaki sert görünüşüne binaen birden çok yorum yapılmış ve kısa sürede gündem olmuştur. Robot ve Penguen benzetmeleri yapılan paylaşım kısa sürede Twitter'da yayılmıştır. Büyükelçi Sir Kim Darroch yine Twitter uygulaması üzerinden yaptığı paylaşım, “ *Fotoğraf benim en iyi anım olmayabilir (Klasik İngiliz tepkisi) ancak başkanda dahil olmak üzere ABD'nin dört bir yanındaki insanlarla çalışan yeni rolüm için çok heyecanlıyım. İlk tweetin bu kadar ilgi çekmesini beklemiyordum.*” şeklinde açıklamada bulunmuştur(Taylor, 2016).

Pakistan Savunma Bakanı Havaca Muhammed Arif, AWDNews isimli haber sitesinde yer alan ve “*İsrail Savunma Bakanı; Eğer Pakistan herhangi bir bahaneyle Suriye'ye kara birlikleri gönderirse bu ülkeyi nükleer saldırı ile yok ederiz.*” şeklindeki yalan haberin üzerine Twitter aracılığı ile, “Pakistan'da nükleer bir güç” ifadesini kullanarak İsrail'e uyarıda bulunmuştur(TRT Haber, 2016). Buna karşılık İsrail Savunma Bakanlığı da yine Twitter üzerinden yanıt vererek ilgili haberi yalanlamıştır.

İnternetin sanal ortamında gerçekleşen diplomasi uygulamaları, internete ait riskleri de otomatik olarak içerisinde barındırır. Oluşan siber saldırılar ile bilgi sızıntıları gibi konular gündeme gelebilmektedir. Sosyal medya uygulamaları aracılığıyla yapılan paylaşımlarda geleneksel diplomasi jargonundan uzak günlük

bir dil kullanılabilir. Bu sebeple çoğu zaman yanlış anlaşılmalara, daha agresif olan söylemler kullanılabilir. Bryant(2017) bu söylemlerden ötürü dijitalleşmenin kamu diplomasisini kabalaştırdığını söylemektedir.

Dijitalleşme her konuda bilginin aktarımını kolaylaştırırken, diplomasi için önemli olan sıradan değil, hassas bilgilerin aktarımıdır. Bilgi aktarımında yaşanacak sorunlar, devletlerin müttefikleri ile ilişkilerinde zayıflama meydana getirirken, düşmanlarına da cesaret verebilmektedir. Dijital ortamda yaşanan bir bilgi sızıntısı geri alınamaz, sızıntı gitgide hızlanarak daha fazla alana ulaşır. Bu sebeple sızıntıların geri alınması imkansız hale gelmektedir(Wichowski, 2015, s. 52-70).

Sızıntılar küçük ya da büyük ölçekli olsun, her zaman endişe yaratmaktadır. Sızan bilginin hızlı ve daha geniş alanlara yayılımı internet ortamında daha kolay olduğundan, geri dönüşü neredeyse imkansızlaşmakta ve devletlerin siber güvenliğe verdiği önem elzem hale gelmektedir. Bu tür sızıntılar arasında öne çıkan Wikileaks, Edward Snowden gibi bilgi sızıntıları dünya çapında oldukça dikkat çekmiş, oldukça önem taşıyan veriler halka açık şekilde yayınlanmıştır.

Wikileaks, Julian Assange tarafından kurulmuş olup, 29 Kasım 2010 tarihinde sızdırdığı diplomatik belgelerle dünyaya adını duyurmuştur. Wikileaks tarafından sızdırılan belgeler ilk olarak “Afganistan’daki savaş harcamaları, Kenya’daki yolsuzluk soruşturmaları, Guantanamo Körfezi’ndeki Amerikan hapishanelerinin operasyon bilgileri” şeklindedir. 2012’de ise “Suriye Dosyaları” adı ile 2 milyonu geçen e-postayı yayınlanmıştır. ABD’nin Ulusal Güvenlik Ajansı(NSA)’nın eski çalışanı olan Edward Snowden tarafından yapılan sızıntılarla, NSA’nın Amerikan vatandaşlarına ek olarak yabancı devlet liderlerini de gözetlediği ve edinilen bilgilerin kayıt altında tutulduğu ortaya çıkmıştır(Biber, 2019).

Chelsea Manning tarafından sızdırılan İran ve Afganistan savaş günlüklerine dair ilk sızıntı 25 Temmuz 2010’da yayınlanmıştır. Bu sızıntı ile Irak’ta ölen 109.000 kişinin 68.081’i sivil olduğu ve kaydedilen videoda 12 Temmuz 2007’de bir adam tarafından sürülen, içerisinde iki çocuğun da olduğu kamyonetin ve çok sayıda sivilin kurşuna dizildiği görülmüştür(CHIP Türkiye, 2020).

Kamu Diplomasisi ve Diaspora İşleri Bakanı Yuli Edelstein'in internet sitesinin hacklenmesi de dijitalleşmenin getirdiği zorluklara bir örnektir. Edelstein bu durumu; *“Her şekilde terör eylemi. İsrail Kamu Diplomasisi ve Yahudiye ve Samiriye yerleşimcileri adına yaptığım çalışmaları durdurmayı kimse başaramayacak. Her cephede düşmanlarımızı yeniyoruz ve bunu internette ve medyada da yapmaya devam edeceğiz.”* şeklinde açıklamasıyla tepkisini göstermiştir(Hoffman, 2012).

Sızıntılara ek olarak kullanıcıların anonim hesap kullanabilmeleri, kişileri ayırt etme de zorluk yaşanması sebebi ile yapılacak yanlış paylaşımlar veya yanlış anlaşılmalara oldukça olağandır. Yapılan yanlış paylaşımların akabinde anlık kınanmalar, tepki çekilmesi de devamında süregelen farklı zorluklardan bazılarıdır. Dijital ortamda başkalarının adına hesap açılabilmesi ve o kişiyiymiş gibi davranılabilmektedir. Dijital diplomaside yetkin olan ve dijital diplomasiyi savunanlar arasında bile bazen hata yapanlar çıkabilmektedir(Adesina, 2017, s. 11).

Bu sebeple sanal ortamda diplomasi yapımcılarının eskisinden daha dikkatli olması, dijitalleşmenin getirdiği hız ile yapılacak paylaşımın pozitifliğinin de negatifliği kadar hızlı yayılacağı unutulmamalıdır. Tüm bunlarla beraber dijitalleşmenin getirdiği avantajların gerisinde kalınmamalı, avantajlar önlemler eşliğinde kullanılmalıdır.

2.4. Dünya’da Dijital Diplomasi Uygulamaları

Dijital devrim ile sosyal medya uygulamalarının kullanımındaki artış ile devlet-birey arası ilişki için de yeni bir kapı açılmıştır. Monolog olan iletişimin diyaloga dönmesi açısından, “yumuşak güç” gerçeğini önemseyen devletler için büyük bir avantaj haline gelmiştir. Hızlı iletişim, düşük maliyet gibi öne çıkan olumlu yönleriyle sosyal medya iletişimi, diplomatik hedefleri gerçekleştirmede ve ayrıca kamuoyu oluşturmada oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple dijital iletişim devletler tarafından tercih edilen, farklı şekillerde diplomatik uygulamaların icra edildiği bir alan haline gelmiştir. Dünya’da dijital diplomasi uygulamaları arasında öne çıkan bazı devletler bulunmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti’nde, Facebook, Instagram, Twitter, Youtube gibi önde gelen sosyal medya uygulamalarının yasak olması sebebi ile, dijital diplomasi

yapımında, kendine ait sosyal medya uygulamalarının muadillerini kullanmaktadır. Çin bu uygulamalar yoluyla kendi ülkesinin propagandasını yapmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri ise dijital diplomasi uygulamalarında önde gelen ülkelerden biridir. ABD Dışişleri Bakanlığı, Web 2.0.'la gelişen dijitalleşmenin fırsatlarını kullanırken, dijital diplomasiin öncülerinden biri olmuştur. Twitter uygulamasının dijital diplomaside yadsınamaz şekilde tercih edilmesi ile, ABD'nin de bu alanda öncü olarak, 2007'de Twitter paylaşımı aracılığıyla diplomatik bir mesaj yayınlayan ilk kişi Barack Obama olmuştur(Collins, DeWitt & LeFebvre, 2019, s. 81).

Amerika Birleşik Devletleri'nin dijital diplomasiye verdiği önem ile en öne çıkan bir diğer başlangıç noktası, Hilary Clinton'ın tarihi konuşmasında adı geçen “21 st century statecraft” kavramı ile ortaya çıkmıştır. Clinton konuşmasında, “İnternetin mümkün kıldığı özgürlüklerin artık tüm Amerikan diplomatik çabalarının önemli bir parçası olduğunu” vurgulamıştır. Ayrıca, “ABD'nin internet özgürlüğünü dış politika gündeminin merkezine koyma niyetinde olduğunu” açıkça dünyaya duyurmuştur(Harris, 2010).

Amerika Birleşik Devletleri büyükelçilerini ve diplomatlarını dijital diplomasi hakkında yetkin kılabilmek adına bir dizi eğitimden geçirmekte ve eğitim sonrası diplomatik diyaloglar kurabilmeleri için sosyal medya kullanmayı teşvik etmektedir. Twitter uygulamasında 301 farklı hesabı olan ABD, 11 farklı dil seçeneği ile dışişleri ve ona bağlı birimleri temsilen dünyanın birçok yerinden insanlarla diyalog kurmaktadır(Aslan & Göksu, 2016,s. 580). Amerika Birleşik Devletleri'nin dijital diplomasiye verdiği önem ve yaptığı çalışmaları ile öncü olması kaçınılmaz olmaktadır.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın yumuşak güç unsuru olan, “küresel imajını ve itibarını tanıtmak ve yönetmek” adına sosyal medya sitelerininin diplomatik uygulamalarda nasıl kullandığını araştırırken, "kamu diplomasisi kavramının yabancı hükümetleri etkilemeyi amaçlamaktansa artık dış politika hedefleri ve ulusal çıkarların teşviki için kalıcı bir ortam yaratmak adına yabancı kamuoyunu etkilemenin temel hedefi olduğu” gerçeğini oldukça önemsemektedir(Manor & Segev, 2015, s. 89).

İsveç dijital diplomasi kullanımında öne çıkan bir diğer ülkedir. İsveç'in dijital diplomasi kurumları, İsveç Dışişleri Bakanlığı, "The Stockholm Initiative for Digital Diplomacy and Curators of Sweden(CoS)"(Dijital diplomasi için Stockholm girişimi ve İsveç'in küratörleri) şeklindedir. Dijital diplomasiyi kullanma altyapı sorunu bulunmadığından, insiyatif aracılığı ile vatandaşları, sivil organizasyonları ve diplomatları biraraya getiren "Diplohack"i kurmuştur. Twitter'daki "@Sweden" hesabı aracılığı ile de vatandaşları kullanıcı haline getirirken, dünya çapında dijitalleşmenin önemli bir parçası olmayı amaçlamaktadır(Pelling, 2015, s. 166).

İsveç'in bu demokratik dijital diplomasi uygulaması dünya çapında dikkat çeken farklı bir uygulama olarak öne çıkmaktadır. "@Sweden" hesabı sırasıyla vatandaşlar tarafından kullanılırken, "insan hakları, özgürlük" gibi kavramların üstünde durularak, dış politikada diplomatik çalışmalar yapılmaktadır(Pelling, 2015, s. 166). Hoffman(2015, s. 294), İsveç'in bu uygulamasını mükemmel ulusal markalaşma kampanyasının bir parçası olarak yorumlamaktadır.

Dijital diplomasi önde gelen bir diğer ülke Birleşik Krallık'tır. "Dijital Kamu Diplomasisi" stratejisi geliştiren ilk ülke olma özelliği taşımaktadır. Dijital Diplomasi Departmanı Dışişleri Bakanlığı'na ait bir birim olarak faaliyetlerini yoğun şekilde devam ederken, bu birim tarafından diplomatları yurt dışı görevlerine hazırlamak ve bu konuda eğitmek için "sosyal medya ve diğer yeni teknolojileri kullanma rehberi" hazırlanmıştır(Aslan & Göksu, 2016, s. 580).

Türkiye'ye bakıldığında ise 2011 yılında gerçekleşen ABD'li gazetecilerin Libya'da gözaltına alınması sonrası, Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Namık Tan'ın bu durumu Twitter aracılığı ile paylaşması olmuştur. Dört gazeteci Türkiye'nin çabaları ile kurtarılmıştır. Libya'dan tahliye edilen Türk vatandaşları ile iletişimin internet yoluyla sağlanması da bir diğer örnektir(Aslan & Göksu, 2016, s. 584). Ayrıca Türkiye, liderlerin twitter kullanımı açısından da öne çıkmaktadır. Örneğin Abdullah Gül BCW küresel iletişim ajansı tarafından yapılan 2013 dijital diplomasi raporuna göre "Instagram aktivasyonunu en iyi yapan lider" olarak tespit edilmiştir(Burson Cohn & Wolfe, 2013). 2020 yılına ait çalışmaya bakıldığında ise Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderler arasındaki twitter takipçi sayısı olarak 8. Sırada bulunmaktadır(Burson Cohn & Wolfe, 2020).

Görüldüğü üzere her ülkenin dijital diplomasi çalışmaları ve uygulamaları farklılık gösterebilmekte ve ayrıca liderlere göre dijitalleşmeye verdikleri önemde değişebilmektedir. Her devletin kendine has sahip olduğu bir kitle bulunmakta ve her kitlenin tercih ettiği sosyal medya uygulaması farklılık göstermektedir. Bir devletin liderinin sahip olduğu kitle ne kadar çok çeşitlilik gösteriyorsa, bu diğer ülke kamuoyuna verdiği mesajın oluşturacağı etkiyi de arttırmaktadır(Baştan, 2016, s. 91).

Ülkeler genel itibari ile bakıldığında dijital diplomasi uygulamalarına gereken önemi vermeye çalışmış ve uygulamalarıyla bunu gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Sosyal medya uygulamalarının internetin bu denli yoğun kullanıldığı bir dönemde yaşarken dijitalleşme gözardı edilemeyecek duruma gelmiştir. Yapılan uygulamalar genellikle marka tanıtımı, propaganda, kamuoyu oluşturma, diğer devletlerin vatandaşları ile iletişim kurma, tanıtım gibi amaçlar taşıdığı görülmüştür.

Dijital diplomasi uygulamalarında tercih edilen sosyal medya uygulamaları da farklılık gösterebilmektedir. Öne çıkan Facebook, Instagram ve twitter gibi uygulamaların kullanım oranı ülke ve lidere göre farklılık gösterirken, kullanım amaçları da uygulamanın özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir.

2.5. Dijital Diplomasi ve Sosyal Medya

Dijital diplomasi ve sosyal medya iletişim kurma konusunda birleşirler. Sosyal medya internet aracılığıyla uygulamalar üzerinden kullanıcıların iletişim kurduğu ve paylaşım yaptığı bir alandır. Diplomasinin dijitalleşmesine sebebiyet veren teknolojik gelişmeler aynı zamanda sosyal medya uygulamalarını da hayatımıza dahil etmiştir. Herkesin hayatından kesitler paylaştığı ve iletişim kurduğu bir alan olmanın ötesinde bu uygulamalar diplomatik faaliyetlerde de kendini göstermektedir. Dijital diplomasi yapımında önde gelen araçlardan biri sosyal medya uygulamalarıdır. Sosyal medyanın kamu diplomatik katılımının üç temel yönünü yerine getirebildiği koşullar: gündem belirleme, iletişimin yaygınlaşması ve konuşma oluşturma' dır. Her boyut, etki yaratmanın önemli bir yönünden bahseder. Bunlar mesaj içeriği, bilgi erişimi ve kitleyle etkileşim şeklidir(Bjola & Jiang, 2015, s. 72).

Dijital diplomasi ile her birey birer aktör konumuna gelirken, kimi zaman uluslararası ilişkilere yön veren bir süreci başlatabilmektedir. Tunuslu Muhammed

Buazizi'nin pazarda kendini yakması ile dünya çapında sesi duyulmuş ve yeni bir dönem başlamıştır. Arap Baharı adını alan bu yeni dönemin asıl kahramanı sosyal medya olmuştur. Çünkü intiharın duyulması ve uluslararası ilişkilere yön vermesine sebep olan sosyal medya olgusu olmuştur(Ercan, 2020, s. 143).

Sosyal medya araçlarının kullanım yoğunluğuna bakarak başlıca; Twitter, Facebook, Instagram ve Youtube gibi uygulamaların öne çıktığını söyleyebiliriz. Sosyal medya uygulamaları aracılığıyla günlük iletişim, anlık ileti ve paylaşımların yanında birçok diplomatik faaliyet yürütülmekte, diplomatik iletişim bu sayede hızlandırılmaktadır. Bilginin kolay ve hızlı şekilde yayıldığı bu mecraların devlet liderleri, bürokratlar, siyasi liderler vb. tarafından kullanımı yadsınamaz şekilde çoğunluktadır. Liderler bu uygulamalar yoluyla günlük faaliyetlerini, hükümet haberlerini aktarabilmekte ve ayrıca halkın, lideri ile doğrudan iletişim kurmasını sağlayabilmektedir. Sosyal medya araçlarının siyasi düzlemde kullanımında öne çıkan ilk olaylardan biri Arap Baharı ayaklanmalarıdır. Örnek olarak Arap baharı ayaklanmaları sırasında protestocuların televizyon ve yüz yüze iletişimine nazaran sosyal medya araçlarına daha fazla ağırlık verdikleri görülmüştür (Aktaş, 2018, s. 204). Buradan da anlaşılacağı gibi sosyal medya araçları yeni dönemde siyasi alanda da kullanılmaya başlanmıştır. Dijital iletişim kaynakları olan sosyal medya uygulamalarına gerekli önemi vermeyen devletler, dijital diplomasi alanında geri kalma ve dışlanma riski taşımaktadır(Burson Cohn & Wolfe, 2018).

Sosyal medya araçlarından Facebook uygulaması 4 Şubat 2004 tarihinde Mark Zuckerberg tarafından Harvard öğrencileri için kurulsu da bugün tüm dünyada kullanılmaktadır. Türkiye'de sosyal medya kullanıcıları arasında en çok ziyaret edilen dördüncü, tüm dünyada genelinde ise ilk sıradaki sosyal medya uygulamasıdır(Yıldız, 2019). Facebook uygulaması Ocak 2020 itibariyle 2,4 milyar kullanıcıya sahiptir.

ABD eski başkanı Barack Obama 2007 tarihinde Facebook'a katılan ilk liderdir. "twiplomacy.com" sitesinin 2016 yılında yapmış olduğu çalışmaya göre birçok politikacı 2007 sonlarında Barack Obama'nın seçim kampanyası için açmış olduğu Facebook hesabını örnek alarak, kendi seçim kampanyalarında Facebook uygulamasını kullanmaya başlamıştır. Böylelikle Facebook, politikacıların seçim kampanyaları için en iyi alan olmuştur. Liderler Facebook uygulamasında günlük

faaliyetlerini paylaşabilmekte, hatta doğum günü kutlamaları, çocukları veya ebeveynleri gibi kişisel konularda da paylaşımlar yapabilmektedir. Dijital diplomasi açısından etkisine bakıldığında devlet liderlerinin yüzde 93'ünün bir Facebook hesabı bulunmaktadır(Burson Cohn & Wolfe, 2018). Diplomasi yapımında Facebook uygulamasının kullanımına örnek olarak devlet kurumları, devlet liderleri ve büyükelçilik gibi diplomatik statüdeki kişilerin hesaplarını gösterebiliriz. Liderler tarafından da aktif kullanılan Facebook'ta, 2019'da en fazla takipçisi olan 50 dünya lideri arasında, Donald Trump 27 milyon takipçi ile ikinci sıradadır(Burson Cohn & Wolfe, 2020). Birinci sırada ise Hindistan Başbakanı Narendra Modi bulunmaktadır. Ayrıca Facebook büyükelçilikler tarafından ülkelerin tanıtımı, ülke hakkında bilgi aktarımı gibi konularla ilgili paylaşımların yapıldığı hesaplar bulunmaktadır. Bu hesaplardan yapılan diplomasi uygulamalarına örnek olarak Çömlekçi(2019, s. 1-9) makalesinde Birleşik Krallık Ankara Büyükelçiliği ve Finlandiya Ankara Büyükelçiliklerinin Facebook hesaplarını dijital diplomasi bağlamında incelemiş ve bu analiz sonucunda Finlandiya Ankara Büyükelçiliğinin Birleşik Krallık Ankara Büyükelçiliğine göre daha gündelik bir dil kullandığını, takipçi sayısının Birleşik Krallığa göre düşük olmasına rağmen daha fazla etkileşim aldığı görülmüştür. Bu büyükelçilik hesaplarında ülkeler kendi ülkeleri ile ilgili tanıtım, fırsatlar gibi paylaşımlara yoğunluk vermiştir. Dijital diplomasi kapsamında aktif bir kullanım gösterdiği görülmüştür.

Bir diğer etkin diplomasi aracı olan sosyal medya uygulaması Instagram 6 Ekim 2010 tarihinde kurulmuştur. Instagram uygulaması, kullanıcıları tarafından paylaşılan fotoğraflar ile görsel bir iletişim oluşturmaktadır. Diğer uygulamaların aksine görüntülerle durumu anlatmaktadır. Ocak 2020 itibariyle 1 milyar kullanıcısı olan Instagram, devlet liderleri, devlet kurumları ve büyükelçilik vb. diplomatik statüdekiler arasında yüzde 81 oranında bir etkinliğe sahiptir. Liderlerin çoğunlukla paylaşımlarında, ilgili konu hakkındaki yazıların, Twitter paylaşımlarının, mektupların, kararnamelerin görüntüleri bulunmaktadır. Liderlerin Instagram kullanımı baz alındığında, en etkili 50 dünya lideri arasında 1838783 etkileşim/ileti sayısı ile Hindistan başbakanı Narendra Mondi birinci sıradadır(Burson Cohn& Wolfe, 2020). Bu sıralamada Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 385515 etkileşim/ileti sayısı ile 4. Sıradadır. 5. Sırada ABD Başkanı Donald Trump

bulunmaktadır. Devlet kurumlarının Instagram'ı diplomasi yapımında kullanımına örnek olarak Gaye Aslı Sancar(2017, s. 9-10) T.C. Cumhurbaşkanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı himayesinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ana sponsorluğunda gerçekleştirilen Come See Turkey kampanyasını diplomasi açısından değerlendirmiş ve etkileşime bakılarak yabancı kitleyi hedef alması gereken paylaşımlarının dilinin Türkçe olduğu saptanarak yanlış uygulama yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmada Türkiye'nin dijital diplomasi uygulama aşamasında Instagram' ın etkisi bu kampanya üzerinden değerlendirilmiştir.

Dijital diplomasi aracı olarak en fazla dikkat çeken uygulama kuşkusuz Twitter'dır. 2000'li yılların başı itibariyle Twitter'ın dış politikada ve devletlerin karar alıcıları tarafından yoğun şekilde tercih edilişi, Twitter uygulamasını dijital diplomasisinin en önemli uygulama aracı haline getirmiştir(Wang, 2019). 21 Mart 2006 da etkinliğine başlayan ve bir microblog uygulaması olan Twitter, liderler tarafından hızlı iletişim ve hızlı geri bildirim alma, aynı zamanda klasik prosedürleri atlama açısından getirdiği avantajlar ile yoğun bir şekilde tercih edilmektedir. Bunun yanında bazı dezavantajları da mevcuttur. Kontrol edilmeyen, klasik uygulamaya karşın daha az inceleme ile paylaşılan tweetler, yanlış yorumlanabilme ve çatışma riskini dahi içerisinde barındırabilmektedir. Bu sebeple dijital diplomaside Twitter kullanımı ile öne çıkan Trump, paylaşımlarında kullandığı sert söylem sebebiyle birçok devlet lideri tarafından eleştirilere maruz kalmaktadır. Özellikle Türkiye hakkında yapmış olduğu paylaşımlar ele alındığında öne çıkan birkaç başlık bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİJİTAL DİPLOMASİDE TWİTTER'İN ROLÜ:

2016-2020 DÖNEMİ ABD BAŞKANI DONALD TRUMP ÖRNEĞİ

Dijital diplomaside sosyal medya uygulamaları büyük bir öneme sahip olurken, tercih ediliş sırasına göre özellikle Twitter, bu uygulamalarda en büyük oranı oluşturmaktadır. Kriz anlarında uluslararası sistemde hızlı iletişim sağlamanın yanı sıra, ülke sınırlarını aşarak yabancı kitleyi de içine alan bir etki kapasitesine imkan vermektedir. Uluslararası ilişkilerde, yabancı kamuoyunu etkileme ve kamuoyu yoklamasını kolayca yapabilme özellikleri sayesinde bir çok lider tarafından diplomatik açıdan kullanımı tercih edilmektedir.

2009-2016 yılları arasında ABD Başkanlığını yürüten Barack Obama, 2007'de yapmış olduğu ilk Twitter paylaşımı Twitter diplomasisinde büyük bir adım atılmasına neden olmuş, adeta öncülük etmiştir. Facebook gibi Twitter'da da katılım sağlayan ilk lider olan Obama, dijital diplomasiye önem vermiş ve sosyal medyadaki aktifliğini hem seçim çalışmalarında hem de başkanlığı esnasında sürdürmüştür (Wang, 2019). Sonrasında başkanlık koltuğuna geçen 2016-2020 dönemi ABD Başkanı olan Donald Trump'da tıpkı Obama gibi Twitter diplomasisini sürdürmüş ve dünya çapında dikkat çeken paylaşımlara imza atmıştır. Twitter paylaşımlarına konu olan dış politika gündemlerini değerlendirirken, sert üslubu, diplomatik dilden uzak olan gayri resmi sözcük kullanımı tercih edişi ile çokça dikkat çekmiştir. Bu paylaşımlarında adı geçen birden çok ülke olmuş ve bu ülkelere savaş tehdidine ulaşan cümleler sarfetmiştir.

Donald Trump'ın Twitter paylaşımlarına konu olan ülkelere biri olan Türkiye, çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Türkiye'nin mevzu bahis olduğu "Brunson Krizi", "Suriye Krizi" gibi konularda yapmış olduğu Twitter paylaşımlarının siyasi ve ekonomik etkileri olmuş, Trump'ın bir paylaşımı ile kimi zaman dolar kuru zirveyi görmüş, TL tarihi değer kayıplarına maruz kalmıştır.

3.1. Twitter Diplomasisi

21 Mart 2006 yılında Jack Dorsey tarafından yapılan ilk paylaşım ile birlikte kullanılmaya başlanan Twitter uygulaması bir microblog sitesi olarak kurulmuştur.

Günümüzde gündemi belirleyen, dünyanın her köşesinden haberler alınan, liderlerin diplomatik iletişim kurduğu bir platform haline gelmiştir. Diplomasi ağına halkın katılmasına olanak vermesiyle, demokratikleşmiş bir diplomasinin yolunu açmış ve diplomasinin dijitalleşmesine olanak veren sosyal medya uygulamalarından biri olmuştur.

Kaynak: Twitter, 2006

Şekil 1. Twitter’ın kurucusu Jack Dorsey tarafından yapılan ilk Twitter paylaşımı

Dijital diplomasi uygulamalarında sosyal medya araçları çok önemli bir konuma sahiptir. İletişim kurma açısından önemli bir rol oynayan bu araçların içerisinde özellikle Twitter’ın yeri oldukça büyüktür. Twitter diğer sosyal medya araçlarının işlevlerine kıyasla iletişim açısından daha etkin olması nedeniyle dijital diplomaside önemli bir rol üstlenmektedir. Devlet liderleri, diplomatlar, uluslararası kuruluşlar tarafından da sıklıkla kullanılması diplomaside hashtag diplomasi, twiplomacy, Twitter diplomasisi gibi birçok adlandırma kazanmasına sebep olmuştur.

Twitter diplomasisini Sandre(2012), dış politika hedeflerine ulaşmak için kullanılan dijital diplomasinin teknolojik iletişim araçlarından biri olarak tanımlamaktadır. Twitter’ın 2000’li yıllarda gelişen teknoloji ve sosyal medya uygulamalarının ülkelerin liderleri, dış politika karar alıcıları tarafından kullanımının artması Twitter diplomasisi kavramını dijital diplomasi için önemini arttırmıştır. Twitter diplomasisi olarak adlandırılan bu kavram bir dış politika icra aracı olarak , günümüzde devleti temsille yetkili birçok kişinin uygulamakta olduğu “klasik diplomasi” kavramını tamamlar niteliğe gelmiştir(Ovalı, 2020, s. 6).

Twitter'ın kattığı en büyük yeniliklerden biri, liderlerin paylaşımlar aracılığı ile yapmış olduğu diplomasi uygulamalarına, katılım gösterebilen vatandaş için daha demokratik bir diplomasi anlayışının yanında, filtrelenmemiş veri paylaşımı ile riskleri de içinde barındıran, lideri sorgulayan bir diplomasi anlayışı oluşmuştur. Günümüzde artan kullanımı ile Twitter dünya çapında iletişim kurmak için çevrimiçi bir kanal haline gelmiştir. Bu sayede Twitter, uluslararası ilişkileri analiz etme yeteneği ile bir “diplomatik barometre” ye bürünmüştür(Burson Cohn & Wolfe, 2016).

3.2. Twitter Diplomasinin Yükselişi

Kamu diplomasisinde internet, devletlerin imaj çalışması, diğer devletler ile ilişkileri geliştirmek, diplomatik bilgiye erişmek ve yayılımını sağlamak, duygu ve görüşleri paylaşmak gibi bir çok sebeple kullanılmaktadır. Bu sebeple internet aracılığıyla gelişen diplomatik çalışmalar ağ diplomasisi adı da alabilmektedir. Twitter diplomasisi ise bir ağ diplomasisi, diğer bir deyişle dijital diplomasi ürünüdür. Twitter diplomasisi bireyler ve hükümetler aracılığı ile mikro bloglama üzerinden yürütülmektedir. Twitter diplomasisi kavramı bu şekilde ortaya çıkmıştır(Su & Xu, 2015, s. 18-19). Twitter ilk çıktığı dönemlere kıyasla durum paylaşılmanın ötesine geçerek, daha çok bir bilgi paylaşım ve haber raporlama ortamına dönüşmüştür (Akcora & Demirbaş, 2010, s. 2).

Bir mikroblog uygulaması olan Twitter'da yapılan bir paylaşımın dünya çapında görüntülenebilir ve erişilebilir olması ile kamuoyu oluşturmak ve bu kamuoyu çalışmasını kilometrelerce öteye ulaştırmak oldukça kolay hale gelmiştir. Bu avantajlar ile Twitter'da kitle oluşturmak, tepki çekmek, bir ülkeyi herhangi bir konuda eleştirmede ve düzeltmede caydırıcı nitelikte olabilecek bir güce sahip olunmuştur. Twitter'ın dijital diplomasideki rolü devlet başkanları, bürokratlar, politikacılar tarafından önemli siyasi kararların bildirilmesinde, dışişleri bakanlığı kurumlarınca kriz anlarında bilgi aktarımları gibi özellikleriyle devlet liderlerinin çoğu tarafından öncelikli olarak tercih edilmesi gücünü ve önemini açıkça göstermektedir.

Zamanın ve teknolojinin getirisi olan iletişim ve internet olanaklarının kullanımı, siyasi olaylarda veya kriz durumlarında kamuoyu oluşturmayı ve devlet yöneticilerinin eylemlerini geleneksel diplomatik yöntemlere kıyasla farklılaştırmıştır.

Bu değişen eylemlerin içerisinde seçim kampanyaları da bulunmaktadır. Twitter’ın maliyeti yüksek seçim kampanyaları yerine kendini ifade edebildikleri ve oy toplayabilecekleri bir imkan vermesi küçük çaplı partiler için önemli avantajlar oluşturmuştur. Küçük çaplı partilerin ekonomik açıdan da zayıf olması sebebi ile Twitter sayesinde yüksek meblalar ödemeden kitle iletişim araçlarına erişebilmekte, daha fazla kitleye hitap etme imkanı kazanarak parlamentoda daha fazla sandalye kazanabilmekte mümkün hale gelmiştir(Vergeer, 2015, s. 748-749). Twitter kitle iletişimini arttırırken aynı zamanda maliyet açısından da avantaj sağlaması ile siyasiler açısından tercih önceliği kazanmaktadır. Bir diğer önemli özelliği ise anahtar kelimelerle yapılabilen arama sayesinde bilgi edinilmek istenen konu hakkındaki paylaşımlara, en çok kullanılan kelimelerle oluşan “trend topic” listesi sayesinde gündem olan konulara kolayca erişilebilmektedir(Yıldırım, 2014, s. 237).

Twitter’ın sunduğu avantajlarla beraber kullanıcıların kullanım şekilleri de çeşitlenmiştir. Çünkü her kullanıcı farklı özelliklerine ağırlık vererek paylaşım yapmayı tercih etmektedir. Bazı kullanıcılar sadece gündemi takip etmek için kullanırken, bazıları ise aktif paylaşımlarla etkileşim almakta, çoğu zaman gündemi belirlemektedir. Twitter diplomasisinde ise bu çeşitlilik ülkeler, kurumlar veya bireyler tarafından yrtlen hesaplar ile oluşmaktadır. Su ve Xu(2015, s. 19-20) Twitter diplomasisini kullanıcılara göre üç tipe ayırmış ve şu şekilde tanımlamıştır, Tip 1 ülkelerin hükümetleri tarafından açılan, resmi nitelikli, devletlerin diplomatik politikalarının yürütüldüğü en temel sayılabilecek Twitter diplomasisi türüdür. Tip 2 BM, AB gibi uluslararası kamu kuruluşlarının halkla birebir iletişim kurmak, kamu diplomasisine katılmak için Twitter diplomasisi kullandıkları türüdür. Tip 3 ise, devlet liderleri ve diplomatik karar alıcıların bireysel hesapları ile yürüttükleri Twitter diplomasisidir. Tip 3’e örnek olarak Barack Obama ve Donald Trump verilebilmektedir.

Schwarzenbach’e göre Twitter ile hayatımıza giren en önemli yenilik dış politikada statü ve ırk fark etmeksizin herkesin Twitter üzerinden oluşan bu müzakere ortamına katılım sağlayabilirken, filtresiz bilgilere de daha fazla erişebilmektedir. Artan cep telefonu kullanımı katılım sayısını arttırırken demokratikleşmeyi de doğrudan etkilemektedir. Fakat tüm bunların yanında siyasiler paylaşımları için daha fazla sorumluluk hissetmektedir(Schwarzenbach, aktaran Adesina, 2017, s. 7).

Twitter, diplomasiye olan katılımı arttırırken halkın dahil olduğu ve açık yürütölen yeni bir diplomatik yöntem meydana getirmiştir. Bu yeni diplomasi geleneksel diplomasiye kıyasla şeffaf bir niteliğe sahiptir. Devletler bazında avantajlarına odaklanacak olursak, birçok ölkenin halkı ile doğrudan iletişim kurma imkanı Twitter ile kolayca elde edilmiştir(Sayın, Avcı & Candan, 2022, s. 274). Bu sebeple liderler tarafından diplomasi yapımında tercih edilişı diğör sosyal medya uygulamalarına oranla daha fazladır. Kullanım açısından diğör sosyal medya uygulamalarının hedeflediğı arkadaşlık kurma, günlük yaşama dair paylaşımlar yapma gibi özellikleri sebebi ile farklılık gösterirken, daha çok dünya ve ölkö gündemi hakkında bilgi edinilen, iletişim ve etkileşim ağırlıklı bir yapıya sahiptir.

Günümüzde iki ölkö lideri Twitter aracılığı ile doğrudan iletişim kurabilmektedir. Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliğı arasında kriz anlarında iletişimi sağılayan “kırmızı telefon” hattının yerini bugün Twitter almıştır(Lakomy, 2014, s. 6). Liderler arasındaki iletişimi şeffaf kılarak aynı zamanda bu iletişimi kamuoyunun erişebildiğı bir biçimde sunmaktadır.

2020 yılı itibari ile 193 BM üye devletlerinin yüzde 98'ini temsil eden 189 ölkönin hükümetleri ve liderleri, sosyal medyadaki hesapları ile dijital olarak resmi bir varlığa sahip olduğı görölmüştür (“Laos”, “Kuzey Kore”, “Sao Tome ve Principe” ve “Türkmenistan” hariç). 163 ölkönin devlet ve hükümet başkanları ve 132 dışişleri bakanı Twitter'da bir kişisel hesabı bulunmaktadır(Burson Cohn & Wolfe, 2020). Liderler tarafından artan kullanımı ile Twitter diplomasisi dünya çapında önemli bir konuma yükselirken, günümüzde diplomasisinin vazgeçilmezi haline gelmiştir.

Dünya’da gelişen belirli olaylarla da Twitter kullanımı diplomasi çatısı altında daha çok kullanıma ulaşmıştır. Özellikle Arap Baharı Twitter diplomasisinin öne çıktığı diplomatik olaylarda başta gelmektedir. Bunun dışında 2009-2016 yılları arasında ABD Başkanı olan Barack Obama’nın seçim çalışmalarında dijital uygulamalara öncelik vermesi ile Twitter diplomasisinde önemli yere sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri’nde Twitter diplomasinin ilk ortaya çıkışı Barack Obama ile olmuş, Donald Trump’ın başkanlığı ile de boyut değiştirmiştir(Göksun, 2019, s. 142). Donald Trump ABD Başkanlığı döneminde liderleri ve ölkeleri hedef alan paylaşımları ile savaş tehdidine varan Twitter paylaşımlarına imza atmıştır. Suriye

devlet başkanı Beşar Esad'ı, *“Suriye'de aralarında çocuklar ve kadınların da olduğu çok sayıda kişi akılsız bir KİMYASAL saldırıda öldü. Katliam bölgesi Suriye Ordusu tarafından kuşatıldı ve dünya oraya erişemiyor. Putin, Rusya ve İran, Hayvan Esad'ı destekledikleri için sorumludur.”* şeklindeki hakaret içeren ve diplomatik dilden uzak olan Twitter paylaşımı ile eleştirmesi örneklerden biridir(BBC News, 2018). Obama tarafından başlayan Twitter diplomasisi adımı, Trump döneminde tüm dünyada konuşulan ve Twitter diplomasinin tartışılmaya ve incelenmeye başlandığı bir dönem haline gelmiştir.

Obama'nın öncülüğünde başlayan bu dijital adım seneler içerisinde varlığını gitgide güçlendirmiştir ve devlet başkanı olduğu dönemde Twitter'da en çok takip edilen devlet başkanı olmuştur. 130 milyon takipçi sayısı ile hala Twitter'da en fazla takipçi sayısına sahip kişi olarak birinciliği elinde bulundurmaktadır(Aslam, 2022). Obama'nın fikirlerini ve diplomatik mesajlarını Twitter aracılığı ile iletmesi, dijital diplomasiye olan ilgiyi arttırmıştır. Barack Obama'nın ilk olarak seçim kampanyasında ve sonrasında başkanlık döneminde aktif kullandığı Twitter hesabı ile, hala Illinois Senatörü iken 5 Mart 2007'de 813,286 numaralı kullanıcı olarak Twitter'da hesap açarak, Twitter'a katılan ilk lider olma ünvanı kazanmıştır(Burson Cohn & Wolfe , 2013). Amerika'nın ilk dijital başkanı olarak, yumuşak gücün etkisinin artırılmasında yeni nesil teknolojilerin gerekliliğini anlayan ilk lider olmuştur(Hallams, 2010, s. 551). Obama 4 Kasım 2018 tarihinde yapılmış olan ABD Başkanlığı seçimlerinde bugüne kadarki en teknolojik seçim kampanyasını yöneterek, sosyal medyanın sahip olduğu yüksek potansiyel ile başkanlığı kazanmıştır.Ayrıca göreve geldiği ilk iş gününde Web 2.0 teknolojisinin bilgiye erişimdeki önemine vurgu yapmış, “Şeffaflık ve Açık Hükümet Momerandumu”nu imzalamıştır(Dale, 2009, s. 2).

Obama'nın Başkanlık seçimlerinden beri yürüttüğü dijital yolculuk başkanlık döneminin tamamında da devam etmiştir. ABD-Arap ilişkilerini mümkün olduğunca büyük bir izleyici kitlesine yayabilmek adına, ABD hükümet ajansları, sosyal ağlar, podcast'ler ve Beyaz Saray'ın web sitesinde canlı bir web yayını dahil olmak üzere çeşitli dijital uygulamaları kullanmıştır. Twitter'daki metin mesajları, 200'den fazla ülkenin vatandaşlarına Arapça, Farsça, Urduca dahil toplamda sekiz dil seçeneği ile ulaşmıştır(Dale, 2009, s. 4).

Sosyal medya uygulamaları stratejik açıdan kullanıldığında ABD'nin kamu diplomasisi çalışmaları için avantaj sağlamaktadır. Teknolojiye ilgi duyan gençlere ulaşmanın kolaylaşması ve ayrıca uygun maliyete sahip olması sosyal medyayı öne çıkaran özellikleridir. Uygun kullanıldığında dijital diplomasi ABD'nin iletişim stratejisinde değerli bir araç olmaktadır(Dale, 2009, s. 11). Obama bu durumu etkili şekilde kullanırken dikkat çeken bir dijital lider olmuştur.

Bu süreçte dijital diplomasiden bahsedilmeye başlanması adına önde gelen olaylardan biride 27 Eylül 2013 tarihinde İran lideri Ruhani ile ABD Başkanı Obama arasında geçen Twitter diyalogudur. 1979 İslam Devrimi'nden bu yana yapılan ilk telefon görüşmesinin Twitter aracılığı ile duyurulması ABD-İran ilişkileri açısından önem teşkil etmiştir.

Kaynak: Twitter, 2013

Şekil 2. Ruhani ve Obama'nın 27 Eylül 2013 tarihli Twitter diyalogu

İran lideri Ruhani, ABD ile İran arasındaki ilişkilerin ilerleyişine dair medyadaki haberleri teyit etmek için de bu hesabı kullanmıştır. Örneğin, iki ülkenin Obama ile görüşmesinin ertesinde yetkililer arasında devam görüşmeleri düzenlemek için dışişleri bakanları atayacağına dair bir haberi Twitter aracılığı ile vermiştir. Ayrıca Ruhani'nin Twitter'da yer alması gözardı edilemez bir durumdur. Çünkü İran vatandaşlarının daha önce siteyi kullanmaları yasaklanmıştır ancak Eylül ayında Twitter, Facebook ve diğer sosyal medya sitelerindeki yasaklar resmi bir bildirim yapılmadan kaldırılmıştır(Pfeiffer, 2013). Ruhani 'nin dijital katılımı, esasen sosyal medyanın yeni dönemde diplomasideki etkisinin büyüleyici bir örneği olmuştur(Bjola, 2016, s. 1).

Dijital diplomasinin varlığını gösterdiği, öncü olan olaylardan biride “Arap Baharı” olmuştur. Sosyal medya uygulamaları ile sansürsüz ve doğru bilginin kolayca paylaşılabilmesi, Arap Baharı sırasında büyük yardım sağlamıştır. Bu sayede hem güçlü diktatörleri devşirme gücü kazanmış, hem de Arap sivillerin ve belli toplulukların hikayelerini paylaşarak farkındalık oluşturmıştır. Mısırlı bir aktivist Arap Baharı sırasında sosyal medya uygulamalarını kullanmada önceliğe göre sırasının değiştiğini, “protesto planlama”da Facebook kullanılırken, “koordine sağlamak” ve “dünyaya durumu anlatmak” için Youtube ve Twitter uygulamalarının tercih edildiğini aktarmıştır. Teknolojinin bu desteği demokratik hareketin kurulmasında büyük katkı sağlamıştır. Sosyal medya uygulamalarının büyük kitlelere ulaşabilmesi ile “psikolojik korku bariyeri” aşılmıştır. Arap dünyasında diktatörlük altında yaşayan insanlara yalnız olmadıkları ve çoğunun aynı zorlukları yaşadığını göstermiştir. Sosyal medya uygulamaları Arap Baharının yaşanmasında bir neden sayılmazken, iletişim açısından önemli bir rolü olduğu açıkça görülmektedir(Kassim, 2012). İki yönlü bir dinleme eylemi sunan sosyal medya sayesinde ülkelerin iç politikadaki gelişmeleri rahatlıkla takip edilebilir, buna göre kararlar ve önlemler alınabilir. Bu durum özellikle Arap Baharı sürecinde öne çıkmış ve sosyal medya üzerinden siyasi gelişmeleri okuyan diplomatlar durumu daha rahat analiz edebilmişlerdir. İkinci olarak ise, Twitter sayesinde halkla etkileşimde kalıp onlardan gelen mesajları görebildikleri gibi kendi paylaşımları ile kamuoyu oluşturma ve etkilemede daha etkin bir güce sahip olmuşlardır(Salihi, 2021, s. 551). Bu etkilerin yanında dijitalleşme, dışişleri bakanlıkları, konsolosluklar gibi kurumların işlevlerine de etki etmiştir. Twitter hesapları aracılığı ile dışişleri bakanlıkları ve konsolosluklar kolayca başka ülkedeki vatandaşlarına veri akışı sağlayabilmekte, kriz anlarında bilgilendirme yapabilmektedir. Bunların yanında konsolosluk faaliyetlerini de dijital ortam da yürütebilmektedir.

Twitter’ın bir diplomatik faaliyet aracına dönüşmesinde 4 önemli ve zorunlu değişim vardır. İlk olarak, klasik diplomaside temsilcilere, şifreli telgraflar gibi iletişim araçlarına olan bağımlılık, sosyal medyanın kazandırdığı iletişim yöntemleri ile azalmıştır. İkincisi, özellikle Twitter uygulaması sayesinde zaman ve mekan kavramları önemsizleşmiş, klasik prosedürlerle hazırlanan ve iletilen mesajların yerini, “gönder” butonu ile saniyeler içerisinde daha fazla kitleye ulaşan gönderiler

almıştır. Üçüncü değişim, diplomasinin içe kapanık doğasında gerçekleşmiş olup, kapalı kapılar ardında yapılan gizli ve sayılı kişiyi barındıran görüşmelerin yerini, sosyal medya uygulamaları ve özellikle Twitter sayesinde tüm internet kullanıcılarının dahil olduğu bir diplomasi ortamı oluşturmuştur. Bu kapsayıcı ortam sayesinde siviller, aktör ve yadsınamaz bir parça olarak diplomaside yer edinmiştir. Dördüncü değişim ise diplomatları klasik diplomaside öne çıkaran jest, mimik, ses tonu gibi iletişim unsurlarının yerini, sanal dünyanın “beğen, paylaş, etiketle, yorum yap” gibi yeni iletişim unsurları almıştır(Ovalı, 2020, s. 2-3).

2000’li yılların başı itibariyle Twitter’ın dış politikada ve devletlerin karar alıcıları tarafından yoğun şekilde tercih edilişi, Twitter uygulamasını dijital diplomasinin en önemli uygulama aracı haline getirmiştir(Wang, 2019). Sosyal medya’da aktif olmak adına özel ekipler kuran hükümetler ile dijitalleşmeyi önemsemeyen ve gözardı eden hükümetler arasında derin bir dijital uçurum oluşmaktadır(Burson Cohn & Wolfe, 2016). Devletlerin bazıları bu dönemde dijital dönemin yumuşak gücü olan sosyal medya uygulamalarına gerekli önemi verirken, gözardı edenler ise dijitalleşmeden geri kalmaya mahkum olmuştur.

Twitter uygulaması liderler tarafından hızlı iletişim ve hızlı geri bildirim alma, aynı zamanda klasik prosedürleri atlama açısından getirdiği avantajlar ile yoğun bir şekilde tercih edilmiştir. Bunun yanında bazı dezavantajları da mevcuttur. Kontrol edilmeyen, klasik uygulamaya karşın daha az inceleme ile paylaşılan tweetler, yanlış yorumlanabilme ve çatışma riskini dahi içerisinde barındırabilmektedir. Bu sebeple dijital diplomaside Twitter kullanımı ile öne çıkan Trump, paylaşımlarında kullandığı sert söylem sebebiyle birçok devlet lideri tarafından eleştirilere maruz kalmaktadır.

3.3. Trump’ın Twitter Diplomasisi

Günümüzde dijital diplomasi yapımında en fazla öne çıkan sosyal medya uygulaması Twitter’dır. 2007’de Barack Obama Twitter’a katılan ilk küresel lider olmuştur(Burson Cohn & Wolfe, 2013). Bugün, birçok lider tarafından dış politika aracı olarak kullanılan Twitter’da ABD Başkanı Donald Trump, yaklaşık 77 milyon takipçisi ve aktif kullanımı ile en çok öne çıkan liderdir. Dünya genelini baz alan çalışmaları inceledikten sonra, görüldüğü üzere listelerde birinciliği Donald Trump taşımaktadır.

Dünyanın en çok takip edilen 25 dünya liderini karşılaştırırken, Başkan Trump tartışmasız en etkili olanıdır, çünkü tweetleri, tweet başına ortalama 20.000 retweet almaktadır(Wang, 2019). Trump'ın Twitter paylaşımlarının sayıca fazlalığı ve almış olduğu yüksek etkileşimin yanında paylaşımlarındaki klasik diplomasi dilinden uzak olan kelimeleri ile de dikkat çekmektedir. Trump, görev yaptığı yıllar boyunca aktif olarak Twitter diplomasisini kullanmış ve çoğunlukla paylaşımlarıyla dikkat çekmiştir. 2016'da 45. ABD başkanlık seçimleri sırasında da aynı şekilde Twitter'ı kullanma şekli ile gündeme gelmiş, çoğu zaman eleştirilmiştir. Bu süre içerisinde dünya çapında ses getirmiştir ve büyük kitlelerce tanınır duruma gelmiştir. Bugün, birçok lider tarafından dış politika aracı olarak kullanılan Twitter'da Trump, yaklaşık 77 milyon takipçisi ve aktif kullanımı ile en çok öne çıkan lider olmuştur.

George Lakoff, The Guardian'daki makalesinde Trump'ın kullandığı dili, "Trump kelimeleri silaha dönüştürdü ve dil savaşını kazanıyor." şeklinde yorumlamıştır(Lakoff & Duran, 2018). Trump dış politika ile ilgili gelişmelerde fikirlerini Twitter aracılığıyla beyan etmekte, ayrıca çoğu zaman yaptırım tehditlerinde bulunmaktadır. Twiplomacy.com adlı internet sitesinde yapılan çalışmaya göre liderlerin Twitter kullanımı incelendiğinde ve liderler arasında Twitter kullanımında 2018-2019 yıllarında birinci sırada Trump'ın yer aldığı görülmüştür(Burson Cohn & Wolfe, 2018).

ABD başkanı seçilmeden önce de Twitter'ı aktif şekilde kullanan Trump, Başkanlık sonrası dönemde de önemli devlet kararlarını dahi Twitter paylaşımları ile duyurmaktadır. Yapmış olduğu Twitter paylaşımlarının yoğunluğu ve niteliği açısından çokça eleştirilen Trump, literatüre "Twitter Diplomasisi", "Twiplomacy" gibi yeni kavramlar kazandırmıştır.

Trump'ın Twitter diplomasisindeki aktifliğine örnek olarak, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Trump'ın Suriye'deki Barış Pınarı Harekâtı ile ilgili kararını Twitter'dan öğrenmesini örnek gösterebiliriz. Macron Twitter'dan öğrendiği bu durumu, Trump'ın Avrupa'daki müttefiklerini Ortadoğu konusunda önemsiz bir müttefik olarak gördüğü anlamına geldiğini belirterek bu durumu eleştirmiştir. 2018 yılında da Macron'a yönelik yaptığı Twitter paylaşımlarında, Fransa Hükümet sözcüsü tarafından "Diplomasi Twitter üzerinden değil karşılıklı

görüşme yoluyla yapılır.” ifadesi ile, Trump’ın Twitter diplomasisi eleştirilmiştir(Congar, 2018). Bir başka örnek ise Trump ve Kuzey Kore lideri Kim Jong-un arasında geçen nükleer silah tehdidi konulu diyalogda, Kim Jong-un basın toplantısı veya medya üzerinden fikirlerini beyan etse de, Trump iletişimde Twitter paylaşımı yolunu tercih etmiştir.

Beyaz Saray danışmanı Kellyanne Conway bir röportajında, Trump’ın Twitter kullanma alışkanlığını; *"Yememiz gerektiği gibi tweet atması gerekiyor"* şeklinde ifade etmiştir. Trump düşmanlarına saldırmak için düzenli olarak Twitter’ı kullanmaktadır. Saldırıları analiz edildiğinde çoğunun, Trump’ın danışmanlarının yanında olmama olasılığının fazla olduğu sabah erken saatlerde ya da akşam geç saatlerde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Twitter paylaşımları, Trump’ın dış politikayı uygulamadaki bir aracı haline gelmiştir. Amerika’nın müttfeği olanlardan neredeyse iki kat daha fazla şikayette bulunurken, diktatörleri yüz defadan fazla öven ifadeler kullanmıştır. Trump yönetiminin fiili personel ofisi haline gelen Twitter, üst düzey yetkililerinin ayrıldığını, kovduğu duyurduğu bir mecra haline gelmiştir. Trump, ABD Başkanı olarak başladığı görevinin henüz üçüncü günündeyken ilk saldırı niteliğinde Twitter paylaşımını yapmıştır. Görevinin birinci senesinde 1.150 saldırı içerikli Twitter paylaşımı yapmıştır(New York Times, 2019).

Donald Trump 9 Kasım 2016’da ABD başkanı olarak seçildiğinde dünya liderleri, geleneksel medya kanallarını atlayarak Twitter’ı alışılmışın dışında kullanması karşısında şaşkına dönmüştür. Çoğu kişi açılışını yaptıktan sonra kişisel seçim kampanyası için kullandığı Twitter hesabı olan “@realDonaldTrump” yerine resmi “@ POTUS” Twitter hesabını kullanmasını beklemiştir. Göreve geldiğinde ise “@realDonaldTrump” isimli Twitter hesabını 97 dünya lideri, “@POTUS” hesabını ise 226 dünya lideri takip etmiştir. Sonuç olarak 2018 itibari ile “@realDonaldTrump” hesabı 951 dünya liderinin Twitter hesabı arasından 185 tanesi tarafından takip edilmiş ve en çok takip edilen liderler arasında beşinci sırada yer almıştır(Burson Cohn & Wolfe, 2018).

New York Times tarafından BCW tarafından yapılan Twiplomacy çalışmalarına benzer bir çalışma yapılmış olup, Trump’ın Twitter diplomasisi incelenmiştir. Yapılan çalışmada ulaşılan sonuca göre, Trump Twitter diplomasisinde

her zaman dikkat çekici olmayı başarmıştır. Yaptığı paylaşımlara taraftarlar kadar tepki verenlerde büyük çoğunlukta olmuştur. 2017 senesinde yaşadığı gerilimde, “Haydut ulusun, daha uzun süre ortalıkta olmayacağı” şeklinde doğrudan Kuzey Kore’yi hedef alan paylaşımı ülkenin Dışişleri Bakanı tarafından bir savaş tehdidi olarak kabul edilmiştir. Bu paylaşım sonrası Twitter kullanıcılarının Twitter şirketinin bu tarzda bir paylaşımın politikalarını ihlal etmesi sebebiyle kaldırılıp, kaldırılmayacağını tartışırken, şirket paylaşımın haber değerinin öncelikli olduğunu söyleyerek, Trump’ı sansürlemek istememiştir. 2018’de ise Beyaz Saray çalışanları Twitter kullanımını engellemek adına iki gün Twitter kullanmamasını teklif etse de Trump reddetmiştir. Bir devlet başkanının daha az tweet atması gerektiğinin söyleyen çalışanlar, tüm çabalarının yetersiz gelmesi sebebiyle ”Unut gitsin, hepimiz denedik!” şeklinde yorum yapmışlardır. New York Times gazetesi tarafından yapılan analize göre, Twitter paylaşımlarının çoğunlukla danışmanlarının yanında olmadığı 06:00-10:00 saatleri arasında yapıldığı tespit edilmiştir. Trump, erken uyanması sonrasında gece yayınlanan haber programlarının kaydedilmiş tekrarını, sonrasında ise “Fox&Friends” sabah programını izledikten sonra gündeme dair Twitter paylaşımlarını yapmaktadır. Akabinde ise TV kanallarında ve haber sitelerinde gündem oluşunu izlemektedir(New York Times, 2019).

Trump’ın Twitter diplomasisindeki dikkat çeken farklılıklar birçok kurum ve kişi tarafından da ilgi çekmiş raporlarla desteklenen çalışmalar oluşturulmuştur. Bu çalışmalarda da görüldüğü üzere Twitter kullanırken seçtiği dil diplomatik jargondan oldukça uzak, günlük ve laubali bir tarzdadır. Ülkelere ve liderlere karşı tepkisini Twitter yoluyla açıkça ve sert üslubuyla daima belirtmiştir. Yaptığı paylaşımlar ile kimi zaman derin problemlere sebep olmaktadır.

Türkiye açısından bakıldığında da bu konuda birçok örnek bulunmaktadır. Ekonomik ambargolar ve krizlerle beraber, Twitter aracılığı ile yapmış olduğu tehditlerle zaman zaman gündeme gelmektedir.

3.3.1. Trump’ın Twitter Diplomasisi’nde Türkiye’nin yeri

Trump’ın Twitter diplomasisine konu olan bir diğer ülke ise kuşkusuz Türkiye’dir. Suriye’deki iç savaşın uzantısı olarak oluşan terör sorununun, Türkiye’nin

sınır güvenliğini tehdit etmesi ile yapılan operasyonlar ve Rahip Brunson'ın tutuklanması gibi konularla Türkiye Trump'ın gündeminde olmuştur. Bu konu ile alakalı fikirlerini ve kararlarını da diğer ülke örneklerinde olduğu gibi Twitter paylaşımları yoluyla beyan etmiştir. Yapmış olduğu paylaşımlar Türkiye açısından ele alındığında bazı paylaşımları özellikle öne çıkmaktadır.

Donald Trump'ın Twitter hesabı Twitter'ın sunmuş olduğu “gelişmiş arama özelliği” aracılığıyla, “Turkey” anahtar kelimesi ile sınırlandırılarak arama yapıldığında toplamda 52 paylaşım tespit edilmiştir. Bu Twitter paylaşımları arasında en fazla dikkat çeken kuşkusuz Rahip Brunson'ın Türkiye’de tutuklanması ile başlayan süreçle beraber Trump'ın yapmış olduğu Twitter paylaşımlarıdır. Trump'ın Twitter hesabında Brunson'ın tutuklanması ve serbest bırakılıp ABD'ye dönmesine kadar olan süreç dikkate alınarak, “Brunson” anahtar kelimesi ile arama yapıldığında toplam 11 paylaşım bulunmuştur. Bu paylaşımların yapıldığı tarihlerde USD/TRY, EUR/TRY ve BİST100, Nasdaq, Dow Jones, S&P 500 endekslerinde olan değişim incelenecek, Türk Lirasının birçok para birimi ve endekslere karşı yaşadığı değer kaybı grafikler üzerinden açıklanmaya çalışılacaktır. Ayrıca paylaşımların oluşturduğu siyasi etkiler, Türkiye'deki siyasilerin yorumları ve tepkileri de araştırma kapsamında kullanılacaktır. Fakat belirtmek gerekir ki anahtar kelimeleri içermediği halde konu ile alakası olan Twitter paylaşımları net ifadeler içermemesinden ötürü ve gelişmiş arama özelliği ile yapılan arama sonucu çıkmaması sebebi ile araştırmanın dışında kalmaktadır.

3.3.1.1. Brunson Krizi

23 yıldır Türkiye’de ikamet eden Rahip Brunson'ın tutuklanması ile başlayan süreç Türkiye ve ABD ikili ilişkilerinin yanı sıra, Türkiye'yi siyasi ve ekonomik olarak da olumsuz anlamda etkilemiştir. "Devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askeri casusluk amacıyla temin etmek” suçuyla yargılanan, hakkında 35 yıl hapis cezası istenen ve ev hapsi ile tutukluluğu devam etmiş olan ABD'li din adamı Andrew Craig Brunson'a, 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası verilmiştir. Ancak rahibin cezaevinde kaldığı süre gözönünde bulundurularak bir daha hapis yatmamasına hükmedilmiştir. Bununla birlikte serbest bırakılmış olan Brunson'ın ev hapsi ve yurt dışı yasağı da

kaldırılmıştır(Aktan, 2018a). Tutuklanma ve mahkeme süreçleri şu şekilde ilerlemiştir;

2016 yılının Eylül ayında 20 yıldır Türkiye’de ikamet eden İzmir Diriliş Kilisesi Rahibi ABD vatandaşı Andrew Craig Brunson ve eşi Norine Lyn Brunson hakkında misyonerlik yaptıkları iddiası ile, milli güvenliği tehdit etmekten sınırışı edilmeleri istenmiştir. Aynı yılın aralık ayında ise gizli bir tanığın Brunson hakkında Fetullahçı Terör Örgütü’nün “Ege İmamı” ile görüşmeler gerçekleştirdiğini ve 15 Temmuz darbe girişiminin başarısız olması akabinde Amerikalı bir askere mesaj yolu ile mutsuzluğunu ifade ettiğini iddia etmiştir. Aleyhine verilen ifade sonrası Brunson tutuklanmış, "Devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askeri casusluk amacıyla temin etmek" suçlamasıyla 20, toplamda 35 yıla kadar hapsi istenmiştir(NTV, 2018).

2017 yılının mayıs ayında ise ilk kez Brunson'ın “serbest bırakılma talebi” Washington'daki Trump-Erdoğan görüşmesine gündem olmuştur(Aktan, 2018a). 28 Eylül 2017’de ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın “Diyorlar ki, papazı bize verin. Bir papaz da sizde var. Siz onu bize verin biz de onu, yapalım yargıda gereğini, size verelim” şeklindeki söylemi ABD’de bulunan Fetullah Gülen ile takas şeklinde yorumlanmış(Chappel, 2017). Trump Erdoğan’ın takas teklifi içeren tüm söylemlerine soğuk bakmış ve anlaşmanın söz konusunu olmadığını belirtmiştir. Takas iması 'pazarlık' eleştirileri yapılmasına sebebiyet vermiştir.

16 ay boyunca iddianamesinin hazırlanmasını tutuklu olarak bekleyen Brunson için, “Mesihin Kürdi Kilisesi”ni kurduğu ve terör örgütü faaliyetleri yürüttüğü iddiası ile “ömür boyu hapis” istenmiş ve 35 yıla hükmedilmiştir(TRT Haber, 2018). 16 Nisan’da yapılan ilk duruşmada tutukluluk halinin devamına ve davanın 7 Mayıs ertelenmesine karar verilmiştir. Bu kararla aynı gün ABD tarafından Hakan Atilla¹’nın davası 16 Mayıs 2018 tarihine çekilmiş ve hem Trump hem dönemin ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Wess Mitchell tarafından “Brunson'ın serbest bırakılmaması

¹ Hakan Atilla, İran'a yönelik yaptırımların delinmesi sürecinde rol oynadığı gerekçesiyle ABD'de yargılanmıştır.

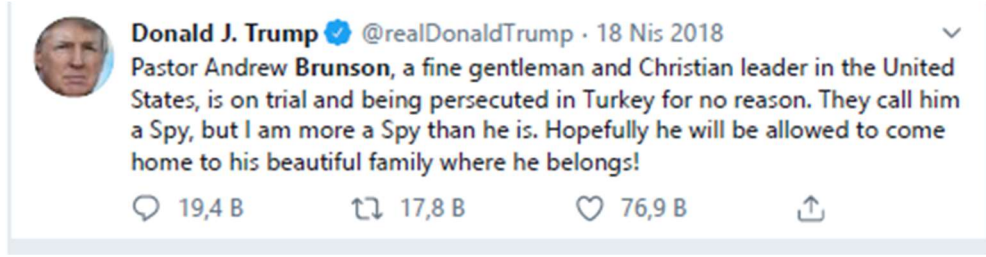
halinde, Türkiye için sonuçları olabilir” ifadesi ile yaptırım tehditleri gelmiştir. Ertesi gün ise hemen iki senatör yaptırım için çalışmaları başlatmıştır(Aktan, 2018a).

7 Mayıs 2018 tarihinde görülen ikinci duruşmada tahliye talebine red verilmiş, üç gizli tanık tarafından suçlanmış ve bu tüm suçlamaları reddeden Brunson'ın davası ertelenmiştir. 18 Temmuz 2018 tarihinde ise tahliye talebine üçüncü red gelmiştir.25 Temmuz tarihinde ise 35 yıl hapis cezası istenen Rahip Brunson'ın tutukluluğu "sağlık sorunları" öne sürülerek “ziyaretçi kabul edebilme, internet ve tüm iletişim araçlarını kullanabilme” şartlarının olduğu bir ev hapsine çevrilmiştir(Aktan, 2018a). 12 Ekim tarihine gelindiğinde ise, 35 yıl hapis cezası istenen ve ev hapsinde olan Brunson'a, 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası verilmiş, tutuklu geçirdiği günler göz önüne alınarak serbest bırakılmıştır ve yurt dışı yasağı kaldırılmıştır(BloombergHT, 2018).

Tüm bu süreç devam ederken ABD ve Türkiye arasındaki ikili ilişkiler gerilmiş, Donald Trump bu konu ile ilgili fikirlerini çoğu zaman Twitter üzerinden yapmış olduğu paylaşımlarla göstermiştir. Brunson'ın tahliye edilmesi talebinin gerçekleşmesi adına ceza amacı güden yaptırım uygulamaları ve tehditleri ile yapı açısından kırılmalık taşıyan Türkiye ekonomisine sert bir darbe uygulamıştır.

3.3.1.1.1. Siyasi Etkileri

Brunson'ın tutuklanmasından tahliye edilmesine kadar olan süreç hem ekonomik hem siyasi anlamda negatif etkilere sebebiyet vermiştir. Bu süreçte ABD ve Türkiye arasında oluşan siyasi iletişim Trump'ın Türkiye konulu Twitter paylaşımları temelinde olmuştur. Trump'ın Brunson davası ile ilgili ilk olarak 18 Nisan 2018 tarihinde tahliye talebinin yeniden reddedilmesiyle Donald Trump Twitter hesabından paylaşım yapmıştır. Bu paylaşım şu şekildedir, *“Amerika Birleşik Devletleri'nde iyi bir beyefendi ve Hristiyan lider olan Papaz Andrew Brunson yargılanıyor ve sebepsiz yere Türkiye'de acı çekiyor. Ona casus diyorlar, fakat ben ondan çok casusum. Umarım, ait olduğu güzel ailesine eve gelmesine izin verilir!”*(Trump, 2018a). Bu paylaşımı ile Donald Trump 75,4 bin beğeni, 17,2 bin retweet almıştır.

Kaynak: Twitter, 2018

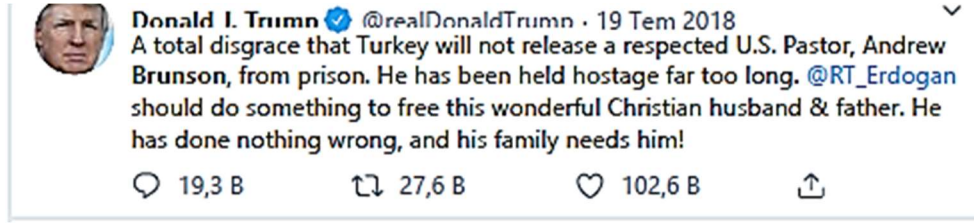
Şekil 3. 18 Nisan 2018 tarihli Donald Trump'ın Brunson konulu Twitter paylaşımı

7 Mayıs'taki ikinci duruşmada tahliye talebi reddedilen Brunson'ın davası ertelenmiştir. Bu süreçten sonra F-35'ler tehdit unsuru olarak kullanılmış ve Brunson'ın serbest bırakılması istenmiştir.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Rahip Brunson hakkındaki Washington'dan gelen serbest bırakılma taleplerine cevap olarak, "Hukuki süreç müdahale edilemeyeceği ve mahkemenin sonucunun beklenmesi gerektiğini" söylemiştir(Aktan, 2018a).

28 Mayıs 2018 tarihinde ise Trump'tan, "*Brunson masum. O casus ise ben ondan da casusum. Türkiye'de yargılanması devam ediyor, ama yargı süreci de pek yargı süreci değil. Türkiye'dekilerle bu konuda bir şey yapılması için konuşuyoruz. Rahip Brunson, umarım bizi duyabiliyorsunuz, bir noktada size yardım edeceğiz. Bunun üzerinde uzun zamandır çalışıyoruz.*" şeklinde bir açıklama gelmiştir(Sputnik Türkiye, 2018).

27 Nisan 2018 tarihinde Amerikalı üç senatör James Langford, Jeanne Shaheen ve Thom Tillis tarafından, F-35 tipi savaş uçaklarının Türkiye'ye planlanan teslimatına engel olmak ve yaptırım uygulamak adına ABD Senatosu'na teklif verilmiştir(BloombergHT, 2018). Senatörlerin teklifi ile F-35 savaş uçakları konusu ABD'de Brunson davası ile paralel şekilde görüşülmeye başlanmıştır.

Kaynak: Twitter, 2018

Şekil 4. 19 Temmuz 2018 tarihli Donald Trump'ın Brunson konulu Twitter paylaşımı

20 Haziran 2018 tarihinde dönemin Başbakan Yardımcısı Bozdağ F-35'lerin Brunson davasına karşı kullanılmasını bir tehdit olarak değerlendirmiştir. 29 Haziran 2018'de ABD'li yaptırım çalışmalarını hazırlayan senatörlerin başındaki Lindsey Graham ve Jeanne Shaheen, Brunson'u ziyareti sonrası yaptığı açıklamada “Bu sorunun çözüme kavuşmaması halinde Türkiye ile ilişkilerin daha iyi bir noktaya gelmeyeceğini” söyleyerek yaptırım tehditlerini devam ettirmiştir. 18 Temmuz 2018 tarihinde görülen duruşmada tahliye talebi üçüncü kez reddedilmiştir. Bu haber sonrası ABD'li yetkililer tepki göstermiş ve Trump Twitter paylaşımı aracılığı ile durumu 'rezalet' olarak nitelendirmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Twitter aracılığı ile çağrıda bulunmuş, Rahip Brunson'ın tahliyesini talep etmiştir. Amerikan Senatosu ise, uluslararası finans kurumlarından Türkiye'nin kredi alabilmesine engel olmak için çalışmalara başlamıştır(Aktan, 2018a).

Yaptırım konuşmaları devam ederken 25 Temmuz 2018 tarihinde Brunson sağlık sorunları sebebiyle tutukluluğu ev hapsine dönüştürülmüş fakat tepkiler devam etmiştir. Bu olayın ardından Trump yine Twitter aracılığıyla fikrini beyan etmiş; *“Amerika Birleşik Devletleri uzun zamandır tutuklanmaları nedeniyle büyük bir Hristiyan, aile babası ve harika bir insan olan Pastor Andrew Brunson'ı tutuklamaları için Türkiye'ye büyük yaptırımlar uygulayacak. Çok acı çekiyor. Bu masum inanç adamı derhal serbest bırakılmalıdır!”* şeklinde yaptırım tehditlerini sürdürmüştür(Trump, 2018b).

Türkiye Dışışleri Bakanlığı sözcüsü olarak o dönemde görev yapan Hami Aksoy Trump'ın yaptırım tehditlerine cevap olarak, "Türkiye bir hukuk devletidir. Ortada bir hukuki süreç var" şeklindeki açıklamasından dava sürecinin seyrinin hukuki yollarla devam edeceği, müdahale edilmeyeceğini açıkça belirtmiştir(T.C. Dışışleri Bakanlığı, 2018).

Kaynak: Twitter, 2018

Şekil 5. 26 Temmuz 2018 tarihli Donald Trump'ın Brunson konulu Twitter paylaşımı

26 Temmuz 2018'de ise ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence ve Donald Trump'tan Twitter aracılığı ile yaptırım tehdidi içeren açıklamalar gelmiştir. Pence, *"Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Türkiye hükümetine ABD Başkanı Trump adına mesajım var: Pastor Andrew Brunson'u hemen serbest bırakın ya da sonuçlarına katlanmaya hazır olun"* ifadelerini kullanırken, Trump ise, *"ABD, harika bir Hristiyan, aile babası ve harika bir insan olan Rahip Andrew Brunson'ın uzun süreli tutukluluk hali sebebiyle Türkiye'ye geniş yaptırımlar uygulayacak. Brunson çok acı çekiyor. Bu masum din adamı hemen serbest bırakılmalı"* şeklinde paylaşım yapmıştır(Aktan, 2018a).

Bu paylaşımlarla beraber kriz büyürken, yaptırım tehditlerinin oluşturduğu güvensizlik piyasaları da etkilemiş, hem ekonomik ve hem siyasi etkiler iç politikada etkilerini göstermeye gücünü arttırarak devam etmiştir. Türkiye'den ABD'ye aynı gün içerisinde cevaplar verilirken, Güney Afrika seyahatinde olan Cumhurbaşkanı Erdoğan Türkiye'ye dönüş yapana kadar herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Cumhurbaşkanı yardımcısı, Dışışleri Bakanı ve Cumhurbaşkanı Sözcüsü ise açıklamalarıyla karşı çıkmıştır. Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ise mevkidaşı Mike Pompeo ile telefon üzerinden gündemi değerlendirmiştir(Aktan, 2018a). Yaptırım tehditleri içeren bu paylaşımlar, hem siyasi hem ekonomik açıdan büyük etki yaratmıştır. Süreç devam ederken Trump ve Pence'in yapmış olduğu yaptırım tehdidi içeren paylaşımlarına ABD vatandaşları da tepki vermiştir.

Kaynak: Twitter, 2018

Şekil 6. ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in Brunson Krizi ile ilgili Twitter paylaşımı

1 Ağustos 2018 tarihinde ise ABD tarafından Brunson'ın tutukluluğunda payları bulunduğu gerekçesiyle dönemin İçişleri Bakanı olan Süleyman Soylu ve Adalet Bakanı olan Abdulhamit Gül'e yaptırım kararı alınmıştır. İki bakanın ABD'deki mal varlıklarına ve elde edecekleri faiz gelirlerine el konulması, ülkeye girişlerinin ve ABD üzerindeki herhangi iş ve işlem yapmalarının engellenmesine karar verilmiştir(BBC News, 2018).

10 Ağustos tarihinde Trump Twitter üzerinden, “*Türk Lirası dolar karşısında hızlıca düşerken, çelik ve alüminyum vergileri Türkiye için iki katına çıkıyor. Vergiler alüminyumda yüzde 20 ve çelikde yüzde 50 seviyesinde olacak. Türkiye ile ilişkilerimiz şu dönemde iyi değil.*” şeklindeki paylaşım yapmıştır(Trump, 2018c).

Kaynak: Twitter, 2018

Şekil 7. 10 Ağustos 2018 tarihili Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı

Washington Post köşe yazarı Brian Klaas, “Ben Erdoğan’ın hayranı değilim, ama bu umursamaz bir yükseliş; Türkiye bir NATO üyesidir ve Türkiye’deki bir ABD hava üssü 50 nükleer bomba ile doldurulmuştur. Trump’ın Tweetleri ciddi ulusal ve uluslararası güvenlik riskleri oluşturmaya devam ediyor. Açık olmak gerekirse: Erdoğan otoriter bir despot ve uzun vadede NATO’da değişken bir otoriter ülkeye sahip olup olmayacağına dair ciddi sorular var. ABD’nin Erdoğan’a karşı daha sert olmasını destekliyorum. Ancak Trump’ın yaklaşımı hala pervasızdır ve geri tepebilir.” şeklinde paylaşım yapmıştır(Klaas, 2018). Twitter paylaşımı ile Trump’ın paylaşımlarında kullandığı dili ve yaptırım tehditlerini, Türkiye’nin NATO müttefiki olması ve incirlik üssünü bulundurması sebebi ile bu şekilde diyalog kurulmasını eleştirmiştir.

Brunson ile ilgili beyanlarını Twitter’den sürdüren Donald Trump 17 Ağustos 2018’de, “Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri’nden uzun yıllar boyunca yararlanmıştır. Şimdi, ülkemizin büyük bir vatansever temsilcisini, harika Hristiyan Pastor’umuzu rehin olarak tutuyorlar. Masum bir insanın serbest bırakılması için hiçbir şey ödeyemeyiz, Türkiye ile ilişkilerimizi azaltacağız.”(Trump, 2018d) şeklindeki söylemiyle Erdoğan’ın Brunson’a karşılık Gülen’in iadesi talebinin karşılık bulmayacağını açık bir şekilde belirtmiştir.

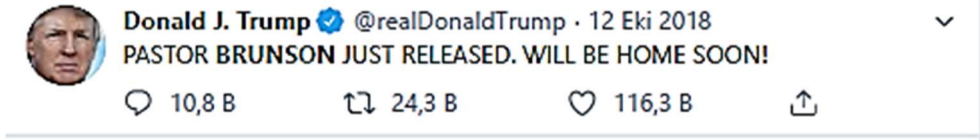

Kaynak: Twitter, 2018

Şekil 8. 17 Ağustos 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump’ın tehdit tweeti

Dava süreci devam ederken 12 ekim tarihinde görülen duruşmada Andrew Brunson’a 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası verilmiş, ev hapsi ve yurtdışı yasağı kaldırılmıştır. Bu haberle beraber Trump Brunson’ın serbest bırakılmasından ABD’ye gelmesi ve Brunson ile görüşmesine kadar her anı Twitter paylaşımları ile aktarmıştır. Bu paylaşımlar ile Trump muhafazakar seçmeni kazanmış, istediklerini başardığını ve yaptırım tehditlerinin yerine ulaştığını göstermeye çalışmıştır. Brunson’ın serbest

kalması ile; “*Pastor Brunson serbest bırakıldı, yakında evinde olacak!*” şeklindeki paylaşım yapmıştır(Trump, 2018e). Bu paylaşımı Brunson krizi sürecindeki paylaşımları arasında 116,3 bin beğeni ile en fazla beğeni alan paylaşımı olmuştur. Bu paylaşım hem başarısının kanıtlandığını, hem de yüksek beğeni alması ile belli bir kitle tarafından desteklendiğini göstermiştir.

Kaynak: Twitter, 2018

Şekil 9. 12 Ekim 2018 tarihli Donald Trump’ın Brunson konulu Twitter paylaşımı

Trump ayrıca 13 Ekim 2018 tarihinde, “*Papaz Andrew Brunson'ın serbest bırakılması ve iadesi için Türkiye ile yapılan hiçbir ANLAŞMA yoktu. Rehineler için anlaşma yapmam. Bununla birlikte, Birleşik Devletler ve Türkiye arasında iyi, belki de büyük ilişkilere yol açacak!*”(Trump, 2018f) şeklindeki paylaşımı ile başta sürdürdüğü sert ve yaptırım tehditleri içeren tutumunu Brunson’ın serbest bırakılmasıyla, Türkiye’ye karşı bir ödeme veya takas gibi bir durumun olmadığını, Gülen’in iadesine dair bir karşı gelişme olmayacağını açıkça belirterek ve bundan sonra ilişkilerin düzelebileceğinin sinyallerini vermiştir. Ayrıca Brunson’dan bahsederken “Rehine” kavramını kullanması da dikkat çekicidir. Brunson Türkiye’de bir suçla yargılanmasına rağmen Trump Brunson’ın konumunu rehine olarak adlandırmıştır.

Kaynak: Twitter, 2018

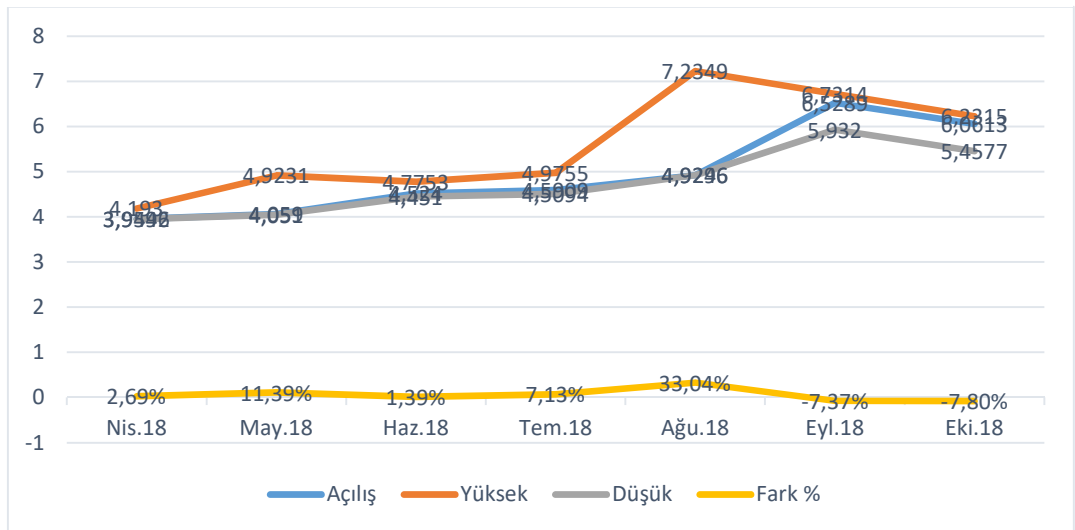
Şekil 10. 13 Ekim 2018 Donald Trump’ın Brunson Krizi konulu Twitter paylaşımı

3.3.1.1.2. Ekonomik etkileri

Brunson Krizi’nde Twitter diplomasisinin ekonomik etkileri analiz edildiğinde yaptırım tehditleri ön plana çıkmaktadır. 2018 yılına 3.79 TL seviyesinden başlayan dolar kuru, krizin tırmandığı 6 Ağustos tarihinde 7.24 TL seviyesine kadar yükselmiştir. Günlük kaybı yüzde 5,5 olurken, senenin başından itibaren dolara karşı yaşadığı değer kaybı yüzde 39 seviyelerine gelmiştir(BBC News, 2018). Brunson’ın serbest kalmasıyla dolar kuru düşmeye başlasa da yine de yüksek seyretmiştir.

Trump’ın “Brunson Krizi”nin gündemde olduğu dönemlerde Twitter uygulaması aracılığı ile yapmış olduğu paylaşımlara ait tarihlerde USD/TRY, EUR/TRY ve Borsa İstanbul, Nasdaq, S&P 500, Dow Jones gibi endeksler incelendiğinde dikkat çeken değişimler bulunmaktadır. Rahip Brunson’ın tutuklanma süreci ile başlayıp serbest kalıp ABD’ye dönüş yaptığı döneme kadar yapmış olduğu paylaşımlar Twitter’ın sunmuş olduğu gelişmiş arama özelliği aracılığı ile “Brunson” anahtar kelimesi girilerek incelendiğinde 11 Twitter paylaşımına rastlanmıştır. Bu paylaşımların yapıldığı; “18 Nisan 2018, 19 Temmuz 2018, 26 Temmuz 2018, 10 Ağustos 2018, 16 Ağustos 2018, 13 Ekim 2018” tarihleri aralığında USD/TRY, EUR/TRY, Borsa İstanbul ve New York hisse senedi piyasalarındaki değişim grafiği şu şekildedir;

Tablo 1. 2018 yılı Nisan-Ekim ayları tarihli USD/TRY grafiği

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle tarafımızca oluşturulmuştur.

2018 yılı Nisan ve Ekim ayları tarihlerinde USD/TRY grafiği incelendiğinde Trump'ın "Brunson" hakkında Türkiye'ye dair yapmış olduğu Twitter paylaşımlarının gerçekleştiği tarihlerde belirgin bir değişim gözlenmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere 2018 yılının Nisan ve Ekim ayları tarihlerinde gündemde olan Brunson Krizi, Trump'ın Twitter aracılığı ile yapmış olduğu paylaşımların tarihleri göz önüne alındığında özellikle krizin tırmandığı Ağustos ayında dolar 7,2349 seviyesine kadar yükseldiği açıkça görülmektedir. Ağustos ayında ayrıca en düşük olarak 4,9246 Türk lirası seviyesini görmüştür. Fark yüzdesel oranına bakıldığında ise USD/TRY paritesinde 2018 yılı Ağustos ayı tarihinde toplamda yüzde 33,04 seviyesinde bir fark yüzdesel oranı görülmüştür. Brunson'ın serbest bırakılıp ülkesine dönüş yaptığı Ekim 2018 tarihine doğru gelindiğinde ise Trump'ın olumlu seyretmeye başlayan Twitter paylaşımları ile paralel şekilde dolarda da düşüş yaşanmıştır.

İlk olarak Twitter paylaşımlarının başladığı 2018 yılı Nisan-Temmuz ayları tarihli dolar kuru incelendiğinde, 2018 yılına 3.79 TL seviyesinde başlayan dolar kuru, Trump tarafından Brunson hakkındaki ilk Twitter paylaşımının yapıldığı 2018 yılı Nisan ayı tarihinde en yüksek 4,1950 Türk lirası, en düşük 3,9496 Türk Lirası seviyesini görürken, Brunson'ın tahliye talebinin reddedildiği duruşma günü olan 18 Temmuz 2018 tarihinde 4.79 Türk Lirası seviyesine kadar yükselmiştir.

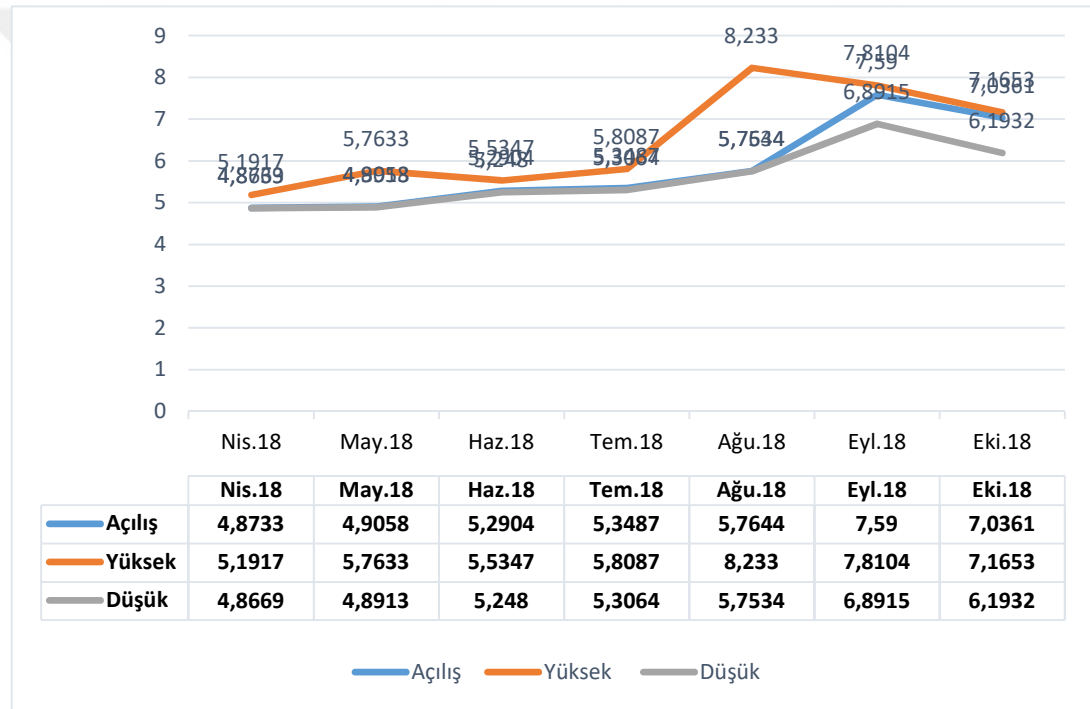
Krizin tırmandığı 2018 yılının Ağustos ayı tarihinde dolar kuru grafiği incelendiğinde ise, Ağustos ayına 4,9137 Türk Lirası seviyesinden başlayan dolar kuru, ABD Hazinesi'nin Rahip Brunson'ın tahliye olmamasında etkileri olduğu gerekçesiyle dönemin İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ve Adalet Bakanı Abdulhamit Gül'ü "Kara Liste"ye alarak yaptırım kararları ve hakkındaki önlemleri duyurduğu 1 Ağustos 2018 tarihinde 5 TL eşiğini geçmiştir(Aktan, 2018a).

Trump yaşanan gelişmelere karşılık Türkiye'ye uyguladığı ikinci aşama yaptırım kararı olan, "çelik ve alüminyum ithalatına gümrük vergisini arttırma kararı"nı Twitter aracılığı ile 13 Ağustos 2018 tarihinde duyurmuştur. Bu paylaşım ile beraber USD/TRY paritesi Türkiye ekonomisinde tarihin en yüksek noktası olan 7.23 TL seviyesine yükselmiştir. Kurun bu şekilde yüksek seyretmesi Türkiye ekonomisinde bir dizi olumsuzluk oluşturmuştur. Döviz dayalı borçlanma uygulamış

olan ya da ithalat ağırlıklı çalışan firmaların sorun yaşamasına sebebiyet vermiştir. Konkordato ilanları bu dönemde artış göstermiştir(Ergin, 2018).

Son olarak Brunson’ın 12 Ekim 2018 tarihinde serbest bırakılması ile Brunson krizine dair Twitter paylaşımlar 13 Ekim 2018’de son bulmuştur. 2018 yılının Ekim ayı tarihi USD/TRY bazında incelendiğinde, ABD ile Türkiye arasındaki ilişkilerde normalleşmenin başlaması ve Trump tarafından yapılan olumsuz Twitter paylaşımlarının son bulması ile birlikte ekonomik çizelgeler Türkiye lehine düzelmeye eğilimine geçmiştir.

Tablo 2. 2018 yılı Nisan–Ekim ayı tarihli EUR/TRY grafiği

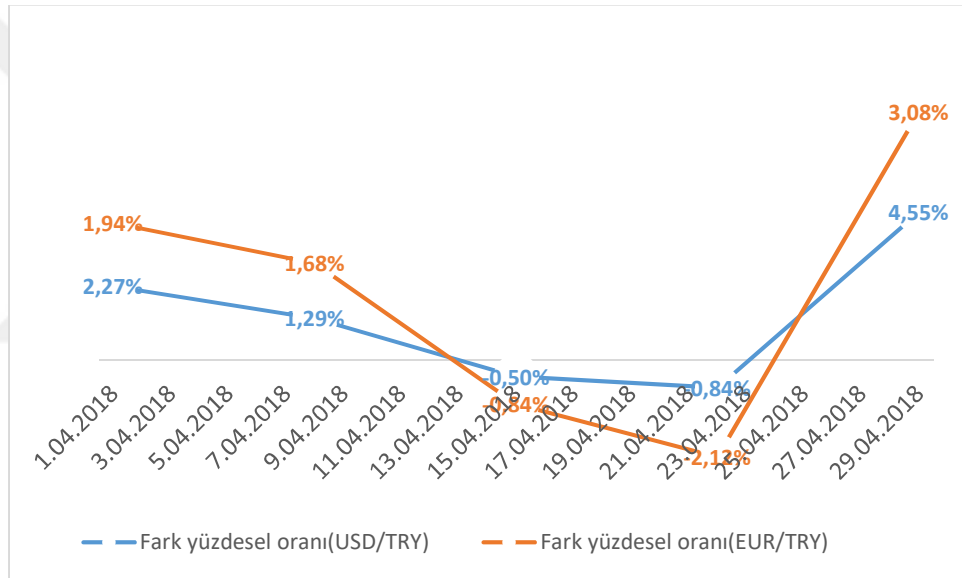

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle tarafımızca oluşturulmuştur.

2018 yılı Nisan ve Ekim ayları tarihleri arasında gündemde olan Brunson Krizinde EUR/TRY paritesindeki değişime ait verilerin verildiği Tablo.2’ de, Tablo.1’e paralel bir yükseliş gözlemlenmektedir. Trump’ın Türkiye’ye yönelik yaptırım tehdidi içeren paylaşımlara başladığı 2018 yılı Nisan ayı tarihi incelendiğinde 4,87 TL seviyesinde başlayan EUR/TRY paritesi 5,19 TL seviyelerine kadar yükseliş yaşanmıştır. 2018 yılı Mayıs ayı tarihi gelindiğinde 4,90 TL ile açılış yapan EUR/TRY 5,76 TL seviyesine kadar yükselmiştir. Brunson Krizine dair hiçbir paylaşımın yapılmadığı 2018 Haziran ayı tarihinde ise en düşük 5,24 TL, en yüksek 5,53 TL

seviyeleri görülmüştür. Krizin yaşandığı tarihler arasında Donald Trump tarafından aktif Twitter paylaşımlarının yapıldığı aylara kıyasla paylaşıma rastlanmayan 2018 yılı Haziran ayı tarihinde EUR/TRY paritesindeki en düşük ve en yüksek seviyeler arasındaki fark daha düşüktür. 2018 yılı Temmuz ayı tarihinde incelendiğinde ise 5,80 TL seviyesine kadar yükseliş yaşanırken, en fazla 5,30 TL seviyesine kadar düşüş yaşanmıştır. Brunson Krizinde gerilimin zirveye ulaştığı 2018 yılı Ağustos ayı tarihinde EUR/TRY paritesinin 8,23 TL seviyesine kadar yükseldiği görülmektedir. Krizde sonlara yaklaşılan 2018 yılı Eylül ve Ekim ayı tarihlerine doğru ise düşüş eğilimi yaşanırken, Ekim ayında en yüksek 7,16 TL seviyesinde bir yükseliş yaşanmıştır.

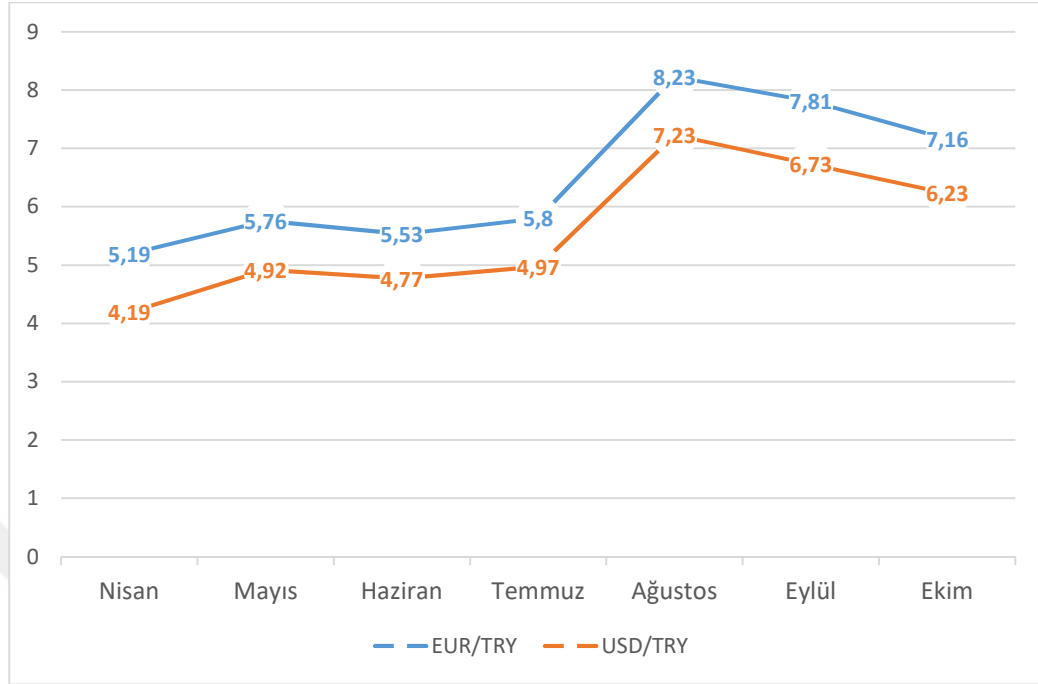
Tablo 3. 2018 Nisan ayı tarihli EUR/TRY ve USD/TRY fark yüzdesel grafiği

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle tarafımızca oluşturulmuştur.

Brunson Krizinin Trump tarafından Twitter aracılığı ile ilk kez dile getirdiği ay olan Nisan 2018 tarihinde USD/TRY ve EUR/TRY fark yüzdesel seviyeleri Tablo 3'te haftalık olarak incelendiğinde ayın sonlarına doğru açık bir yükseliş olduğu gözlemlenmektedir. 2018 yılı Nisan ayı tarihinin son haftasında USD/TRY 4,55 oranında değer kaybederken, EUR/TRY 3,08'lik bir değer kaybı yaşamıştır.

Tablo 4. 2018 yılı Nisan-Ekim ayları tarihli EUR/TRY-USD/TRY(Yüksek) grafiği

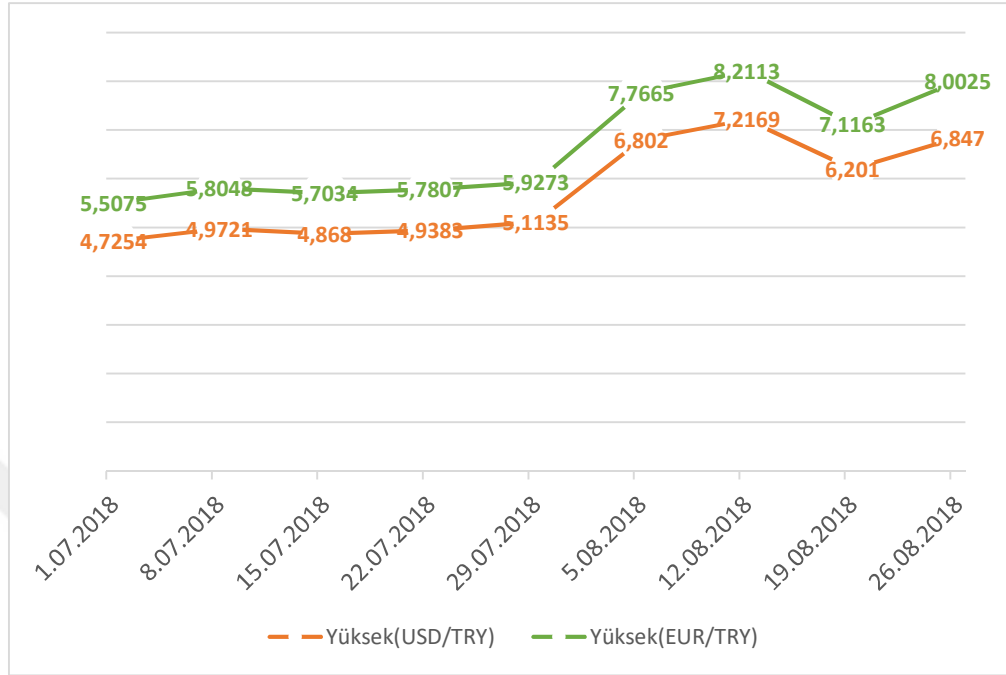

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Yukarıda bulunan Tablo 4'te 2018 yılının Nisan ve Ekim ayları tarihlerini kapsayan aylık bazdaki EUR/TRY ve USD/TRY verileri incelendiğinde Brunson Krizi'nin Donald Trump'ın Twitter paylaşımlarına yansıdığı ilk ay olan Nisan 2018 tarihinde USD/TRY en yüksek 4,19 TL, EUR/TRY 5,19 TL seviyesini görürken, krizin tırmandığı Ağustos 2018 tarihinde tarihin en yüksek seviyelerine gelerek USD/TRY 7,23 TL'yi, EUR/TRY 8,23 TL'yi görmüştür.

Brunson'ın tahliyesinin gerçekleştiği ve iki ülke arasındaki ilişkilerin normal seyrine kavuşmaya başladığı 2018 yılı Ekim ayı tarihine doğru ise ekonomik paritelerde siyasi gündeme paralel şekilde düşüş eğilimi yaşanırken, USD/TRY en yüksek 6,23 TL, EUR/TRY 7,16 TL seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 5. 2018 yılı Temmuz-Ağustos ayları tarihli USD/TRY ve EUR/TRY yüksek verileri grafiği

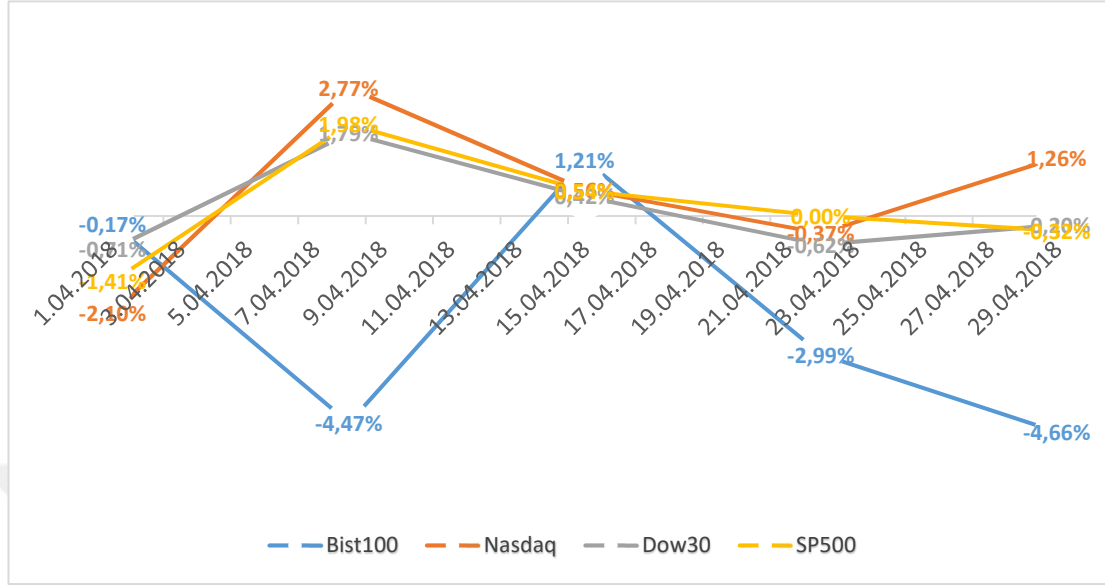

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Brunson Krizi'nde Trump tarafından yapılan Twitter paylaşımlarının yoğunlaştığı ve yaptırım tehditlerinin ardı sıra geldiği Temmuz ve Ağustos 2018 tarihlerinde USD/TRY ve EUR/TRY paritelerine ait en yüksek seviyelerin haftalık bazdaki verilerine ait Tablo 5 incelediğinde Temmuz 2018 tarihinin ilk haftasında USD/TRY 4,72 TL, EUR/TRY 5,50 TL, son haftasında ise USD/TRY 5,11 TL, EUR/TRY 5,92 TL seviyelerine ulaşmıştır.

Krizde çıkmaza girilen Ağustos ayının ortalarında ise USD/TRY 7,20 TL, EUR/TRY 8,21 TL seviyeleri ile tarihin en yüksek değer kaybını görmüştür. Brunson'ın tahliye olacağına dair sinyallerin verilmesi ve ilişkilerin normal seyrine dönmeye başlaması ile 2018 yılının Ağustos ayının son haftalarında USD/TRY 6,20 TL, EUR/TRY 7,11 TL seviyesine doğru düşüş yaşamıştır.

Tablo 6. 2018 yılı Nisan ayı tarihli Borsa İstanbul ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'e ait fark yüzdesel verileri grafiği

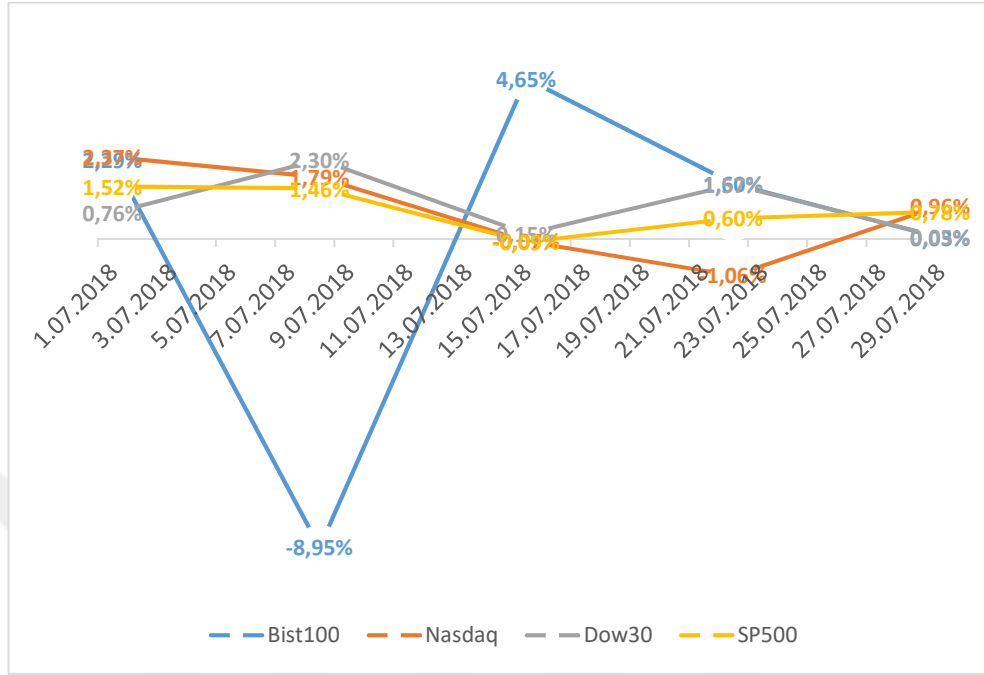

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Trump'ın Twitter aracılığı ile yapmış olduğu paylaşımlarda, Brunson Krizini ilk olarak konu alan 2018 yılının Nisan ayı tarihinde Borsa İstanbul bazlı, Nasdaq, Dow Jones, S&P 500 gibi Amerikan endekslerinin fark yüzdesel verilerini gösteren Tablo 6'yı incelediğimizde, ilgili Twitter paylaşımlarının yapıldığı tarihlerde belirgin değişimler gözlemlenmektedir. 18 Nisan 2018 tarihinde yapılan ilk paylaşım sonrası Borsa İstanbul fark yüzdesel seviyesi -2,99 seviyesinden -4,66 seviyesine kadar gelerek değer kaybı yaşarken, Amerikan endekslerine bakıldığında, Nasdaq endeksinde fark yüzdesel seviyesinde -0,37 seviyesinden, 1,26 gelerek değer kazandığı görülmüştür.

Borsa İstanbul endeksi Nisan 2018 tarihinin üçüncü haftasında 1,21 seviyesinde değer kazandığı görülürken, paylaşımlar sonrası dördüncü haftada 2,99 değer kaybı, beşinci haftada ise 4,66'lık bir değer kaybı ile negatif yönlü eğilimini sürdürmüştür. Amerikan endekslerine bakıldığında ise Borsa İstanbul'un değer kaybı yaşadığı haftalarda zıt yönlü eğilim göstererek değer kazandıkları Tablo 6'da açıkça görülmektedir.

Tablo 7. 2018 yılı Temmuz ayı tarihli Borsa İstanbul'un ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün haftalık fark yüzdesel verileri grafiği

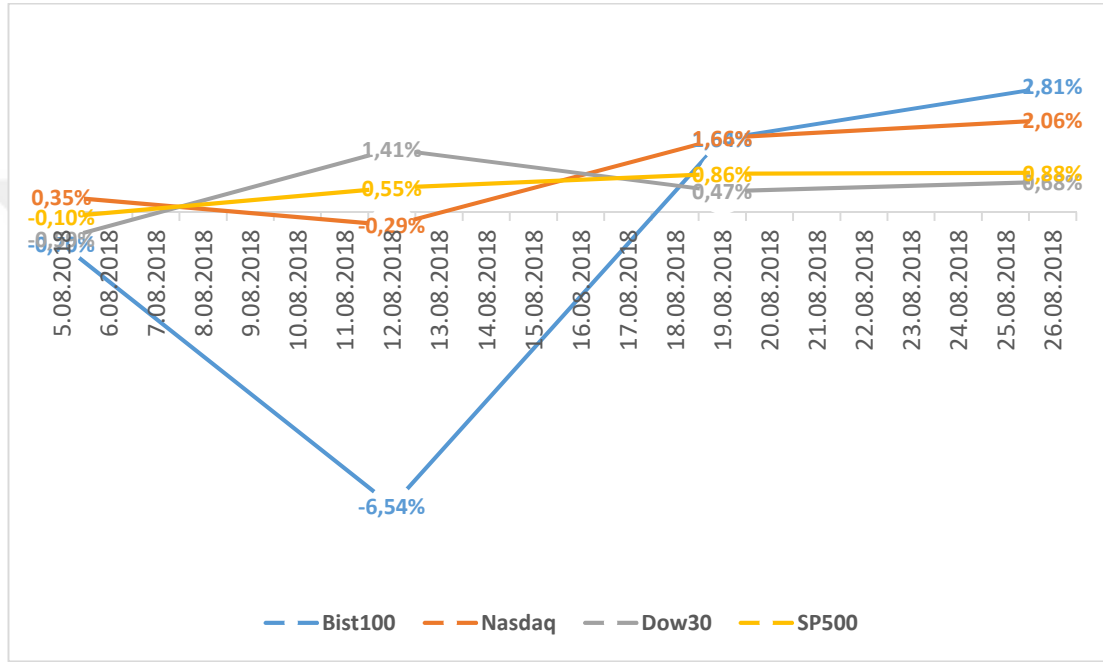
Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

2018 yılı Temmuz ayı tarihine ait Borsa İstanbul'un ve Amerikan endeksleri olan Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün haftalık fark yüzdesel verilerini içeren Tablo 7 incelendiğinde, Brunson Krizinin gölgesinde 2018 yılının Temmuz ayı tarihlerinde ilk hafta 2,99 oranında değer kazanan Borsa İstanbul, ikinci hafta 8,95 seviyesinde bir değer kaybı yaşamıştır. Amerikan endekslerine bakıldığında ise Borsa İstanbul'da değer kaybının yaşandığı 2018 yılı Temmuz ayı tarihinin ikinci haftasında, Nasdaq 1,79, Dow Jones 2,30, S&P 500 1,46 oranında değer kazanmıştır. Borsa İstanbul ve Amerikan endeksleri kıyaslandığında Temmuz 2018 tarihinin ikinci haftasında zıt yönlü eğilimler sergiledikleri açıkça görülmektedir.

2018 yılı 18 Temmuz tarihinde Brunson davasında tahliye talebinin reddedilmesi sonrası 2018 yılı 19 Temmuz ve 26 Temmuz tarihlerinde Donald Trump tarafından yapılan Brunson'ın tahliyesini talep eden Twitter paylaşımları, ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'nın 26 Temmuz 2018 tarihinde Andrew Brunson'un "Derhal serbest bırakılması gerektiği, aksi takdirde ambargo uygulanacağı" şeklindeki söylemleri ile 26 Temmuz 2018 tarihinde güne 957,76 puanıyla başlayan, öncesinde

yüzde 2'ye yakın yükselişle 96.680 seviyesine kadar yükselen Borsa İstanbul 935,37'ye düşerek fark yüzdesel seviyelerinde -0,58 oranında bir değişim yaşanmıştır. Dolar kuru ise sabah ilk işlemlerde 4,7705 seviyesi ile açılış yaptıktan sonra 4.81 civarında dengelenmişken, açıklamaların ardından 4,8845 seviyesine kadar yükselmiş, 1,93 oranında fark yüzdesel seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 8. 2018 yılı Ağustos ayı tarihli Borsa İstanbul'un ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün haftalık fark yüzdesel verileri grafiği

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

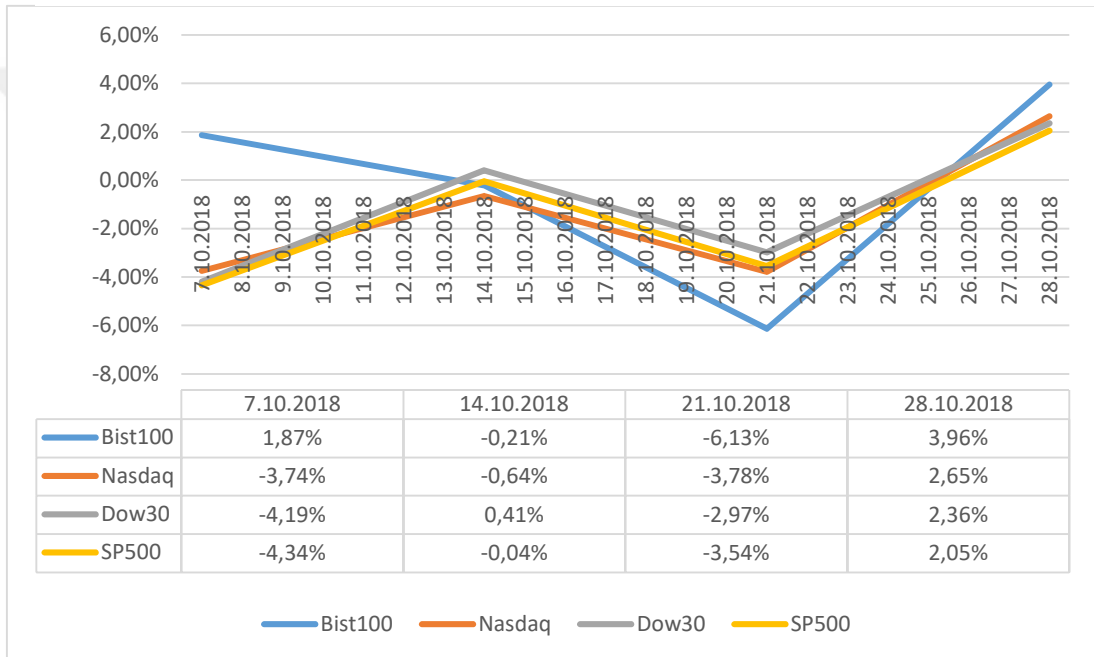
2018 yılı Ağustos ayının ilk günü Soylu ve Gül hakkında Brunson davasında olumsuz yönde etkileri olduğu gerekçesiyle kara listeye alınmasının ve yaptırım kararları uygulanmasının açıklanmasının BİST100 endeksinde ayın ilk iki gününde 971,22'den 955,18 seviyesine doğru düşüş etkisi yaşatırken, fark yüzdesel oranı -2,74 olmuştur. Donald Trump'ın Twitter paylaşımları ile Brunson krizinin zirve yaptığı 2018 Ağustos ayının ortalarında ise, ilk 20 gün baz alındığında Borsa İstanbul fark yüzdesel oranında -6,98 seviyesine kadar düşüş yaşanmıştır.

2018 yılının Ağustos ayı tarihinde Türkiye'de ekonomik anlamda tarihe geçmiştir. 10 Ağustos 2018 günü volatileden en yüksek seviyenin görüldüğü gün olurken, 13 Ağustos 2018 ise 15,5 milyar lira oranı ile en yüksek işlem hacminin gerçekleştiği gün olarak öne çıkmaktadır. Ağustos 2018'de ABD ve Türkiye

arasındaki diplomatik ilişkilerin Brunson Krizi ve akabinde Trump'ın Twitter aracılığı ile yapmış olduğu Türkiye aleyhindeki paylaşımlar ile gerilmesi, Trump'ın yaptırım tehditlerine ek olarak çelik ve alüminyum ithalatına gümrük tarifesi uygulanacağına dair açıklamaları, Borsa İstanbul'da ve USD/TRY EUR/TRY paritesinde negatif seviyelerin yaşanmasına sebebiyet vermiştir(Gürdamar, 2019).

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Türk Lirası Ağustos ayındaki Trump'ın yaptırım tehditleri içeren Twitter
Tablo 9. 2018 yılı Ekim ayı tarihli Borsa İstanbul'un ve Nasdaq, Dow Jones, S&P 500'ün haftalık fark yüzdesel verileri

paylaşımları ile majör paralar karşısında Türk ekonomisindeki tarihin düşük seviyelerine gerilerken, ülke içi alınan önlemler, faiz artışı ve “Yeni Ekonomi Planı” ile beraber kur 6,0 TL seviyelerinde dengelenmiştir. 24 Eylül 2018 tarihinde günün başlangıcında 6,33 TL seviyelerine yükselen USD/TRY kurunda, Twitter paylaşımları sonrasında yüzde 2 üzerinde düşüş yaşanmış ve 6,05 Türk Lirası seviyelerine kadar gerilemiştir(Investing, 2018).

12 Ekim 2018 tarihinde Rahip Brunson'ın serbest bırakılması ile beraber Trump tarafından Twitter aracılığı ile yapılan olumlu açıklamalarla BİST100 endeksi olumlu seyretmeye başlamıştır. 12 Ekim 2018 tarihinden bakıldığında Dow Jones endeksi son iki ayın en düşük seviyesi olan 25.052 seviyesine ulaşırken yüzde 2.13'lık

değer kaybı olmuştur. Aynı şekilde S&P 500 de yüzde 2.05'lik değer kaybı yaşarken, Dow Jones ise Ekim ayında toplam yüzde 7 değer kaybı yaşamıştır(Aktan, 2018b).

12 Ekim 2018'de görülen duruşmada Brunson'ın tahliye edilmesi ile beraber dolar kurunda ve faiz oranında düşüş yaşanırken, Borsa İstanbul'un ise puan seviyesinde yükselme olmuştur. USD/TRY kuru 5.92 TL seviyesinden açılış yaparken, duruşma sonrası 5,80 TL seviyesine kadar düşmüştür. Borsa İstanbul Endeksi gün içinde en yüksek 971,69 puan seviyesini görerek, fark yüzdesel oranında yüzde 2,01 seviyesine gelmiştir.

Brunson davasında tahliye sonucunun çıkması ile duruşmanın görüldüğü 12 Ekim 2018 tarihinde 956,95 puanla açılış yapan Borsa İstanbul endeksi gün içerisinde 971,69 seviyelerine kadar yükselmiştir. Duruşma sonrasındaki ilk hafta 973,47 puanla başlarken 991,73 seviyelerine kadar yükseliş yaşanmıştır. Duruşma günü USD/TRY paritesine bakıldığında 5,9253 TL seviyesinden açılış yaparken, duruşma sonrası 5,80 TL seviyelerine kadar düşüş yaşanmıştır. Duruşmadan sonraki ilk hafta içerisinde aşağı yönlü seyrir devam ederken 5,50 TL seviyelerine kadar inerek Türk Lirası değer kazanmaya devam etmiştir. Brunson Krizinin son bulduğu Ekim ayına genel bakıldığında en yüksek 6,19 TL seviyelerine kadar yükselme yaşanmışken, duruşma sonrası 5,39 TL seviyelerine kadar düşerek olumlu eğilim devam etmiştir. Borsa İstanbul endeksi ise duruşma öncesi 933,89 seviyesini görürken, duruşma sonrasındaki günlerde değer kazanarak 995,54 puana yükselmiştir. EUR/TRY paritesine bakıldığında ise, duruşma günü olan 12 Ekim'e 6,8692 TL'de açılış yaparken, duruşma sonrası 6,7211 TL'ye kadar düşüş yaşamıştır. Duruşma sonrasındaki ilk hafta ise 6,1580 TL seviyelerine kadar düşerek aşağı yönlü seyrini devam ettirmiştir.

Brunson'ın Trump için önemli olma sebebini incelersek, Cumhuriyetçi Parti'de Başkan olan Trump, Amerika iç siyasetinde muhafazakar tabana sahip bir liderdir. Amerikada birçok kilise ve hristiyan cemaati bulunmaktadır. (Katolik, Ortodoks, Protestan, Lutherci, Anglikan, Evanjelik vs.). Cumhuriyetçi partinin muhafazakar tabanı ise Evanjelisttir. Sonuç olarak Trump Evanjelistlerin tuttuğu bir başkandır. Brunson'ın da Evanjelist olması bu krizin ana sebeplerindedir. Brunson Krizi ile aynı dönemde seçimlerin yapılacak olması ve Evanjelistlerin de Trump'a,

Brunson'ının serbest bırakılması için baskı kurmaları Trump'ın katı söylemlerinin ana nedenlerindendir.

Brunson Krizinin Türkiye'yi bu denli etkilemesi esasen ekonomisinin kırılgan bir yapıya sahip olmasıdır. Rahip Brunson'ın ekonomik gücü yüksek bir ülke olan Amerika'nın vatandaşı olması sebebi ile Türkiye, ABD karşısında yaptırım tehditleri alması ve akabinde tehditlerin uygulanması ile zor günler geçirmiştir. Trump söylemlerinde Türkiye'nin Brunson'ın serbest kalması karşılığında istediği hiçbir şeyin gerçekleşmeyeceğini defalarca yinelemiş, kriz sürecinde sert tutumunu sürdürmüştür. Tüm bu verilere bakarak Trump'ın Twitter'dan 280 kelimeye sığdırarak yürüttüğü bu diplomatik trafik içinde kriz anlarında bu iletişim ve yaptırım tehditleri ile hızlıca Türk ekonomisinde Twitter diplomasinin önemli etkisini açıkça göstermiştir.

Twitter yoluyla yapılan dijital diplomaside dikkat çeken bir diğer durum kamu diplomasinin diplomatik ve resmi dilinin Trump'ın paylaşımlarında bulunmadığıdır. Trump Twitter hesabında yapmış olduğu paylaşımlarda oldukça günlük bir dil kullanmakta hatta bazen kullandığı ağır ifadeler sebebiyle eleştirilmektedir. Twitter'da yapılan diplomaside kişisel duygular daha fazla ön plana çıkmaktadır. Trump'ın Twitter paylaşımlarında tutarsızlık görülse de Türkiye açısından bakıldığında yaptırım tehditleri ile ekonomiyi kolayca etkileyebilmiş, bir Twitter paylaşımı ile alüminyum ve çelikte vergileri iki katına çıkarmış ve sonucunda, papaz Brunson'ın serbest bırakılarak ABD'ye gelmesi ile istediklerini başardığını göstermiş ve ayrıca kendi muhafazakar seçmenini de kazanmasını sağlamıştır. Twitter'ın bu hızlı kullanım ve ulaşılabilirliği klasik diplomasinin denetlenebilirliğinden uzaklaşmasına neden olduğu gibi ayrıca diplomaside kontrolsüzlük de oluşturmaktadır. Bir Twitter paylaşımı yanlış yorumlanabilme ihtimali ile çatışma riski dahi doğurabilmektedir. Trump'ın Twitter paylaşımları da bu açıdan bakıldığında klasik diplomasiden uzak olan sert ve günlük dil ile çatışma riskini içerisinde barındırmaktadır.

Tüm bu süreçte Türkiye'nin dijital diplomasi kapsamında uygulamalarına bakıldığında Donald Trump'la kıyaslanamayacak kadar az Twitter paylaşımı olmuştur. Fakat Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından konuya ilişkin açıklamalar da olmuştur. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hesabı incelendiğinde Brunson'ın serbest

kalması sonrası Twitter’da “Sayın Başkan, her zaman vurguladığım gibi Türk yargısı kararını bağımsız bir şekilde verdi. Umuyorum ki ABD ve Türkiye iki müttefike yakışır biçimde iş birliğine devam eder. PKK, DEAŞ ve FETÖ başta olmak üzere terör örgütlerine karşı ortak bir mücadele yürütür.” şeklinde paylaşımı Brunson krizi sürecindeki tek paylaşımı olduğu görülmüştür(Erdoğan, 2018). Erdoğan bu paylaşımı ile ABD ve Türkiye’nin NATO müttefikliğine, terör örgütleri ile ortak mücadeleye vurgu yapmıştır. Fakat Trump Twitter paylaşımlarında PKK’yı terör örgütü değil, çoğunlukla “Kürt” kelimesi ile ifade etmektedir ve FETÖ lideri Fetullah Gülen’in iadesi ile ilgili tüm taleplere tepkisiz kalmaktadır. Erdoğan’ın paylaşımı Trump’ın bu tavrına yönelik tepki olarak yorumlanmıştır.

Trump’ın Twitter paylaşımlarını incelerken yapmış olduğumuz gibi yine gelişmiş arama özelliği ile “Brunson” anahtar kelimesi kullanılarak Erdoğan’ın Twitter hesabı incelendiğinde hiçbir paylaşım bulunamamıştır. Aynı konular üzerinden değerlendirme yapıldığında Trump’ın Erdoğan’a göre Twitter’da daha fazla paylaşım yaptığı görülmüştür.

3.3.1.2. Suriye Krizi

ABD ve Türkiye ilişkileri açısından Trump’ın Twitter hesabından yapmış olduğu paylaşımlarda öne çıkan bir diğer konu Suriye Meselesi’ dir. Suriye İç Savaşı Arap Baharı ile başlayan bir süreç gibi gözükse de kendi içinde derin ekonomik, etnik vb. sorunlardan kaynaklanmaktadır. Suriye’de 2011 yıl Mart ayı tarihinde başlayan iç savaş başta komşu ülkeler olmak üzere birçok küresel aktörü de içene alan bir süreç dönüşmüştür. İç savaşın oluşturduğu en önemli olumsuz etkilerden birisi şüphesiz “Mülteci Krizi”dir. Savaştan kaçan halkın oluşturduğu göç dalgası en çok Türkiye’yi etkilemiştir. 2020 yılı itibariyle 3 milyon 641 bin 370 Suriyeli göçmen sayısına ulaşılmıştır(Göç İdaresi Başkanlığı, 2020). Bu sayı ile dünyada en çok Suriyeli göçmene ev sahipliği yapan ülke Türkiye olmuştur(UNHCR, BM Mülteci Örgütü, 2018).

Sınır komşumuz olan Suriye’deki bu iç savaş, yoğun mülteci akınının yanında terör örgütlerinin varlığı sebebiyle sınır güvenliğimizi de tehdit etmiştir. Türkiye, Suriye İç Savaşı kaynaklı olarak sınırında oluşan tehdidi önlemek adına birden fazla

operasyon düzenlemiştir. 24 Ağustos 2016 tarihinde başlanan “Fırat Kalkanı Harekatı” sonrasında, 20 Ocak 2018 tarihinde Suriye’nin kuzeybatı bölgesinde yer alan Afrin’e yönelik “Zeytin Dalı Harekatı”, 9 Ekim 2019’da ise “Barış Pınarı Harekatı” gerçekleştirilmiştir(Polat, 2020, s. 58). Barış Pınarı Harekatı hakkında Türkiye Dışişleri Bakanlığı’nca 11 Ekim 2019 tarihinde yapılan açıklamaya göre harekâtın nihai hedefi, “ülkemiz sınırlarının güvenliğini sağlamak, bölgedeki teröristleri etkisiz hale getirmek ve bu suretle Suriye halkını teröristlerin zulmünden kurtarmak” olarak açıklanmıştır(T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

Suriye Kuzeyinde YPG/PKK hedeflerine Barış Pınarı Harekatı kapsamında operasyonlar yapan Türkiye’ye, Trump Twitter hesabından yaptığı paylaşımlarla tepki göstermiştir. ABD’li yetkililerde Barış Pınarı Harekatı hakkındaki Türkiye aleyhinde görüşlerini Trump gibi Twitter aracılığı ile paylaşmayı tercih etmişlerdir(Göksun, 2019). Donald Trump tarafından yapılan Twitter paylaşımları, Suriye krizinin gündemde olduğu tarih aralığında “Turkey” anahtar kelimesi ile arama yapıldığında toplamda 36 paylaşıma rastlanmıştır. Bu paylaşımlar içerisinde 22-23-24 Aralık 2018 tarihli olan paylaşımlarda ABD askerlerinin Suriye’den ülkelerine dönmeleri gerektiğini belirten ve Türkiye hakkında olumlu görüşlerini içeren söylemler bulunmaktadır. 14 Ocak 2019 tarihli Twitter paylaşımlarında ise olumlu seyir bozulmaya başlamış, fakat 15 Ocak 2019 tarihli paylaşımında 20 millik güvenli bölge hakkında Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’la görüşüğünü belirtmiştir. Bu paylaşım sonrasında yapılan ilk Twitter paylaşımı 7 Ekim 2019 tarihli olurken paylaşımlarında bir süre gerilim artmış ve yaptırım tehditlerini sürdürmüştür.

Brunson krizine benzer şekilde Türkiye’nin sınırını korumaya yönelik yapmış olduğu operasyonlar karşısında Trump’ın Twitter aracılığı ile sürdürdüğü yaptırım tehditleri ve geleneksel diplomatik dilden uzak söylemleri Twitter diplomasinin yeniden tartışılmasına ve gündeme gelmesine sebep olmuştur. Bu paylaşımların Türkiye’de ekonomik ve siyasi anlamda olumsuz manada yansımaları olmuştur. Ekonomik açıdan dolar ve euro kurunda TL bazında negatif yönlü değişimler gözlemlenirken, siyasi açıdan ise Donald Trump tarafından yapılan yaptırım tehditleri ile Türkiye ve ABD arasındaki diplomatik ilişkiler olumsuz yönde etkilenmiştir.

3.3.1.2.1. Siyasi Etkiler

Trump tarafından yapılan paylaşımlarda, yaptırım tehdidi içeren söylemlerinin artması ile Türkiye ve ABD arasındaki gerilim yeniden artmıştır. 7 Ekim 2019 tarihinde yapmış olduğu Twitter paylaşımı ile bu gerilimin fitilini ateşlemiştir. İlgili paylaşım şu şekildedir; *“Daha önce de belirttiğim gibi ve sadece yinelemek gerekirse, Türkiye benim yaptığım her şeyi, benim büyük ve eşsiz bilgeliğimin sınırlarını aşmayı düşünürse, Türkiye ekonomisini tamamen imha edip yok edeceğim (daha önce yaptım!). Avrupa ve diğerleri ile birlikte, dikkat etmeliler. Yakalanan DAEŞ savaşçıları ve aileleri. ABD, IŞİD Hilafetinin% 100'ünün yakalanması da dahil olmak üzere herkesin bekleyebileceğinden çok daha fazlasını yaptı. Şimdi bölgedeki diğerlerinin, büyük zenginliklerinin kendi bölgelerini korumalarının zamanı geldi. ABD ÇOK BÜYÜK!”*(Trump, 2019a). Trump'ın bu söylemlerinde, “daha önce de yaptım” vurgusu ile Brunson krizine atıf yaparken, Türkiye ekonomisi hakkındaki tehditleri ile güne 5,71 TL seviyesinden başlayan dolar kuru Trump'ın Twitter paylaşımları sonrasında 5,83 TL'ye kadar yükselmiştir. Ayrıca Trump'ın Twitter paylaşımlarındaki söylemlerinde, PKK terör örgütünden bahsederken “Kürtler” diye bahsetmiş, PKK'yı terör örgütü olarak nitelendirmemiştir. Bu paylaşımında da diğer Twitter paylaşımlarına benzer şekilde Türkiye'ye yaptırım tehditleri içeren söylemler ile beraber Trump, Amerika Birleşik Devletlerini ve kendini öven tabirler kullanırken, Türkiye'ye ve diğer ülkelere karşı güç algısı oluşturduğu da aşîkârdır.

8 Ekim 2019 tarihinde de benzer şekilde Twitter paylaşımlarına devam eden Donald Trump, Türkiye ekonomisinin kırılganlığına vurgu yaparak tehdit iması içeren söylemlerine devam ederken, *“Kürtlere maddi/silah yardımında bulunuyoruz”* ifadesi ile PKK terör örgütüne destekte bulunulduğunu açıkça ifade etmiştir. Paylaşımlarında Brunson'ın hapis cezası almasına rağmen Donald Trump'ın isteği üzerine ülkesine dönebildiğini ifade etmiştir(Trump, 2019b). Trump paylaşımlarındaki söylemleriyle tehdit ve güç vurgusunu istikrarlı bir şekilde yenilemektedir. Bu sert söylemler sonrasında Türkiye'de siyasi liderler tarafından konuyla alakalı Twitter paylaşımları yapılmıştır. Bunlara örnek olarak Cumhuriyet Halk Partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu Twitter hesabından yapmış olduğu paylaşımla “7 soruluk bir metin” yayınlamış ve Trump'ın Türkiye'ye yönelik tehditlerine ve Erdoğan'ın politikalarına olan

kızgınlığını dile getirmiştir(Kılıçdaroğlu, 2019). Kılıçdaroğlu Erdoğan'ın Suriye ile ilgili politikalarını eleştirirken, Trump'ın "Haddini aşarsan ekonomini mahvederim" şeklindeki söylemine karşılık Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı suçlayarak, Trump'la arasında nasıl bir anlaşma olduğunu sorgulamıştır.

14 Ekim 2019 tarihine gelindiğinde ise Trump, Twitter hesabından yaptığı paylaşım ile Türkiye için uygulayacağı yaptırımları açıkça beyan etmiştir. Bu yaptırımlardan bazıları; çelikte gümrük vergisinin %50'ye çıkarılması, 100 milyar dolarlık ticaret anlaşması müzakerelerinin durdurulması, Türkiye'nin bakanlarından bazılarının ülkeye giriş yasağı, mal varlıklarına el koyma gibi bazı yaptırımların uygulanacağı şeklindedir(Trump, 2019c).

Kaynak: Twitter, 2019

Şekil 11. 7 Ekim 2019 tarihli Suriye konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı

Bu sürecin devamında 9 Ekim 2019 tarihinde Trump tarafından Erdoğan'a yazılan mektup Fox News muhabiri Trish Regan tarafından 16 Ekim 2019 tarihinde Twitter paylaşımı ile sızdırılmıştır(Regan, 2019). Kongre liderleri ile yapmış olduğu toplantıda Türkiye'nin Suriye'ye yapmış olduğu operasyonlara sıcak bakmadığını göstermek için Erdoğan'a diplomatik dilden oldukça uzak, kaba dille yazılmış bu

mektubu kanıt olarak sunmuştur. Mektubun içeriğinde Trump Suriye operasyonları durdurulmazsa Brunson Krizinde olduğu gibi ekonomik yaptırımlarla Türkiye'nin ekonomisini tekrar mahvedebileceğini söylemiş, sonrasında ise oldukça argo bir üslupla *“Sert adamı oynama, aptallık etme, seni sonra arayacağım”* cümlesiyle mektubu bitirmiştir. İYİ Parti lideri Meral Akşener ise Twitter hesabından yaptığı paylaşımda *“ABD Başkanının hadsiz konuşmalarını ve Cumhurbaşkanlığı Makamına yaptığı saygısızlıkları, Trump'a olan sevgisinden dolayı cevapsız bırakması; Sayın Erdoğan'ın, milletimizin kanı pahasına savunduğu değerleri korumaktan aciz olduğunu gösterdi. Yazıklar olsun!”* diyerek mektup krizi ile ilgili Erdoğan'ı eleştirmiştir(Akşener, 2019). Saadet Partisi lideri Temel Karamollaoğlu ise aynı şekilde yapmış olduğu Twitter paylaşımı ile düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir; *“Trump'ın kendi karakterini ortaya koyan ahlaksız ve edepsizce ifadelerle dolu mektubuna mütekabiliyet esasları çerçevesinde cevap verilmemesi ise kabul edilemez bir durumdur. Bu çerçevede değerlendirdiğimiz zaman bundan sonraki süreç için bölgede huzurun tesis edilmesi açısından, bölge ülkelerinin bir araya gelmesi ve kendi problemlerimizi kendi içimizde çözmemiz gerektiği açık bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.”*(Karamollaoğulları, 2019). Karamollaoğlu bu paylaşımı ile mektuba cevap verilmemesini eleştirmiştir. Adalet Bakanı Abdülhamit Gül ise Twitter paylaşımında; *“Türkiye'nin terörle mücadelesine karşı tavır alanlara en net cevabı 9 Ekim Çarşamba saat 16:00 itibarıyla akmaya başlayan Barış Pınarı vermiştir.”* şeklindeki söylemiyle Barış Pınarı Harekatını, Mektuba cevap olarak değerlendirmiştir(Gül, 2019). Buna karşın Milliyetçi Hareket Partisi lideri Devlet Bahçeli'nin Twitter hesabında ilgili tarihlerde arama yapıldığında konuya yönelik bir paylaşım görülmemiştir. Recep Tayyip Erdoğan'ın Twitter hesabında da aynı şekilde bir paylaşım rastlanmamıştır. Trump'ın mektubu doğrudan kendi Twitter paylaşımı ile duyurulmasa da yine aynı mecrada bir gazeteci tarafından sızdırılmıştır. Bununla beraber görüldüğü üzere konu Türkiye'deki siyasiler tarafından da eleştirilmiştir. Türkiye'de muhalefet cephesinden bakıldığında mektup krizi daha çok Erdoğan suçlanarak eleştirilmiş ve kamuoyundan saklanması tepki gösterilmiştir. Mektubun içeriğine bakıldığında kullanılan kelimeler ve genel hakim dil açısından içerisindeki argo tabirler klasik diplomatik dilden oldukça uzaktır. Trump bu mektup ile konudaki

tutumunun ne kadar sert olduğunu kongre liderlerine kanıtlama isteğindende anlaşılacağı üzere kullandığı kelimeler, küçümseyici ve alaycı ifadeleri içermektedir.

Mektup krizinin ertesinde 17 Ekim 2019 tarihinde “ABD ile Güvenli Bölge Mutabakatı” yapılmıştır. Trump bu konuyu Twitter hesabından şu paylaşım ile aktarmıştır; *“Türkiye'den harika haberler. Pence ve Dışişleri Bakanı Mike Pompeo kısa sürede basın toplantısı düzenleyecek. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a teşekkür ederim. Milyonlarca hayat kurtarılacak!”*(Trump, 2019d). Trump mutabakat sonrası bu paylaşımı ile genel olarak kullandığı sert dilden uzak, yapıcı söylemlerde bulunmuştur. Buradan da anladığımız üzere Trump’ın paylaşımlarının yapıcılığı yalnızca siyasi konularda mutabık olunması ile gerçekleşmiştir. Bu paylaşıma yanıt olarak Erdoğan; *“Sayın Başkan, insanlığın baş düşmanı terörizmi yendiğimizde çok daha fazla hayat kurtarılacak. Bu ortak çabanın bölgemizde barışı ve istikrarı destekleyeceğinden eminim.”* şeklinde paylaşım yapmıştır(Erdoğan, 2019). Erdoğan bu paylaşımı ile yine terör konusuna dikkat çekmiştir. Mutabakatın devamında Trump’ın söylemleri olumlu devam etmiş ve 23 Ekim 2019 tarihinde *“Türkiye/Suriye Sınırında büyük başarı. Güvenli Bölge oluşturuldu! Ateşkes gerçekleşti ve misyonlarla mücadele sona erdi. Kürtler güvende ve bizimle birlikte çok iyi çalıştılar. Yakalanan DAESH mahkumlar güven altına alındı. Saat 11: 00’de Beyaz Saray’dan bir açıklama yapacağım. Teşekkür ederim!”* şeklinde paylaşım yapmıştır ve 14 Ekim 2019 tarihinde yapmış olduğu Twitter paylaşımı ile duyurduğu yaptırımlara son vereceğini açıklamıştır(Trump, 2019e). Bununla beraber ABD ile diplomatik ilişkiler yeniden olumlu seyrine girmiştir.

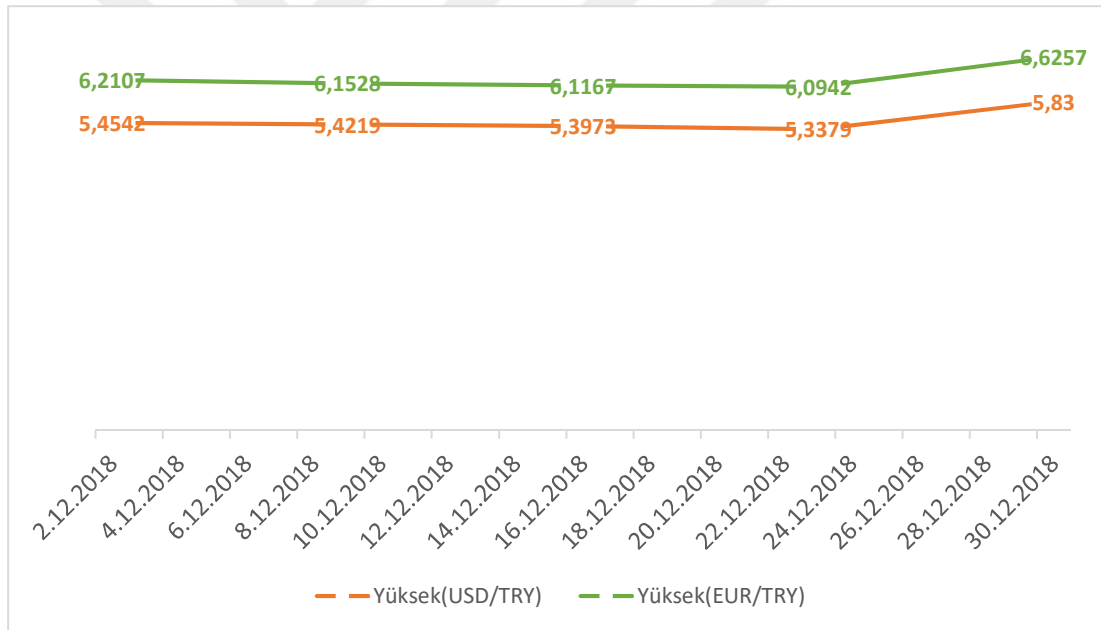
3.3.1.2.2. Ekonomik Etkiler

Suriye krizinin dış politikada oluşturduğu problemlerin yanı sıra, Trump’ın yapılan operasyonlara yönelik, Twitter paylaşımları aracılığı ile yapmış olduğu yaptırım tehditleri ikili ilişkilerin yanında Türkiye ekonomisini de etkilemiştir. Trump’ın Twitter paylaşımları ile paralel zamanlarda Dolar, Euro kurunda TL bazında negatif yönde yükselişler olmuştur. “22-23-24 Aralık 2018, 14-15 Ocak 2019, 07-08-09-10-13-14-17-18-19-23-24-25 Ekim 2019, 6 Kasım 2019” tarihlerinde Suriye krizi konulu yapmış olduğu paylaşımların ekonomik açıdan oluşturduğu etkiler grafiklerle açıklanmaya çalışılacaktır. Bu tarihlerdeki ekonomik veriler Bist100 bazında Nasdaq,

S&P 500, Dow Jones endeksleri, TL bazında dolar ve euro kurları kapsamında incelenecektir.

Trump tarafından yapılan Twitter paylaşımları ilgili tarihler göz önüne alındığında, ilk paylaşımın Aralık 2018 tarihinde yapıldığı, yoğunlukla Ekim 2019 tarihini kapsayan bir krizin oluştuğunu, Ekim ayının sonuna doğru Twitter paylaşımlarındaki söylemlerin daha olumlu yöne doğru gitmiştir. Bu konu ile ilgili son paylaşımı ise 6 Kasım 2019 tarihinde gerçekleştirmiştir. Yaptığı paylaşımlar göz önüne alındığında, yaptırım tehditlerini arttırdığı Ekim 2019 tarihinde ekonomik verilerde belirgin değişim gözlenmektedir. Suriye Krizi kapsamında ilk paylaşımın yapıldığı Aralık 2018 tarihine ait veriler Tablo 9’de verilmiştir;

Tablo 10. 2018 yılı Aralık ayı tarihli haftalık EUR/TRY ve USD/TRY verileri grafiği

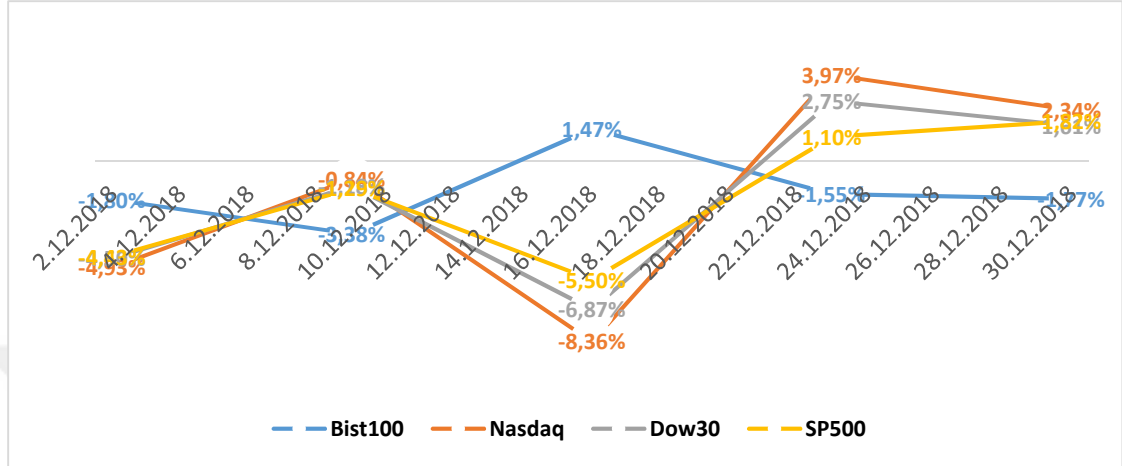

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Aralık 2018 tarihine ait USD/TRY ve EUR/TRY verilerinin bulunduğu Tablo 9’i incelediğimizde paylaşımların başladığı 22 Aralık 2018 tarihi sonrası dolar ve euro fiyatlarında yukarı doğru bir eğim oluşmuştur. 23 Aralık ve 30 Aralık 2018 tarihlerinde USD/TRY ve EUR/TRY paritelerinde gün içindeki en yüksek seviyelerine baktığımızda 23 Aralık 2018 tarihinde 5,33 TL seviyesinde olan dolar kurunun, 30 Aralık 2018 tarihine gelindiğinde 5,83 TL, euro kuruna baktığımızda ise 23 Aralık

2018 tarihinde en yüksek 6,09 TL seviyesini görürken, 30 Aralık 2018 tarihine gelindiğinde 6,62 TL seviyelerine kadar yükselmiştir.

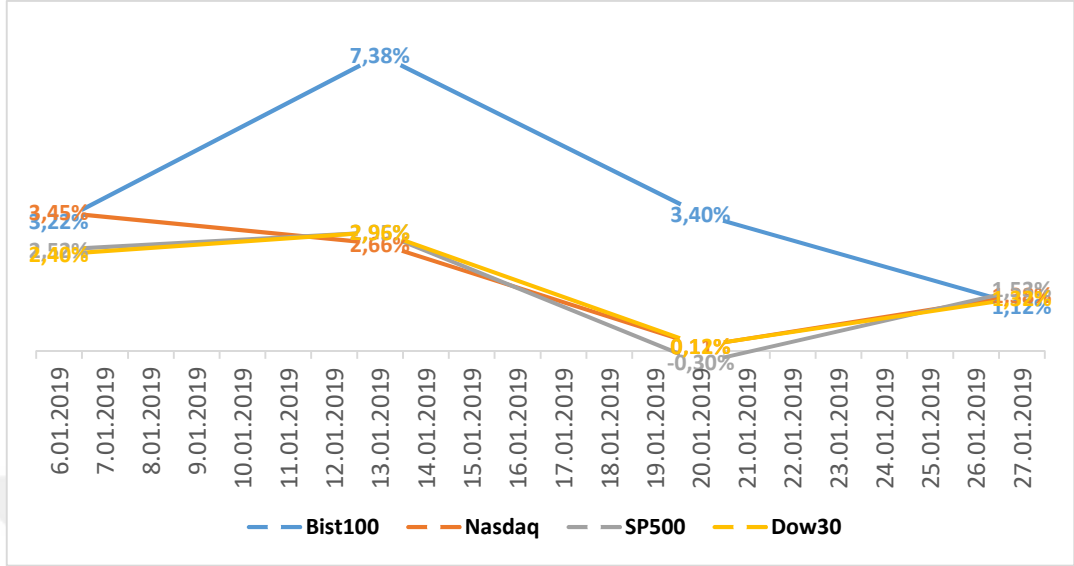
Tablo 11. 2018 yılı Aralık ayı tarihli Borsa İstanbul endeksi ve ABD endekslerinin fark yüzdesel grafiği

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 11’de ise 2018 yılı Aralık ayı tarihine ait Borsa İstanbul, Nasdaq, Dow Jones, S&P 500 endekslerinin verilerini incelediğimizde, USD/TRY ve EUR/TRY paritelerine ait verilere benzer şekilde Suriye Krizine dair Donald Trump tarafından yapılan 22 Aralık 2018 tarihindeki ilk Twitter paylaşımı sonrası Borsa İstanbul endeksinde fark yüzdesel oranında -1,55 değerinde fark gözlemlenirken, 30 Aralık 2018 tarihinde gelindiğinde ise -1,77 değerinde bir fark gözlemlenmiştir. ABD endeksleri incelendiğinde ise seçilen tarihler aralığına bakıldığında, Borsa İstanbul’un aksine üçünde de pozitif yönde fark oranı gözlemlenmiştir.

Tablo 12. 2019 yılı Ocak ayı tarihli Borsa İstanbul ve Amerikan Endeksleri fark yüzdesel grafiği

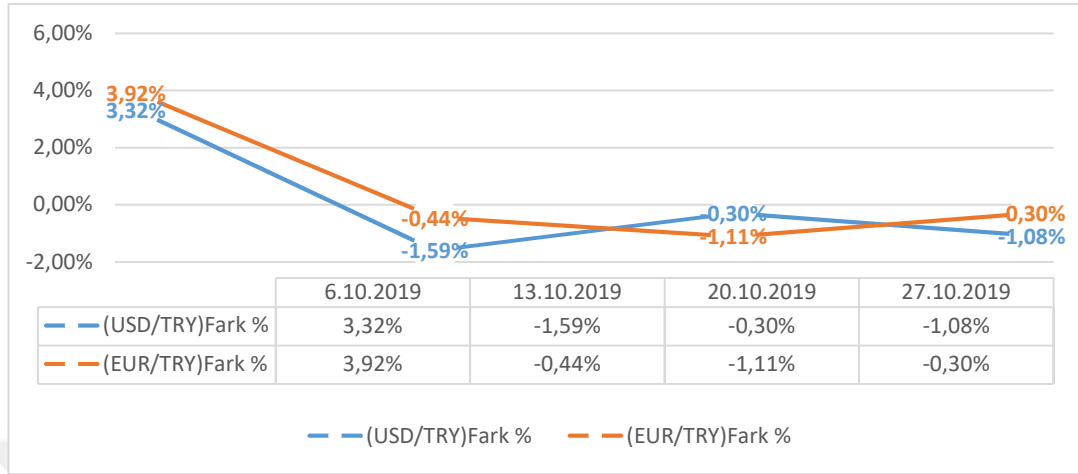

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 12’de yer alan 2019 yılı Ocak ayı tarihli USD/TRY, EUR/TRY paritelerine ait verileri incelendiğinde 14-15 Ocak 2019 tarihinde Donald Trump tarafından yapılan Twitter paylaşımları ile paralel şekilde eksi yönde eğilim seviyesine yöneldiği açıkça görülmektedir. Tablo 12’de bulunan Bist100, S&P 500, Dow jones, Nasdaq endekslerine ait 2019 yılı Ocak ayı tarihine ait verilerine bakıldığında ise 13 Ocak 2019 tarihinde 7,38 fark yüzdesel oranına sahip olan BİST100, 20 Ocak 2019 tarihinde 3,40, 27 Ocak 2019 tarihinde ise 1,12 fark yüzdesel seviyesine gelmiştir.

Trump’ın Twitter paylaşımlarında Suriye Krizi’nin yoğun olarak konu edildiği 2019 yılı Ekim ayı tarihine gelindiğinde ise veriler aşağıda bulunan Tablo 13’teki gibidir. 2019 yılı Ekim ayı tarihine ait euro ve dolar kuru verileri Tablo 13’te bulunan grafik üzerinden incelendiğinde Trump tarafından 14 Ekim 2019 tarihinde yapılan yaptırım tehdidi içeren uzun bir metinden oluşan paylaşım sonrası gözle görülür şekilde bir değişim gözlemlenmiştir.

Tablo 13. 2019 yılı Ekim ayı tarihli haftalık USD/TRY ve EUR/TRY fark yüzdesel grafiği

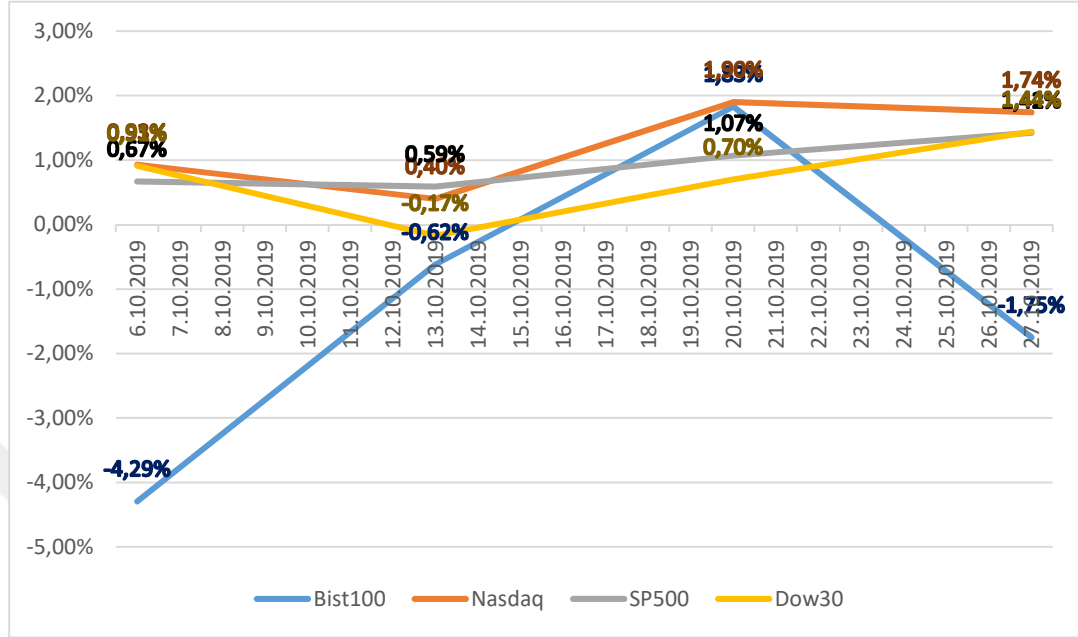

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

2019 yılı Ekim ayı tarihine ait USD/TRY ve EUR/TRY fark yüzdesel verilerinin olduğu Tablo 13'teki verilere baktığımızda söz konusu paylaşımların yapıldığı tarihlerde (7 Ekim-25 Ekim 2018) negatif yönlü eğilim açıkça görülmektedir. 6 Ekim 2019 tarihinde fark yüzdesel oranı 3,32 seviyesi ile USD/TRY değer kazanırken, 13 Ekim 2018 tarihinde 1,5 oranında değer kaybetmiştir.

20 Ekim 2019 tarihinde 0,30 oranında değer kaybı yaşarken, 27 Ekim 2019 tarihine gelindiğinde ise bu oran fark yüzdesel seviyesinde 1,08'lik bir kayıba yükselmiştir. EUR/TRY paritesine ait verilere baktığımızda ise 6 Ekim 2019 tarihinde 3,92 fark yüzdesel seviyesi ile değer kazanırken, 13 Ekim 2019 tarihinde 0,44 oranında değer kaybına maruz kalmıştır. 20 Ekim 2019 tarihinde bu kayıp 1,11 oranında devam ederken, 27 Ekim 2019 tarihine gelindiğinde ise fark yüzdesel oranında 0,30 oranında bir değer kaybı görülmüştür.

Tablo 14. 2019 yılı Ekim ayı tarihli haftalık Borsa İstanbul ve Amerikan Endeksleri fark yüzdesel grafiği

Kaynak: Investing.com adlı siteden alınan verilerle, grafik tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 14’te bulunan 2019 yılı Ekim ayı tarihli Bist100, Nasdaq, S&P 500, Dow Jones endekslerine ait haftalık veriler incelendiğinde ise Ekim ayının sonuna doğru Bist100 verilerinde negatif yönlü eğimin belirginleştiğini gözlemliyoruz. Amerikan endekslerine baktığımızda ise Bist100’un aksine pozitif eğilimli bir ilerleme açıkça görülmektedir. Yukarıdaki grafikte de ele alındığı üzere Ekim 2019 tarihinde ilk hafta Borsa İstanbul endeksi yüzde 4,29 değer kaybederken, Nasdaq 0,93, S&P 500 0,67, Dow Jones 0,91 seviyesinde değer kazanmıştır. Ekim 2018 tarihinin son haftasına ait veriler incelendiğinde ise, grafikte de görüldüğü üzere Borsa İstanbul endeksi siyasi gelişmeler ışığında yüzde 1,75 oranında değer kaybederken, Nasdaq 1,74, S&P 500 1,42, Dow Jones 1,44 oranında değer kazanmıştır. Suriye Krizi’nin gündemde olduğu tarihler aralığında Trump tarafından yapılan Twitter paylaşımları ertesinde yaşanan ekonomik paritelerdeki değişim Twitter diplomasisinin etkilerini açıkça göstermektedir. Yapılan Twitter paylaşımları ile hem Türk Lira’sında, hem de Borsa İstanbul endeksinde yaşanan pozitif ve negatif yönlü eğilimler, paylaşımın oluşturduğu kriz veya olumlu seyre paralel şekilde dönüşüm yaşadığı verilerle ve oluşturulan grafiklerle açıkça görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dijital devrim ile sanal ortamda karşılıklı iletişimi mümkün kılan Web 2.0 ortaya çıkmış ve akabinde geliştirilen sosyal medya uygulamaları sayesinde hayatın her alanında yaşanan değişimler diplomasiyi de etkilemiştir. Teknolojinin gelişmesi ile beraber kamu diplomasisinde klasik kullanımın dışına çıkılan, sosyal medya uygulamaları ile gerçekleştirilen bir diplomasi kavramı ortaya çıkmıştır. Dijital diplomasi olarak adlandırılan bu kavram klasik diplomasi anlayışı ile karşılaştırıldığında daha hızlı, daha şeffaf, halka açık ve yanıtlanabilir bir sisteme sahiptir. Bu özelliği ile birçok siyasi veya diplomatik statüdeki liderin dikkatini çekmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Dijital diplomasi yapımında aktif bir araç olan sosyal medya uygulamalarından, en fazla öne çıkan Twitter uygulamasıdır. Bir microblog sitesi olan Twitter anlık paylaşımların, hayattan kesitlerin paylaşıldığı bir yer olmanın yanı sıra kriz anlarında hızlıca haber verebilmek, anlık bilgi aktarabilmek ve etkileşim alabilmek özellikleri ile devlet liderlerinin dikkatini çekmektedir. Twitter'ın kriz anlarındaki kullanımı, 1963 tarihinde SSCB ve ABD arasında yapılan, kriz anlarında çekilen kırmızı telefon hattı ile iki ülke arasında önemli durumlarında iletişimi sağlayan, Doğrudan Haberleşme Hattı Anlaşması(DHHA)'nı hatırlatmaktadır. Fakat Twitter, kırmızı telefon hattından yeni nesil teknolojilerin getirdiği özelliklerle halka açık bir iletişim kurabilmeyi sağlaması açısından ayrılmaktadır. Diplomasi dijitalleşme ile etki alanını genişletirken, sosyal medyanın etkisi ile beraber diplomatik iletişim geleneksel formunu kaybetmiş, gizli ve devletin seçkin bireyleri arasında gerçekleşen görüşmelerin yerini, halkında dahil olduğu kamuoyuna açık diplomatik faaliyetler almıştır. Twitter ile birlikte ontolojik bir yokoluşla karşı karşıya kalan geleneksel diplomatik uygulamaların yerini, anlık ve erişim sınırı bulunmayan paylaşımlar almıştır. Bu sayede kriz anlarında devlet liderleri tarafından yapılan paylaşımlar ile halka kolayca ve hızla ulaşılabilir. Dijitalleşmenin kattığı bu yeni özellikler diplomasi boyutunu değiştirmiş ve farklılaştırmıştır.

Dijital diplomaside her ülke kendine has uygulamalarla öne çıkmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti önde gelen sosyal medya uygulamalarının yerine, muadillerini üreterek ülke propagandasını bu şekilde uygulamaktadır. Birleşik Krallık ise “Dijital kamu diplomasisi” stratejisi üreten ilk ülke ve dışişleri bakanlığına bağlı dijital kamu

diplomasisi departmanına sahip olması ile öne çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ise yumuşak güç kullanımında aktif olarak sosyal medyaya ve dijitalleşmeye oldukça önem vermektedir. 2007 yılında Barack Obama'nın ABD Başkanlık seçimleri sürecinde başlattığı Twitter yolculuğunu başkanlık seçimi sonrası sürdürerek, Twitter aracılığı ile ilk diplomatik mesaj atan lider olmuştur. Obama sonrasında 2016-2020 dönemi ABD Başkanı olan Donald Trump'ta bu dijital adımı sürdürmüş ve Twitter kullanımı ile sürekli gündeme gelmiştir.

Çalışmada örneklem olarak 2016-2020 dönemi ABD Başkanı olan Donald Trump'ın seçilme nedeni, Twitter'ı diplomasi yapımında kullanmada en popüler ve aktif olması, takipçi sayısı ve Twitter paylaşımının diğer kullanıcılar tarafından paylaşımı diğer bir deyişle "retweet" sayıları da göz önüne alındığında liderler arasında öne çıkmasıdır. Donald Trump'ın başkanlığı öncesinde de aktif olarak sürdürdüğü Twitter kullanımını başkanlık sonrası da devam ettirmesi, paylaşımlarının diplomatik ve siyasi ifadeler içermesi ile dikkat çekmiştir. Yaptığı paylaşımlarda diplomatik dilden uzak kurduğu cümlelerle, hedef aldığı ülkeler ve ABD arasında çoğu zaman krize yol açmıştır. Bu sebeple Twitter diplomasisinde Donald Trump önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmanın amacı, dijital diplomaside Twitter'ın rolünü 2016-2020 dönemi ABD Başkanı Donald Trump'ın Twitter aracılığı ile yapmış olduğu Türkiye'yi hedef alan paylaşımlarının oluşturduğu siyasi ve ekonomik etkiler üzerinden açıklamaktır. Trump'ın başkanlık dönemini içeren Kasım 2016 tarihinden, Ocak 2020 tarihine kadar Twitter hesabından yapmış olduğu paylaşımlar Türkiye baz alınarak incelendiğinde birkaç konu ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki Rahip Brunson'ın casusluk şüphesi ile tutuklanması sonrası ortaya çıkan "Brunson Krizi", bir diğeri ise Suriye'de yaşanan iç savaşın sonucu olarak ortaya çıkan mülteci sorunu ve sınır güvenliğini tehdit eden terör sorunu ile "Suriye Krizi"dir. Donald Trump'ın Twitter aracılığı ile yapmış olduğu paylaşımlar ile öne çıkan bu konular Türkiye açısından ekonomik ve siyasi bir takım gelişmelere sebebiyet vermiştir. Trump'ın Twitter paylaşımları ile Türkiye ekonomisinde oluşturduğu etkiler dikkat çekmektedir. Brunson Krizinde Trump tarafından istenen tahliye talebinin reddedilmesi ile Donald Trump'ın Twitter aracılığı ile yaptığı paylaşımlarda dile getirdiği yaptırım tehditleri ile 2018 yılının Ağustos ayında Türk Lirası tarihi değer kayıplarına maruz kalarak, USD/TRY paritesinde 7,23

TL seviyesi ile tarihin en yüksek seviyesine yükselmiş ve fark yüzdesel oranı 33,04'e ulaşmıştır. Donald Trump tarafından Suriye Krizinin gündemde olduğu 2018 yılının Aralık ayı ve 2019 yılının Ekim ayı tarihlerinde yapılan Twitter paylaşımları sonrasında da Brunson Krizine benzer şekilde ekonomik etkiler yaşanmıştır. Paylaşımların başladığı 22 Aralık 2018 tarihi sonrasında 23 Aralık 2018 tarihinde 5,33 TL seviyesinde olan USD/TRY paritesi 30 Aralık 2018 tarihine gelindiğinde gün içinde en yüksek 5,83 TL seviyesine yükselmiş, Borsa İstanbul endeksinde ise fark yüzdesel oranında 1,55'lik bir kayıp yaşanmıştır. Ekonomik etkilerin yanı sıra krizlerin gündemde olduğu dönemlerde siyasi gelişmelerde yaşanmıştır. Brunson Krizinin gündemde olduğu tarihlerde Türkiye İçişleri Bakanı olan Süleyman Soylu ve Adalet Bakanı olan Abdulhamit Gül'e yaptırım olarak ABD'deki mal varlıklarına el konma ve ülkeye girişlerinin engellenmesi gibi bir dizi yasak uygulanmıştır. Türkiye muhalefet liderleri ve bazı siyasiler Donald Trump'ın Türkiye'ye karşı tutumu ve siyasi kararları karşısında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı eleştirmiş ve yaşanan gelişmelere ışığında çoğu zaman iç politikada da krizler oluşmuştur. Twitter paylaşımlarına Türkiye özelinden bakıldığında, söylemlerindeki yaptırım tehdidi, ABD'nin gücünü vurgulayan cümleleri dikkat çekmektedir. Bunun yanında siyasi sorunlarda mutabık olduğunda daha samimi ve yapıcı söylemler içeren paylaşımlar yaptığı görülmüştür. Brunson Krizi sürecinde Twitter paylaşımlarıyla sürdürdüğü iletişim ile hem muhafazakâr seçmenin gönlünü kazanmış, hem de halkına sorunları için hiçbir karşılık ödemedi nihayete erdirdiğini kanıtlamıştır. Ayrıca diğer ülkelere karşı da bir güç algısı oluşturmıştır. Türkiye ise Brunson Krizi sürecinde Trump'ın sert tutumuna karşılık ekonomik olarak etkilenmiş ve ABD'den talepte bulunduğu isteklerinin gerçekleşmesi konusu olmamıştır. Suriye meselesi ve akabinde gelişen mektup krizinde ise Trump Türkiye'nin kendi sınır güvenliği açısından yapmış olduğu terör örgütlerine yönelik müdahalelere karşı sert bir tutum izlemiştir.

Twitter aracılığıyla yapılan diplomaside, paylaşımların kişisel duygu ve düşünceleri de ağırlıklı olarak taşıması dikkate edilmesi gereken bir diğer husustur. Twitter paylaşımları aynı zamanda diplomasiyi oluşturan bürokrat, siyasi lider veya karar alıcının şahsi duygu ve düşüncelerini de açıkça yansıtmaktadır. Bu sebeple Twitter aracılığıyla yapılan diplomasi faaliyetlerinde, kişinin duygu ve düşüncelerine ait etkiler bulunmaktadır. Geleneksel prosedürleri aşarak, denetlenmeden, kişisel

duyguları da içinde barındırarak yapılan bu paylaşımlar hızlı iletişim ve geri bildirimin avantajının yanında, yanlış yorumlanabilme gibi dezavantajları da bulunmaktadır. Sanal ortamda yaşanan bilgi sızıntıları da dezavantajlardan biridir. Bunun en önemli örneği Wikileaks'tir. Bu dezavantajlar çatışma riskini dahi doğurabilmektedir. Trump'ın söylemleri de çoğu zaman bu sebeple ABD vatandaşları tarafından da eleştirilmiştir. Twitter diplomasisi olarak adlandırılan bu diplomasi şekli avantajları ve dezavantajları ile günümüz gündeminde aktif olarak kullanılmaktadır. Twitter diplomasisinde bu riskleri azaltmak adına kontrol edilebilirliği sağlayacak uygulamalar yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca siyasi liderler, bürokratlar, karar alıcılar gibi devletin dış politika yapıcıları bu konuda çatışma riski doğurabilecek söylemler açısından eğitim alabilmesi veya bir danışman yoluyla bu konuda destek alınabilmesi önem arz ederken, Wikileaks benzeri sızıntıları önlemek adına geliştirmeler yapılması ve önlemler alınması gerekmektedir.

Covid-19 pandemisinin gündeme gelmesiyle dijital iletişim daha çok ön plana çıkmış, vaka sayıları gibi bazı bilgi akışlarının dahi Twitter aracılığı ile yapıldığı görülmüştür. Siyasiler tarafından yapılan görüşmelerde video konferans sisteminin kullanılması, diplomasideki dijitalleşmenin artmasına yönelik bir diğer faktör olmuştur. Diplomasi her zaman çağın teknolojisine ayak uydurmuştur. Eski çağlarda görülen elçi aracılığı ile yürütülen diplomatik iletişimin yerini günümüzde sosyal medya uygulamaları gibi dijital iletişim unsurları almıştır. Gelecek yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler ışığında, diplomaside yeniden şekillenecek ve yeni iletişim unsurları ile kabuk değiştirecektir.

Bu çalışma Twitter diplomasisinin yakın tarihli bir geçmişe sahip olması dolayısıyla literatürde az kaynağa rastlanması nedeniyle araştırmacılar için örnek teşkil etmesi adına önem atfetmektedir. Twitter diplomasisi hakkında yapılan çalışmaların yazı dilinin çoğunlukla İngilizce olması ve Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmaların az sayıda olması bu çalışmayı önemli kılan bir diğer sebeptir. Ayrıca 2016-2020 dönemi ABD Başkanı Donald Trump'ın Twitter paylaşımları ile oluşturduğu siyasi ve ekonomik etkilerin analizi ile Twitter diplomasisinin gücü açıkça gözler önüne serilerek, gelecek dönemde ülkelerin dikkat etmesi gereken dezavantaj ve avantajları içeren unsurları, dijitalleşmeye ayak uydurulmasının önemini açıkça göstermektedir.

KAYNAKÇA

Adesina, O. S. (2017). Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences*, C.3. Sayı:1, 1-13. doi:10.1080/23311886.2017.1297175

Akcora, C. G., & Demirbaş, M. (2010, Ocak). Twitter: Roots, Influence, Applications. *Department of Computing Science and Engineering State University* , 1-12.

Akçadağ, E. (2014, 30 Mayıs). Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Diplomasisi. Erişim Adresi(25 Aralık 2020): <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>

Aktan, S. (2018a, 12 Ekim). Adım adım Brunson krizi nasıl çözüldü?. Erişim Adresi (25 Nisan 2022): <https://tr.euronews.com/2018/10/12/adim-adim-brunson-krizi-abd-turkiye-iliskilerinde-yaptirimlar-noktasina-nasil-gelindi->

Aktan, S. (2018b, 12 Ekim). Piyasalarda Brunson celsesi öncesi olumlu seyrini sürdürüyor. Erişim Adresi (25 Nisan 2022): <https://tr.euronews.com/2018/10/12/piyasalar-rahip-brunson-celsesi-oncesi-olumlu-seyrini-surduruyor>

Aktaş, M. (2018). Arap Ayaklanmaları ve Sosyal Medyanın Rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 11. Sayı: 61, 199-208.

Aslam, S. (2022, 22 Şubat). Rakamlarla Twitter: İstatistikler, Demografi ve Eğlenceli Bilgiler. Erişim Tarihi (4 Mart 2022): <https://www.omnicoreagency.com/twitter-statistics/>

Aslan, P., & Göksu, O. (2016). Digital Diplomacy, Global Perception and Turkey. Der: Prof. Dr. Nilüfer SEZER, Prof. Dr. Suat GEZGİN & Prof. Dr. Ergün YOLCU. *14th International Symposium Communication in the Millennium*, 573-590.

Aydoğan, B. (2011). Güç Kavramı ve Kamu Diplomasisi. Erişim Adresi (10 Kasım 2021): https://www.politikadergisi.com/sites/default/files/guc_kavrami_ve_kamu_diplomasi_si_-_bekir_aydogan-pdf.pdf

Barston, R. P. (2014). *Cyber Diplomacy. Modern diplomacy*. (4. Basım). New York: Routledge.

Baştan, Y. (2016). *Diplomaside Alan Genişlemesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

BBC News. (2018, 1 Ağustos). ABD'nin yaptırım kararı: İki bakanın malvarlıkları donduruldu, Türkiye sert tepki gösterdi. Erişim Adresi (5 Aralık 2021): <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-45010090> adresinden alındı

BBC News. (2018, 6 Ağustos). Döviz kurlarında yeni rekor: Dolar/TL'de günlük yükseliş yüzde 5,5'i aştı. Erişim Adresi (28 Mayıs 2022): <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-45081277>

BBC News. (2018, 8 Nisan). Suriye'deki kimyasal saldırı iddialarına dünyadan tepkiler: Trump Esad'a 'hayvan' dedi. Erişim Adresi (20 Mayıs 2020): <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43688517>

Biber, A. B. (2019, 12 Nisan). 10 soruda Julian Assange ve WikiLeaks davası. Erişim Adresi (25 Mayıs 2020) : <https://www.trthaber.com/haber/dunya/10-soruda-julian-assange-ve-wikileaks-davasi-411674.html>

Bilek, E. İ. (28 Kasım 2019). Diplomasinin Dijital Dönüşümü: Trump'ın Twitter Diplomasisi. Erişim Adresi (20 Ekim 2020): https://www.tesadernegi.org/diplomasinin-dijital-donusumu-trumpin-twitter-diplomasisi.html?f4cbe3&f4cbe3#_ftn1

Bjola, C. (2016, 24 Ekim). Digital diplomacy—the state of the art. 297-299. Taylor & Francis.

Bjola, C., & Holmes, M. (2015). Introduction. Ed: C. Bjola, & Marcus Holmes, *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. New York: Routledge.

Bjola, C., & Jiang, L. (2015). Social media and public diplomacy: a comparative analysis of the digital diplomatic strategies of the EU, US and Japan in China. Ed: C. Bjola, M. Holmes, C. Bjola, & M. Holmes, *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. New York: Routledge, 71-116.

BloombergHT. (2018, 12 Ekim). ABD'li rahip Brunson serbest bırakıldı. Erişim Adresi (14 Mart 2020): <https://www.bloomberght.com/haberler/haber/2163763-adli-kontrol-kaldirildi>

BloombergHT. (2018, 27 Nisan). F-35 teslimatında ABD'li rahip pürüzü. Erişim Adresi (14 Mart 2020): <https://businessht.bloomberght.com/guncel/haber/1937163-f-35-teslimatinda-abd-li-rahip-puruzu>

Bryant, N. (2017, 13 Eylül). Dijital diplomasinin dezavantajları. Erişim Adresi (13 Ağustos 2020): <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/digital-diplomacy-s-downsides>

Burson Cohn & Wolfe . (2013, 23 Haziran). *Twiplomacy study 2013* . Erişim Adresi (20 Ekim 2019): <https://twiplomacy.com/blog/twiplomacy-study-2013/>

Burson Cohn & Wolfe. (2016, 31 Mayıs). *Twiplomacy study 2016*. Erişim Adresi (20 Ekim 2019): <https://twiplomacy.com/blog/twiplomacy-study-2016/>

Burson Cohn & Wolfe. (2018, 10 Temmuz). *Twiplomacy study 2018*. Erişim Adresi (20 Ekim 2019): <https://twiplomacy.com/blog/twiplomacy-study-2018/#>

Burson Cohn & Wolfe. (2020, 20 Temmuz). *Twiplomacy study 2020*. Erişim Adresi (20 Ekim 2019): <https://twiplomacy.com/blog/twiplomacy-study-2020/>

Chappel, B. (2017, 29 Eylül). Turkey's Erdogan Suggests Swap: Jailed U.S. Pastor For Turkish Cleric. U.S.A. Erişim Adresi (26 Nisan 2022): <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2017/09/29/554451339/turkeys-erdogan-suggests-swap-jailed-u-s-pastor-for-turkish-cleric>

CHIP Türkiye (2020, 11 Kasım). Dünya'da Deprem Etkisi Yaratan, Unutulmaz 6 Büyük Sızıntı . Erişim Adresi (5 Şubat 2021): https://www.chip.com.tr/haber/dunya-deprem-etkisi-yaratan-unutulmaz-6-buyuk-sizinti_68541.html

Christodoulides, N. (2015, 16 Mart). The internet & diplomacy. 1-8. Erişim Adresi (20 Kasım 2021): <https://americandiplomacy.web.unc.edu/2005/03/internet-and-diplomacy/>

Collins, S. D., DeWitt, J. R., & LeFebvre, R. K. (2019, 23 Şubat). Hashtag diplomacy: twitter as a tool for engaging in public diplomacy and promoting US foreign policy. *Place Branding and Public Diplomacy*, C. 15. Sayı: 2, 78-96.

Congar, K. (2018, 15 Kasım). Macron'dan Trump'a yanıt: Fransa ABD'ye bağımlı bir ülke değil. Erişim Adresi (17 Kasım 2020): <https://tr.euronews.com/2018/11/15/macron-dan-trump-a-yanit-fransa-abd-ye-bagimli-bir-ulke-degil>

Cull, N. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. (No: 12). Los Angeles: Figueroa Press.

Çınar, Y. (2004). Diplomasinin Doğuşu ve Gelişimi. Ed: Arif Behiç Özcan, Yusuf Çınar, *Uluslararası ilişkilerin temel kavramları*. (2. Basım). İstanbul: Hükümdar Yayınları, 161-195.

Çömlekçi, M. F. (2019). Dijitalleşen Diplomasi ve Sosyal Medya Kullanımı: Büyükelçilik Facebook Hesapları Üzerine Bir Araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 8. Sayı: 1, 1-13.

Daban, C. (2017). Uluslararası İlişkilerde Siyasal Aktörler, Bürokrasi ve Jeopolitik Bağlamında Diplomasi: Türkiye Cumhuriyeti Örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, C. 2. Sayı: 2, 22-50.

Dale, H. C. (2009). Public Diplomacy 2.0: Where the US Government Meets. New Media. *Background Heritages Foundation*(2346), 1-11.

Dorsey, J. (2006, 21 Mart). Twitter'ın kurucusu Jack Dorsey tarafından yapılan ilk Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (31 Mayıs 2022): <https://twitter.com/Jack/status/20>

Ekşi, M. (2016). Türk Dış Politikasında Diplomasinin Yeri. Ed: Burcu Sunar Cankurtaran, *Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Uluslararası İletişim Perspektifi*. İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık, 75-92.

Ercan, A. (2020). Diplomasinin Değişen Tanımları Ad Hoc Diplomasiden Twiplomacy ve Tekplomasi Çağına. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 1. Sayı: 39, 135-148.

Erdem, G. (2008). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sürekli Diplomasi 'ye Geçiş Süreci* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Freeman, C. W. & Marks, S. (2020, 14 Aralık). Diplomacy. Erişim Adresi (12 Ekim 2021): <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>

Göç İdaresi Başkanlığı. (2020). Geçici Koruma. Erişim Adresi (25 Mart 2022): <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Hallams, E. (2010). Digital diplomacy: the internet, the battle for ideas & US foreign policy. *CEU Political Science Journal*(4), 538-574.

Hanson, F. (2015, 25 Ekim). Baked in and wired: eDiplomacy@State. *Foreign Policy Paper Series*(30), 1-41.

Harris, B. (2013). Diplomacy 2.0: The future of social media in nation branding. *Exchange: The Journal of Public Diplomacy*, C. 4. Sayı: 1, 17-32 <https://surface.syr.edu/exchange/vol4/iss1/3>. (Erişim: 5 Ekim 2020).

Hoffman, G. S. (2012, 31 Temmuz). Public Diplomacy Minister Edelstein's website hacked. Erişim Adresi (20 Nisan 2020): <https://www.jpost.com/breaking-news/public-diplomacy-minister-edelsteins-website-hacked>

Hoffman, H. (2015). Digital public diplomacy on Twitter? The case of @sweden. *International Journal of Diplomacy and Economy*, C. 2. Sayı: 4, 278–298.

Hocking, B., & Melissen, J. (2015). *Diplomacy in the digital age*. Netherlands: Clingendael Netherlands Institute of International Relations.

Hocking, B., Melissen, J., Riordan, S., & Sharp, P. (2012, Ekim). Futures for diplomacy. *Integrative Diplomacy in the 21st Century*, No: 1.

İskit, T. (2015). Diplomasinin tanımı ve kapsamı, *Diplomasi Tarihi*. İstanbul: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Investing. (2018, 25 Eylül). Dolar/TL'de rahip Brunson haberleri ile volatile yüksek. Erişim Adresi (18 Mart 2021): <https://tr.investing.com/news/forex-news/dolartlde-rahip-brunson-haberleri-ile-volatile-yuksekk-535001>

Investing. (t.y.). Borsa İstanbul Tarihsel Veriler. Erişim Tarihi (20 Kasım 2020): <https://tr.investing.com/indices/ise-100-historical-data>

Investing. (t.y.). Dow Jones Tarihsel Veriler. Erişim Tarihi (20 Kasım 2020): <https://tr.investing.com/indices/us-30-historical-data>

Investing. (t.y.). EUR/TRY Tarihsel Veriler. Erişim Tarihi (20 Kasım 2020): <https://tr.investing.com/currencies/euro-try-historical-data>

Investing. (t.y.). Nasdaq Tarihsel Veriler. Erişim Tarihi (20 Kasım 2020): <https://tr.investing.com/currencies/nq-100-historical-data>

Investing. (t.y.). S&P 500 Tarihsel Veriler. Erişim Tarihi (20 Kasım 2020): <https://tr.investing.com/indices/us-spx-500-historical-data>

Investing. (t.y.). USD/TRY Tarihsel Veriler. Erişim Tarihi (20 Kasım 2020): <https://tr.investing.com/currencies/usd-try-historical-data>

Gökırmak, M. (2011). Küreselleşen Dünyada Diplomasi: Kamu Diplomasisi. *Küreselleşen Dünyada Değişen Yüzler, Disiplinler Arası Bir Yaklaşım*. Ed: Dr. Neslihan SAM ve Yrd. Doç. Dr. Rıza SAM. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Göksun, Y. (2019, 29 Kasım). Barış Pınarı Harekatı ve Twitter Diplomasisi. *Güncel Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C. 9. Sayı: 4, 137-168. doi:10.35653/jocress.329

Grant, R. (2004, 1 Kasım). The Democratisation of Diplomacy: Negotiating with the Internet. *Oxford Internet Institute OII Research Report(5)*, 1-48. doi:10.2139/ssrn.1325241

Gürdamar, B. (2019, 2 Ocak). 2018 borsa yatırımcısı için unutulmazlar arasına girdi. Erişim Adresi (27 Ocak 2021): <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/2018-borsa-yatirimcisi-icin-unutulmazlar-arasina-girdi/1353920>

Kalın, İ. (2011, Autumn). Soft power and public diplomacy in Turkey. *Perceptions: Journal of International Affairs*, C. 16. Sayı: 3, 5-23.

Kassim, S. (2012, 3 Temmuz). Twitter Revolution: How the Arab Spring Was Helped By Social Media. Erişim Adresi (25 Kasım 2020): <https://www.mic.com/articles/10642/twitter-revolution-how-the-arab-spring-was-helped-by-social-media>

Kömür, G. (2020). Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kamu Diplomasisi. *International Journal of Politics and Security*, C. 2. Sayı: 3, 89-115.

Lakoff, G. P., & Duran, G. (2018, 13 Ocak). Trump has turned words into weapons. And he's winning the linguistic war. Erişim Adresi (21 Mart 2020): <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jun/13/how-to-report-trump-media-manipulation-language>

Lakomy, M. (2014). Tweets on top. Responsive policy. *Media Studies*, C. 2. Sayı: 57, 1-14. Erişim Adresi : http://studiamedioznawcze.pl/article.php?date=2014_2_57vecontent=lakomyvelang=en

Lewis, D. (2014, 14 Aralık). *Gateway House*. Retrieved from Gateway House: Indian Council on Global Relations. Erişim Adresi (5 Kasım 2020): <https://www.gatewayhouse.in/digital-diplomacy-2/>

Manor, I. & Segev, E. (2015). America's Selfie. Ed: C. Bjola, & M. Holmes, *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. New York: Roudledge, 89-108.

Melissen, J. (2013). Public Diplomacy. Ed : A. F. Cooper, J. Heine, & R. Thakur. *The Oxford handbook of modern diplomacy*. United Kingdom: Oxford University Press.

Meray, S. L. (1956). Diplomasi Temsilcilerinin Hukuki Statüsü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C.11. Sayı: 3, 79-117.

New York Times. (2019, 2 Kasım). Trump Twitter Presidency. Erişim Adresi (29 Nisan 2021): <https://www.nytimes.com/interactive/2019/11/02/us/politics/trump-twitter-presidency.html>

Nye Jr., J. S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The annals of the American academy of political and social science*. C. 616. Sayı: 1, 94-109. doi:10.1177/0002716207311699

Nye Jr., J. S. (2020). *Yumuşak güç* (3. Basım). Rayhan İnan-Aydın (Çev). İstanbul: BB101 Yayınları.

NTV. (2018, 10 Ekim). Brunson 4'üncü kez hakim karşısına çıkıyor. Erişim Adresi (26 Nisan 2022): <https://www.ntv.com.tr/turkiye/brunson-4uncu-kez-hakim-karsisina-cikiyor,Yz6bHpSfFECokUjUbdRtBg>

Ovalı, A. Ş. (2020). Türkiye-ABD İlişkilerinde Twitter Diplomasisi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, C. 17. Sayı: 65, 23-45.

Pfeiffer, E. (2013, 23 Eylül). Iranian President Rouhani takes to Twitter after phone chat with Obama. Erişim Adresi (25 Mart 2020): <https://www.yahoo.com/news/iranian-president-rouhani-takes-to-twitter-after-phone-chat-with-obama-214520895.html?ref=gs&guccounter>

Pelling, J. (2015). When Doing Becomes The Message. Ed: C. Bjola, M. Holmes, B. Corneliu, & M. Holmes, *Digital diplomacy: theory and practice*. New York: Routledge, 164-180.

Pence, M. (2018, 26 Temmuz). 26 Temmuz tarihli Mike Pence tarafından Brunson hakkında yapılan Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/VP45/status/1022498496484499456>

Polat, D. Ş. (2020, 18 Şubat). Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları . *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C. 16. Sayı: 33, 53-96. 10.17752/guvenlikstrtj.719968

Potter, E. (2003). Canada and the new public diplomacy. *International Journal*, C. 58. Sayı: 1, 43-64.

Potyemkin, V. (2009). Eski Yunan Diplomasisi. *Uluslararası İlişkiler Tarihi-1*. Atilla Tokatlı (Çev). İstanbul: Evrensel Yayınevi.

Ross, A. (2011, 11 Temmuz). Digital Diplomacy and US Foreign Policy. *The Hague Journal of Diplomacy*(6), 451-455.

Rouhani, H. (2013, 27 Eylül). Ruhani ve Obama'nın 27 Eylül 2013 tarihli Twitter diyalogu. Erişim Adresi (31 Mayıs 2022): <https://www.businessinsider.com/obama-iran-rouhani-phone-call-how-it-happened-2013-9>

Salihi, E. (2021). Dijital Diplomasi Faaliyeti Olarak Türk Büyükelçilerin Twitter Kullanımı: Avrupa Birliği Ülkelerinde Görev Yapan Türk Büyükelçiler Örneği. *Öneri Dergisi*, C. 16. Sayı: 56, 545-569. doi:10.14783/maruoneri.909573

Sancar, A. G. (2017). Dijital Diplomaside Instagram'ın Rolü: Come See Turkey Örneği. Ed: Öztürk, G. ve Eken, İ. (1st International Conference on New Trends in Communication). İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Sandre, A. (2012, 14 Ağustos). Twiplomacy Is Bringing Diplomacy Back to Relevancy. Erişim Adresi (5 Kasım 2020): <https://www.diplomacy.edu/blog/twiplomacy-bringing-diplomacy-back-relevancy>.

Sayın, Y., Avcı, S., & Candan, M. (2022, 31 Ocak). Twitter Diplomasisi Üzerinden Türkiye-İran İlişkilerini Anlamak (2013-2021). *Erciyes İletişim Dergisi*, C. 9. Sayı: 1, 269-292. doi:10.17680/erciyesiletisim.988908

Sotiriu, S. (2015). Digital Diplomacy. Ed: C. Bjola, & M. Holmes, *Digital Diplomacy: Theory and practice*. New York: Routledge.

Sönmezoğlu, F. (2012). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*. İstanbul: Der Yayınları.

Sputnik Türkiye. (2018, 18 Nisan). Trump'tan tutuklu ABD'li rahip yorumu: Türkiye'de bir yargı süreci var ama pek yargı denemez. Erişim Adresi (17 Ekim 2020): <https://tr.sputniknews.com/20180528/trump-rahip-brunson-aciklamasi-seni-kurtaracagiz-1033627944.html> adresinden alındı

Su, S., & Xu, M. (2015, Ocak-Mart). Twitplomacy: Social media as a new platform for development of public diplomacy. *International Journal of E-Politics (IJEP)*, C. 6. Sayı: 1, 16-29. doi:10.4018/IJEP.2015010102

Taylor, A. (2016, 1 Şubat). A very awkward photo of the British ambassador and Obama: 'It almost looks like a real human.'. Erişim Adresi (28 Şubat 2022): <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/02/01/a-very-awkward-photo-of-the-british-ambassador-and-obama-it-almost-looks-like-a-real-human/>

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2018, 19 Temmuz). Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy'un Basın Bilgilendirme Toplantısı. Ankara. Erişim Adresi (18 Kasım 2020): https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakanligi-sozcusu-hami-aksoy_un-basin-bilgilendirme-toplantisi_-19-temmuz-2018.tr.mfa

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2019, 11 Ekim). Barış Pınarı Harekatını Hedef Alan Yorumlar Hakkında. Erişim Adresi (28 Mart 2021): https://www.mfa.gov.tr/no_297_-baris-pinari-harekati-ni-hedef-alan-yorumlar-hk.tr.mfa

T.C. Merkez Bankası. (2019). Döviz Kurları. Erişim Adresi (30 Mayıs 2022): <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Doviz+Kurlari>

TDK. (2021, 4 Nisan). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim Adresi (12 Ekim 2021): <https://sozluk.gov.tr/>

TRT Haber (2016, 26 Aralık). Pakistan ile İsrail arasında sosyal medya gerginliği. Erişim Adresi (5 Mayıs 2020): <https://www.trthaber.com/haber/dunya/pakistan-ile-israil-arasinda-sosyal-medya-gerginligi-290291.html>

TRT Haber. (2018, 13 Mart). Trump'ın serbest bırakılmasını istediği rahibe 35 yıla kadar hapis talebi. Erişim Adresi (26 Nisan 2022): <https://www.trthaber.com/haber/gundem/trumpin-serbest-birakilmasini-istedigi-rahabin-omur-boyu-hapsi-istendi-355113.html>

Trump, D. (2018a, 18 Nisan). 18 Nisan 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2020): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/986432143189512192>

Trump, D. (2018b, 19 Temmuz). 19 Temmuz 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2020): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1019757603570806785>

Trump, D. (2018c, 26 Temmuz). 26 Temmuz 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1022502465147682817>

Trump, D. (2018d, 10 Ağustos). 10 Ağustos 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1027899286586109955>

Trump, D. (2018e, 17 Ağustos). 17 Ağustos 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/>

Trump, D. (2018f, 12 Ekim). 12 Ekim 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1050754462405537798>

Trump, D. (2018g, 13 Ekim). 13 Ekim 2018 tarihli Brunson konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1051114825391239169>

Trump, D. (2019, 7 Ekim). 7 Ekim 2019 tarihli Suriye konulu Donald Trump'ın Twitter paylaşımı. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181232251390042118>

Tuch, H. N. (1990). Defining Public Diplomacy. *Communicating with the World*. New York: Palgrave Macmillan, 1-13.

Tuncer, H. (1982a). Diplomatlarda Aranılan Başlıca Nitelikler. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 17-22.

Tuncer, H. (1982b). Eski ve Yeni Diplomasi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C.37. Sayı: 1, 251-257.

UNHCR, BM Mülteci Örgütü. (2018). Bilgi dökümanları ve Tablolar. Erişim Adresi (28 Mart 2021): <https://www.unhcr.org/tr/bilgi-dokumanlari-ve-tablolar>

US. Department of state. (2014). *21st century statecraft: The "internet moment" in foreign policy*. Erişim Adresi (13 Mart 2021): <https://2009-2017.state.gov/statecraft/overview/index.htm>

Vergeer, M. (2015, 1 Eylül). Twitter and political campaigning. *Sociology compass*, C. 9. Sayı: 9, 745-760. doi: <https://doi.org/10.1111/soc4.12294>

Wang, C. (2019, 20 Mayıs). Twitter Diplomacy: Preventing Twitter Wars from Escalating into Real Wars. Erişim Adresi (14 Şubat 2020): <https://www.belfercenter.org/publication/twitter-diplomacy-preventing-twitter-wars-escalating-real-wars>

We Are Social. (2020). Digital 2020-July Global Statshot report. Erişim Adresi(8 Kasım 2021): <https://wearesocial.com/blog/2020/07/more-than-half-of-the-people-on-earth-now-use-social-media>.

Wichowski, A. (2015). Secret is for losers. Ed: C. Bjola, & M. Holmes, *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. New York: Roudledge, 52-70.

Yağmurlu, A. (2019, Eylül). Dijital Diplomasi: Kamu Diplomasisi Çerçevesinden Avrupa Birliği Üye Ülkeleri ve Türkiye Dışişleri Bakanlıkları İnternet Uygulamaları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, C. 7. Sayı: 2, 1267-1295.

Yıldırım, A. (2014, Eylül). Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Twitter: T.C. Sağlık Bakanlığı Örnek İncelemesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, C. 2. Sayı: 4, 234-252.

Yıldız, B. (2019, 13 Mayıs). Facebook İstatistikleri (Güncel). Erişim Adresi (15 Şubat 2020): <https://www.brandingturkiye.com/facebook-istatistikleri-guncel/>

Yılmaz, S. (2011). Yumuşak Güç ve Evrimi. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi*, C. 3. Sayı: 12, 31-36.

Yücel, G. (2016, Temmuz). Dijital Diplomasi. *TRT Akademi*, C. 1. Sayı: 2, 748-760.

TWITTER KAYNAKÇASI

Abdulhamit Gül. (17 Ekim 2019). Twitter’da; *“Türkiye’nin terörle mücadelesine karşı tavır alanlara en net cevabı 9 Ekim Çarşamba saat 16:00 itibarıyla akmaya başlayan Barış Pınarı vermiştir.”*. Erişim Adresi (25 Kasım 2020): <https://twitter.com/abdulhamitgul/status/1184796308160352256>

Brian Klass. (10 Ağustos 2018). Twitter’da; *“I’m no fan of Erdogan at all, but this is reckless escalation; Turkey is a NATO member and a US airbase in Turkey is stockpiled with 50 nuclear bombs. His tweets continue to pose serious national and international security risks.”*. Erişim Adresi (20 ekim 2020): <https://twitter.com/brianklaas/status/1027901846181036033>

Donald Trump. (18 Nisan 2018a). Twitter’da; *“Pastor Andrew Brunson, a fine gentleman and Christian leader in the United States, is on trial and being persecuted in Turkey for no reason. They call him a Spy, but I am more a Spy than he is. Hopefully he will be allowed to come home to his beautiful family where he belongs!”*. Erişim Adresi (19 Mart 2020): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/986432143189512192>

Donald Trump. (26 Temmuz 2018b). Twitter’da; *“The United States will impose large sanctions on Turkey for their long time detainment of Pastor Andrew Brunson, a great Christian, family man and wonderful human being. He is suffering greatly. This innocent man of faith should be released immediately!”*. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1022502465147682817>

Donald Trump. (10 Ağustos 2018c). Twitter’da; *“I have just authorized a doubling of Tariffs on Steel and Aluminum with respect to Turkey as their currency, the Turkish Lira, slides rapidly downward against our very strong Dollar! Aluminum will now be 20% and Steel 50%. Our relations with Turkey are not good at this time!”*. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1027899286586109955>

Donald Trump. (16 Ağustos 2018d). Twitter’da; *“Turkey has taken advantage of the United States for many years. They are now holding our wonderful Christian*

Pastor, who I must now ask to represent our Country as a great patriot hostage. We will pay nothing for the release of an innocent man, but we are cutting back on Turkey!”. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1022502465147682817>

Donald Trump. (12 Ekim 2018e). Twitter’da; “*PASTOR BRUNSON JUST RELEASED, WILL BE HOME SOON!”*.”. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1050754462405537798>

Donald Trump. (13 Ekim 2018f). Twitter’da; “*There was NO DEAL made with Turkey for the release and return of Pastor Andrew Brunson. I don’t make deals for hostages. There was, however, great appreciation on behalf of the United States, which will lead to good, perhaps great, relations between the United States & Turkey!”*.”. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1051114825391239169>

Donald Trump. (7 Ekim 2019a). Twitter’da; “*...the captured ISIS fighters and families. The U.S. has done far more than anyone could have ever expected, including the capture of 100% of the ISIS Caliphate. It is time now for others in the region, some of great wealth, to protect their own territory. THE USA IS GREAT!”*.”. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181232251390042118>

Donald Trump. (8 Ekim 2019b). Twitter’da; “*....understands that while we only had 50 soldiers remaining in that section of Syria, and they have been removed, any unforced or unnecessary fighting by Turkey will be devastating to their economy and to their very fragile currency. We are helping the Kurds financially/weapons!”*.”. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181553636444426240>

Donald Trump. (14 Ekim 2019c). Twitter’da; “*....Kurds may be releasing some to get us involved. Easily recaptured by Turkey or European Nations from where many came, but they should move quickly. Big sanctions on Turkey coming! Do people really think we should go to war with NATO Member Turkey? Never ending wars will end!”*.”. Erişim Adresi (19 Mart 2019): <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183833640507269120>

Donald Trump. (23 Ekim 2019d). Twitter'da; *"Great news out of Turkey. News Conference shortly with @VP and @SecPompeo. Thank you to @RTErdogan. Millions of lives will be saved!"* . Erişim Adresi (19 Mart 2019); <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1186985455058898945>

Donald Trump. (23 Ekim 2019e). Twitter'da; *"Big success on the Turkey/Syria Border. Safe Zone created! Ceasefire has held and combat missions have ended. Kurds are safe and have worked very nicely with us. Captured ISIS prisoners secured. I will be making a statement at 11:00 A.M. from the White House. Thank you!"*. Erişim Adresi (19 Mart 2019); <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1186985455058898945>

Kemal Kılıçdaroğlu. (13 Ekim 2019). Twitter'da; *"Erdoğan'a 7 soru: Eğer bu ülkeyi seviyorsan cevap bekliyorum!"*. Erişim Adresi (28 Mart 2019); <https://twitter.com/kilicdaroglu/status/1181575200594448388>

Meral Akşener. (1 Kasım 2019). Twitter'da; *"ABD Başkanının hadsiz konuşmalarını ve Cumhurbaşkanlığı Makamına yaptığı saygısızlıkları, Trump'a olan sevgisinden dolayı cevapsız bırakması; Sayın Erdoğan'ın, milletimizin kanı pahasına savunduğu değerleri korumaktan aciz olduğunu gösterdi. Yazıklar olsun!"*". Erişim Adresi (16 Mayıs 2020); https://twitter.com/meral_aksener/status/1190274995206930432

Mike Pence. (26 Temmuz 2018). Twitter'da; *"If Turkey does not take immediate action to free Pastor Andrew Brunson and send him home to America, the United States will impose significant sanctions on Turkey until this innocent man of faith is free."*. Erişim Adresi (19 Mart 2019); <https://twitter.com/VP45/status/1022498496484499456>

Recep Tayyip Erdoğan. (13 Ekim 2018). Twitter'da; *"Sayın Başkan, her zaman vurguladığım gibi Türk yargısı kararını bağımsız bir şekilde verdi. Umuyorum ki ABD ve Türkiye iki müttefike yakışır biçimde iş birliğine devam eder. PKK, DEAŞ ve FETÖ başta olmak üzere terör örgütlerine karşı ortak bir mücadele yürütür."*. Erişim Adresi (16 Mayıs 2020); <https://twitter.com/RTErdogan/status/1051130307905241088>

Recep Tayyip Erdoğan. (17 Ekim 2019). Twitter’da; *“Sayın Başkan, insanlığın baş düşmanı terörizmi yendiğimizde çok daha fazla hayat kurtarılacak. Bu ortak çabanın bölgemizde barışı ve istikrarı destekleyeceğinden eminim.”*. Erişim Adresi (16 Mayıs 2020): <https://twitter.com/RT Erdogan/status/1184924506747482112>

Temel Karamollaoğulları. (18 Ekim 2019). Twitter’da; *“Trump’ın kendi karakterini ortaya koyan ahlaksız ve edepsizce ifadelerle dolu mektubuna mütekabiliyet esasları çerçevesinde cevap verilmemesi ise kabul edilemez bir durumdur. Bu çerçevede değerlendirdiğimiz zaman bundan sonraki süreç için bölgede huzurun tesis edilmesi açısından, bölge ülkelerinin bir araya gelmesi ve kendi problemlerimizi kendi içimizde çözmemiz gerektiği açık bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.”* Erişim Adresi (20 Mart 2021): https://twitter.com/T_Karamollaoglu/status/1185210257309667329

Trish Reagan. (16 Ekim 2019). Twitter’da; *“EXCLUSIVE: I have obtained a copy of @realDonaldTrump ’s letter to #Erdogan. @POTUS warns him to not “be a tough guy! Don’t be a fool!” Says he could destroy Turkey’s economy if #Syria is not resolved in a humane way. Details tonight at 8pm #TrishRegan #FoxBusiness”*. Erişim Adresi (19 Mart 2019); https://twitter.com/trish_regan/status/1184559361638748161

EKLER

EK-1 : Donald Trump'ın 16 Ekim 2019 tarihinde Trish Reagan tarafından Twitter aracılığı sızdırılan mektubu

EK-2 : Donald Trump'ın 14 Ekim 2019 tarihinde Twitter aracılığı ile yapmış olduğu yaptırım kararlarını içeren paylaşımı

EK-1 :

1 of 1

THE WHITE HOUSE

WASHINGTON

October 9, 2019

His Excellency
Recep Tayyip Erdogan
President of the Republic of Turkey
Ankara

Dear Mr. President:

Let's work out a good deal! You don't want to be responsible for slaughtering thousands of people, and I don't want to be responsible for destroying the Turkish economy—and I will. I've already given you a little sample with respect to Pastor Brunson.

I have worked hard to solve some of your problems. Don't let the world down. You can make a great deal. General Mazloun is willing to negotiate with you, and he is willing to make concessions that they would never have made in the past. I am confidentially enclosing a copy of his letter to me, just received.

History will look upon you favorably if you get this done the right and humane way. It will look upon you forever as the devil if good things don't happen. Don't be a tough guy. Don't be a fool!

I will call you later.

Sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Donald Trump", written in a cursive, stylized script.

EK-2 :

October 14, 2019

Statement from President Donald J. Trump Regarding Turkey's Actions in Northeast Syria

I will soon be issuing an Executive Order authorizing the imposition of sanctions against current and former officials of the Government of Turkey and any persons contributing to Turkey's destabilizing actions in northeast Syria. Likewise, the steel tariffs will be increased back up to 50 percent, the level prior to reduction in May. The United States will also immediately stop negotiations, being led by the Department of Commerce, with respect to a \$100 billion trade deal with Turkey.

This Order will enable the United States to impose powerful additional sanctions on those who may be involved in serious human rights abuses, obstructing a ceasefire, preventing displaced persons from returning home, forcibly repatriating refugees, or threatening the peace, security, or stability in Syria. The Order will authorize a broad range of consequences, including financial sanctions, the blocking of property, and barring entry into the United States.

Since my first day in office, the Trump Administration has worked tirelessly to preserve the safety and security of the United States and its citizens. The United States and our partners have liberated 100 percent of ISIS's ruthless territorial caliphate. Turkey must not put these gains in jeopardy. Turkey must also prioritize the protection of civilians, particularly vulnerable ethnic and religious minorities in northeast Syria. Indiscriminate targeting of civilians, destruction of civilian infrastructure, and targeting of ethnic or religious minorities is unacceptable. Additionally, the return of refugees must be conducted in a safe, voluntary, and dignified manner.

Turkey's military offensive is endangering civilians and threatening peace, security, and stability in the region. I have been perfectly clear with President Erdogan: Turkey's action is precipitating a humanitarian crisis and setting conditions for possible war crimes. Turkey must ensure the safety of civilians, including religious and ethnic minorities, and is now, or may be in the future, responsible for the ongoing detention of ISIS terrorists in the region. Unfortunately, Turkey does not appear to be mitigating the humanitarian effects of its invasion.

As I have said, I am withdrawing the remaining United States service members from northeast Syria. As United States forces have defeated the ISIS physical caliphate, United States troops coming out of Syria will now redeploy and remain in the region to monitor the situation and prevent a repeat of 2014, when the neglected threat of ISIS raged across Syria and Iraq. A small footprint of United States forces will remain at At Tanf Garrison in southern Syria to continue to disrupt remnants of ISIS.

The United States will aggressively use economic sanctions to target those who enable, facilitate, and finance these heinous acts in Syria. I am fully prepared to swiftly destroy Turkey's economy if Turkish leaders continue down this dangerous and destructive path.

###